

צריך

גיליון 5 | קיץ 2018

צריך

כתב העת של תלמידי המסלול לכתובה
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

גיליון 5

קיץ 2018

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
Ben-Gurion University of the Negev

Tsrif

Journal of the Writing Program
Ben-Gurion University of the Negev
P.O.Box 653, Beer Sheva 8410501, Israel

הגיליון רואה אור בתמיכת סטיוארט ב. (ז"ל) וטוני יאנג
This journal was published with the generous support
of Stuart (of blessed memory) and Toni Young

עורך מלווה: שמעון אדף

עורכי המדורים

שירה: סלין אסייג, אודליה גולדמן, עינבר פז, עידית שמעוני

פרוזה: אורי טלר, תום יוגב, יוכי כהן, נועה סדן, דינה עזריאל

עיון יצירתי: נועה סדן, אִיריס פייפר

ריאיון: אִיריס פייפר

דימויים: אורי טלר, דינה עזריאל

צריף מארח: אודליה גולדמן, תום יוגב, יוכי כהן

תודה לד"ר חמוטל צמיר על בדיקת הניקוד

עריכת הלשון: ענבל גיל

עיצוב ועימוד: סטודיו א. אר. דיזיין

דימוי הכריכה: רונית גולדשמידט, אישה וכתום (2017), שמן על בד, 85/64 ס"מ

דפוס: יחידת הדפוס, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

© כל הזכויות שמורות למחברים

ISSN: 2411-5371

תוכן עניינים

5	פתח דבר/ שמעון אדף
7	חדר עם נוף לים/ יפעת שחם
11	מתכת/ דביר שרעבי
12	ישנה. שמש בוקר/ בוריס לייפר
15	צמיד צהוב/ סלין אסייג
20	ברכה/ לימור ויסברג כספי
22	אידה/ ספיר פז
25	טבחיות/ לנה צ'רמושניוק
27	ר' אינדיאני/ עומר ברקמן
35	טבע דומם/ לנה צ'רמושניוק
37	רזי השימוש במקדחה/ שי שניידר-אילת
39	להוריגו/ אלינור יוסף
41	נוף עם חמור/ רונית גולדשמידט
43	לאבא /אורית קלופשטוק
44	היאחזות/ איתי ויילר
55	גרגילים/ לנה צ'רמושניוק
57	גשושית/ רמי מארק רום
65	אירופה/ לנה צ'רמושניוק
67	על הגיזום/ חגית פולק
71	דיוקן עצמי עם מצלמה/ חגית גאון
73	ציבור המאמינים/ נויה גופמן
75	דיווח מחתרת/י/ עדו סתר
86	אצלנו בחצר/ גילי בלכר
106-89	צריך מארח
90	"כמו אסטרונווט שנחת על כוכב רחוק"/ אייריס פייפר
93	מדעי הדלת/ ספיר פז
95	[ללא כותרת]/ פולינה קנבסקי
97	[ללא כותרת]/ תמר חלוצי
98	[ללא כותרת]/ פולינה קנבסקי
101	אמריקה/ נתנאלה רון אייזנברג

107	וידוי/ ויטל יעקב האוזמן
109	נערה עם נחש/ רונית גולדשמידט
111	אִידֶאוֹגְרָמָה של אפשרויות/ עדנה גורני
118	יחיד/ עינבר פז
119	טבור/ נדיה עדינה רוז
120	הקליפה החסרה/ טליה תמיר
123	אביבה הובלות/ מאיה ויינברג
125	ציאה/ דנה חפץ
128	52 hertz / סביון נדב
131	קראתי 'בית'/ גלית ארז

פתח דבר

אחת השאלות המסקרנות של הספרות בתקופתנו – הן של הספרות המקומית והן של הספרות העולמית – היא שאלת ההבחנה שבין השירה ובין הפרוזה, ויחסיהן של שתי צורות מסורתיות אלה עם צורות חדשות יותר, או שהפכו שגורות יותר, המסה, הממואר, הפוסט, הציפוף וכן הלאה. יש מי שמבקשים להבחין הבחנה מהותית בין סוגי הכתיבה ויש מי שעבורם הגבולות התמוטטו זה מכבר. תשובה מכרעת לשאלה אין, משום שכאשר מעיינים במנעד היצירות הרואות אור בעשור האחרון מתגלה דפוס מעניין – בשעה שצורות הכתיבה השונות מחלחלות אלו אל אלו, ויש מי שיאמרו, אף נבללות עד היעלם זהות, מבחינת טון והתכוונות, הרי שהצורות המקוריות נוטות להשתמר – השיר נראה כמו שיר; הרומן נראה כמו רומן. אם כן, האם אפשר להבחין עוד או שכל ניסיון כזה יידרש בהכרח לכמות עצומה של יוצאים מן הכלל?

נדמה לי שהגיליון החמישי של צריף מציע תשובה מרתקת. היצירות הנכללות בו חגות סביב נושאים דומים, שייכות ובית, הנבדקים דרך שלילתם, התפוגגות של בית, התפרקות של יחסים, פרידה מאנשים קרובים, תלישות, אובדן של כוח חיים או שפיות. הגיליון נפתח בסיפור על אישה צעירה המצויה בבית מלון, חסרת יכולת להחליט בעניין מרכזי של קיומה, ומסתיים באישה אחרת, הקוראת "בית" ואין עונה. דימוי הלווייתנית, שנקרעה מרחם המים וגוועת אין אונים על החוף, מרחף מעל היצירות כולן. ואף-על-פי-כן, אופן הטיפול בנושאים מבחין בין היצירות שנכתבו בכוונת שירה ובין אלו שנכתבו בכוונת פרוזה. השירה, כך נדמה, היא המרחב המידי של המציאות, הריאלי, הפסיכולוגי, כל מה שהיה נכסה המרכזי של הפרוזה בשתי המאות האחרונות. ואילו הפרוזה הופכת לזירת הדמיון, למרחב המחיה הטבעי של האלגוריה, הפנטזיה, ההזיה, ששימשו את השירה במשך שנים. היצירות הנכללות בעיון היצירתי והדימויים החזותיים יכולים לנוע בחופשיות בין שני המרחבים הנפרדים. להגיב עליהם, ללכד אותם, לסמן את קווי התיחום ביניהם.

אפשר אולי לומר – הגיליון הנוכחי מבקש לתהות על הרצון לשמור

על אפיונים מובהקים של השירה והפרוזה, גם אם הם שונים מאפיוני העבר שלהן, ובאותה עת רוצה לסמן את אפשרות השחרור מההבחנות המקובלות ביניהן. במוקדו מוצבות יצירות השואבות מספרותה הענפה, פורצת הגבולות, של נורית זרחי. בהיטלטלות העזה בין המופלא לביוגרפי, ובשאלת השייכות למסורת שכתיתה הניסיונית מעלה ללא הרף, זרחי היא בכחינת מורה נבוכים ואור מתעה. זרחי היא גם האומנית הגדולה של ספרות הילדים, ומי שתופסת בכוח רב שעידן הילדות, שבו הדברים עדיין שרויים בעיצובם, הוא ראשיתה של ספרות המסרכת לקבל מוסכמות, ושל ספרות המשתוקקת, כדרכם של ילדים, אל חוקים ונוסחים מוגדרים. בסמוך לחטיבת היצירות בעקבות זרחי מובאת שיחה קצרה עם אתגר קרת, על ילדות, על כתיבה לילדים ועל הוראת הכתיבה, השבה ומדגישה את חשיבות התשובות המצויות בעידן זה, שבו משמשים בערבוביה מציאות ובדיה, סמל ועובדה.

קריאה ועיון נעימים,
שמעון ארף

חדר עם נוף לים

איך אפשר לקבל החלטה כשמחוץ לחלון שלך עשרות אנשים מפשילים שרוולים ובמשך שעות מנסים להציל לווייתנית? קיוויתי שהחלון הזה יהיה סתם חלון, בסתם חדר, בסתם עיירת נופש. רציתי זמן לחשוב. אז תחשבי כבר. להחליט את ההחלטה הנכונה. אז תחליטי. מכל החופים, שבכל עיירות הנופש, שבכל העולם, דווקא לחוף הזה היא הייתה חייבת להיסחף? דווקא לכאן, דווקא עכשיו. דווקא כשאני צריכה להחליט. חמישה-עשר מטרים של שומן, עשרה טון של חוסר החלטה. מונומנט בצבע כחול כהה-כהה, כמו הצבע של השמיים בלילה, ומי יעז להכריז עליו שהוא שחור. הערב ירד, וכבר בקושי אפשר להבחין בה בתוך ים החושך הזה, אך אני יודעת שהיא שם, מוטלת על החוף, מתנשמת בכבוד. אני כמעט שומעת את הנשימות-נשיפות שלה, הבל פה מלוח, דחוס. ישנם עצמים עד כדי כך גדולים, שרק החושך יכול לבלוע אותם, וגם אז נוכחותם נותרת בלתי-מעורערת, מבטלת כל אפשרות להטיל ספק שפעם היו, שישנם, שיהיו. בלי להתנצל על כך לרגע, כמו הרים, או יער עד. בלי לחוש רגשות אשם על זימון שאלות שאי אפשר לנסח – מה יש לך לשאול את הרי ההימליה? מה את רוצה להגיד למפלי הניאגרה? אילו טענות יש לך כלפי לווייתנית גדולת-סנפיר?

אנשים במעילים צהובים מפרפרים סביבה כמו גחליליות שמבליחות על רקע האפור האפור הזה. אפור ששוב מאיים בגשם. עוד רגע, רק עוד רגע אני בא. שיבוא. כבר שבוע שאני מחכה לו כאן. שיבוא. החזאים הבטיחו. שיבוא. אז מה אם הבטיחו. שיבוא כבר, ואז אכריע סופית. ומה התחזית למקום שנדחק מחוץ לזמן שלו? למשל, עיירת נופש מחוץ לעונת התיירות. הטמפרטורות ללא שינוי ניכר? יוסיף להיות קר מהרגיל לעונה? את מי זה מעניין מחוץ לעונה. אם נקלעים לעיירת נופש עזובה, צריכה להיות סיבה טובה, מעולה, מדהימה, ומה איתה? מה יש ללווייתנית לחפש בעיירת נופש מחוץ למים מחוץ לעונה? חשבתי שאם אקח חדר לשבוע, אצליח לגבש החלטה עד שאצטרך לעזוב, אבל זהו. זה הלילה

האחרון. להחליט. כמה קשה זה כבר יכול להיות. אך־דן־דינו, זה כן וזה לא. או להפך. מחוץ לעונה הכול קפוא. מושהה. אולי נדרשת תחושת הזמן הנוקף על מנת להחליט החלטה. להזיז עניינים. לא להתמסר לחוסר האונים הזה. שמחליש את הברכיים. ותוקע גושים בגרון. זו הייתה טעות לבוא לכאן. אבל אין לי זמן לדחות את ההחלטה עד בוא האביב שיקים את עיירת הרפאים הזאת לתחייה.

גם בימי האביב עיירת הנופש הזאת לא משקרת בניקיון מבושם ושטיחים מקיר לקיר. החדר שבו אני מתאכסנת דומה יותר לרישום של חדר, מכיל רק את קווי המתאר ההכרחיים, מציג אותם בצורתם המופשטת ביותר, כמו שמנסים ללמד ילד את השמות של הדברים: זה כיסא, זה שולחן, זאת מיטה, זאת מנורה, זה שטיח, זה קומקום. אין פה אף חפץ ספציפי שיפר את השלווה אם במקרה שכחת את שמו, נאמר פצירת ציפורניים. אפילו החלון לא נפתח. כמעט אפשר היה לחשוב שכל זה רק תפאורה. תפאורה חיוורת לראוותנות הלווייתנית הסחופה. כמה קל להיסחף בזרם, אה? שאחרים יחליטו בשבילך, למה לא. אני מכירה אנשים כמוך. משבשים את הסדר כאילו במקרה. קריאות המצוקה שלך מסיחות את דעתי, כן, קריאות מצוקה, שבספרים יכנו אותן שירת לווייתן. תגידי, ילד, איך עושה לווייתנית? ולווייתנית ששרועה על החוף, מה עושה? מייללת? נוהמת? שורקת? צלילים ארוכים נמתחים נמרחים בתדר נמוך. תבניות חוזרות, צפויות, מהדהדות, וככה שעות. מי יכול להישאר אדיש לזה. דורשת רחמים, איך את לא מתביישת, להסיט ככה את חברי הלהקה שלך מנתיבם. הם יבואו לסייע לך, ומה אז? יסבלו מגורל דומה, יהיו נידונים לגסיסה איטית על החוף. בגללך.

דפיקה בדלת. מה יש בה שתמיד כל־כך מפתיע? אולי הרמת הראש של חיים שאינם חייך. אולי בקשת אישור הכניסה לעולמך. מי זה? זה יכול להיות כל אחד. לרוב זה אף אחד. זה החדרן. מי כבר ציפית שזה יהיה. נער מחוטט בחליפת שירות מהוהה. "אנחנו מזמינים את אורחי המלון לצפות באירוע המסעיר דרך החלון הפנורמי שבלובי. קוקטיילים ושמפניה יוגשו בכניסה. פסנתרן הבית ינעים שופן." אבל מי יבוא? אין כאן אף אחד. "האמת שבנינו עלייך, ועל האישה המבוגרת מחדר 201,

היא באה, אבל הגבר מחדר 13 לא מגיב לרפיקות בדלת. "לא מגיב? אולי קרה לו משהו. "למה שיקרה לו משהו?" כי לאנשים קורים דברים. "הוא בטח סתם ישן." ישן? ברבע לשמונה בערב? "מה יש לעשות כאן בחורף חוץ מלישון?" אז מתי אתם בודקים שהאורח בסדר? "אם הוא צריך לעזוב והוא לא עוזב." רק אז? "כן, רק אז." אני אשתוק עד שיציע לבדוק את החדר אם לא אגיע מחר לארוחת הבוקר, ולמה תמיד אחרי שהדלת נסגרת מביטים מן החלון? האנשים במעילים הצהובים מכסים את הלווייתנית בשמיכות רטובות, שמיכות בצבע בו', כמו זו היבשה שפרושה על המיטה. עכשיו הלווייתנית נראית כמו גבעה, גבעת חול, שהמים ימחו במשך הלילה ובבוקר לא יישאר ממנה זכר. מי לא ייזכר עכשיו בארמונות החול שבנה בילדותו, המלכויות המתכלות שעל הים. ישנם מקומות בעולם שבכל פעם שנגיע אליהם נעבור בכל הפעמים שהיינו בהם אי-פעם, למשל – חוף ים. אם נשתזף על החוף ונלטף את החול בידנו, היד תזכור את הארמון שעכשיו היא כבר לא בונה; אם נביט מרחוק על החוף, העור יזכור את צריבת השמש, גם אם ערב, גם אם חורף. מה חשבתי לעצמי כשבחרתי את החדר עם הנוף לים? איך אפשר לקבל החלטה כשהוא מתקרב ונסוג דרך החלון? אל תנסי להפנות לו את הגב, זה לא יעזור.

"כל מי שיכול לעזור לדחוף את הלווייתנית מתבקש להגיע לחוף בדחיפות!" שיקראו במגפון, לא אבוא וגם לא אתנצל, אני מסרבת לחוש רגשות אשם, אם אצא עכשיו מהחדר לא אחליט לעולם. האנשים הצהובים נעמדים וצופים אל החדרים, אל עשרות אנשים שמטפטפים לחוף ומתקדמים לעבר הלווייתנית. מאיפה כולם מגיעים? איפה הם היו עד עכשיו? "מהר, לפני שהגאות שוב תיחלש." אפילו הגבר מחדר 13 נמצא ביניהם, אוחו בצנינור מים שנמתח ככל שהוא מתקדם, איך פתאום הכול אצלו בסדר? הוא באמת רק היה צריך להתעורר? מי העיר אותו? מי גילה לו היכן מצוי הצנינור? "הלווייתנית כבר חלשה, זאת ההזדמנות האחרונה." הצנינור מתיז מים על הלווייתנית ומרופף את אחיזת השמיכות, והן נופלות על החול. החדרן אוסף אותן אליו וחוזר לכיוון החדרים כשהשמיכות בידיו, ומה? יכבסו אותן ככה? כאילו כלום? כאילו הן לא כיסו לווייתנית גוססת? ומה? באביב אנשים יתכסו

בהן ככה? כאילו כלום? ולא ידעו שהן כיסו לווייתנית גוססת? לא ידעו שבכלל הייתה לווייתנית גוססת.

והרי הגשם לא יכול שלא לרדת עכשיו. כאילו חש שהכול עומד להיגמר. שבוע חיכיתי לו בשביל להחליט סופית, אבל עכשיו כשהוא סוף־סוף בא זה בכלל לא למעני, אלא למענה. אותה הוא מנסה להציל. אין דפיקה בדלת, אבל אני בכל זאת פותחת. למה אנחנו אף פעם לא מופתעים שאין שם אף אחד כשאנחנו פותחים את הדלת ככה סתם על דעת עצמנו? רק מסדרון ארוך־ארוך של דלתות. החוצה? בפנים? ואם נחליט שלא, הלווא השאלה תמשיך להישאל, תשוב ותתייצב בפנינו כאילו לא החלטנו דבר, ובכל פעם נצטרך להחליט מחדש שלא, עד שנחליט שכן. אז מה אם כבר השחלתי על הידית את השלט "נא לא להפריע". מאחורי גבי נשמעות קריאות עידוד נלהבות ומחיאות כפיים. אל תביטי לאחור. אל תביטי לאחור. אל תביטי לאחור. אל תביטי לאחור. זה יהיה הסוף. מן החלון נשקפים רק אנשים במעילים צהובים שמריעים, מסמנים בעמידתם, כמו בזירת רצח, את קווי המתאר של המקום שבו הייתה מוטלת לווייתנית. מה ההבדל בין לצוד לווייתן לבין להשיבו לים? זאת התשובה. רוב החיות מגיעות לחוף כדי למות.

יפעת שחם היא ילידת 1994. אחרי שנה בבית הספר לקולנוע "סם שפיגל" הבינה שהיא מעדיפה מיילים על פני תמונות וחירות על פני עבודת. כיום היא סטודנטית לספרות עברית ובלשנות באוניברסיטה העברית. פרסמה לראשונה סיפור קצר בגיליון 4 של צריך.

דביר שרעבי

מתכת

וְזוּהִי תוֹרְתוֹ שֶׁל הַגּוֹף: רַעַל וְהֶבֶל וְזָרַע
בְּסֶדֶךְ הַכֹּל מִתְכַּת אוֹסֶפֶת זְכוֹנוֹת.
אִז תִּסְלַחִי לִי אִמִּי כִשְׂאֲנִי נוֹפֵל לְשַׁגְעוֹן
חָשׁוּב שֶׁתְּדַעִי (לְפָנַי שִׁיתְרַחֵשׁ אֶסוּן):
הַפְּצַע שְׁלִי הוּא זְמַן עֲזִיבַת הַרְחָם
לֹא רְצִיתִי לְצַעֵק חַיִּים. עַד הַיּוֹם
אֲנִי מְסַרֵּב

דביר שרעבי הוא יליד 1992, פועל בניין, מתגורר בירושלים.

בוריס לייפר, ישנה. שמש בוקר (2011), צבעי שמן על בד, 66/96.5 ס"מ,
אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים

בוריס לייפר הוא צייר, יליד 1946, בוגר האקדמיה הממלכתית רפין, סנט פטרבורג, במסלולים
ציור, פיסול ואדריכלות (1975). עבודותיו נמצאות באוסף מוזיאון ישראל, כמו גם באוספי
מוזיאונים בסנט פטרבורג, מוסקבה, שיקגו ועוד, וכן באוספים פרטיים. ציוריו נמכרו על ידי בתי
המכירות הפומביות תירוש ובן-עמי. כיום לייפר עובד עם גלריות בארצות הברית.

צמיד צהוב

עיון יצירתי

הכניסה לפתח תקווה עמוסה בשעת הצהריים, מכוניות ואוטובוסים שועטים על ציר ז'בוטינסקי. ההמולה לא מצליחה לדחוק ממני את המחשבות שמתנגשות זו בזו. אני מניחה לוויז להוביל אותי והוא אומר לי לפנות שמאלה וימינה ומבשר שהגעתי ליעד.

אני רואה את השלט מימין וממשיכה לחניון בתשלום. מיכל סימסה שהיא בדרך, שעוד עשרים דקות תגיע, שהביאה שוקולד ומים אבל אולי לא ייתנו לנו להכניס. אני חולפת על פני הפתח של המקום. שמונה מדרגות מכל צד מובילות אליו, ובהמשך מסלעה של אבנים גדולות מסותתות עוצרת את האדמה. אני בוחרת באבן מוצלת שקרובה למדרכה ויושבת לחכות למיכל.

במורד האספלט מכונית חונה ואישה לבושה שמלת טריקו פשוטה עומדת ליד החלון שבצד הרחוק מהנהג. אני שומעת אותה אומרת, אז אתה לא נכנס, נכון? אתה לא נכנס. היא עומדת במקום אבל כמו צועדת בו. צעידה איטית אחידה, חסרת גיוון. רגל עולה, רגל יורדת וחוזר. חלונות המכונית כהים. היא מקיפה את הרכב והנהג מוציא אליה שקית שקופה ובתוכה קופסה. אני יכולה לראות רק את כף היד שלו ואת האמה ושיש בקופסה שבשקית אוכל. אני מסתכלת על האישה הזאת וחושבת שאם נתנו לה לצאת מצבה טוב מהמצב של ריקי.

תמיד הטרידה אותי השאלה אם אנשים שמאבדים את דעתם יודעים, נחרדת מהאפשרות שהמהות שלי יכולה להתחלף ברגע מסוים בלתי צפוי, כמו דיבוק שמשתלט, להיות באזור הדמדומים, לשקוע לעולם אחר לגמרי, לצחוק, לבכות, לצעוק פתאום או להתפשט באמצע הרחוב כמו שריקי עשתה. אי הידיעה מפחיד כמו מוות. מוות של הנפש, של החלק שהוא רק שלך, שכל-כך מוכר לך, שיכול פתאום להפוך למישהו אחר שנמצא בתוכך, שאתה לא מכיר, מישהו שפגשת באזורים המטושטשים של הערכוב. ואתה לא יודע.

ואיך אדע.

לפני שבוע ריקי התקשרה ממספר קווי. היא אמרה, זהו אושפזתי. טוב שאני כאן, אמרה. יטפלו בי. שמחתי שהיא מרגישה כך. אחרי השיחה איתה חיפשתי את מחברת הציטוטים שלי מגיל שש-עשרה. המחברת עמדה על מדף, לחוצה בין ספרים, עטופה בנייר כחול ובפנים הכתב שלי מאותה תקופה, מחודד כמו חיצים. אני זוכרת איך עיצבתי את הכתב הזה, התאמנתי עליו. אני זוכרת מה הרגשתי באותו זמן ויודעת שמה שרחש בי לא שכך.

בציטוט השלישי במחברת כתוב המוטו של הספר "תנו לי להיכנס" שכתבה אלה ברקת. לפני כמה שנים חיפשתי את הספר בחנויות יד שנייה ולא מצאתי. באינטרנט היה כתוב עליו מעט. ועל אלה ברקת היה כתוב שרצתה להתאשפז. את תוכן הספר שכחתי, אך לא את הפליאה מעוצמת החשיפה ואת המועקה שליוותה אותי בעקבות הקריאה בו. ושאלות כמו מהי הנפש שלנו ואיך היא נעשית חולה. במחברת שלי כתוב כך:

"בריחה מן האמת היא פחד, בריחה אל האמת היא שיגעון. פחד השיגעון הוא הנורא מכל."

זכרתי את המוטו הזה בעל פה. גלגלתי אותו בראש הרבה זמן אחרי הקריאה, התווכחתי איתו. הוויכוח שלי היה בעיקר עם המשפט האמצעי. לא הסכמתי איתו, כי תמיד נשאתי עיניים אל אנשים שמחזיקים באמת. חשבתי שהאמת נטועה בהם ושהיא נותנת להם עוצמה. שהם יודעים למצוא לכל שאלה תשובה. שהם לא רק חושבים שיש דרך אחת, שהם באמת מאמינים בכך. קינאתי בהם. רציתי שתהיה לי אמת ודרך והרגשתי חלשה ומבולבלת לידם. לידם אך רחוקה. והיה גם זמן אחר, שחשבתי שמצאתי פתרון ואפשר לקרוא אחרת את המשפט "בריחה אל האמת היא שיגעון", כי אולי המילה שיגעון בו אומרת נהדר, נפלא.

מיכל מסמסת שהיא חנתה. היא מגיעה ואני אומרת לה שזאת פעם ראשונה שלי במקום כזה. אז טוב שבאנו ביחד כי זה לא נעים להיות כאן לבד, היא אומרת ומציעה לי מים. אני שותה מהבקבוק שלה ומרגישה איך המילים שלה מספקות לי הגנה. לשותות מפה לפה זה דבר שלמדתי להתרגל אליו על מגרש הכדורסל. המקום שבו הכרנו שלושתנו. עכשיו הפחד מחזק בי הרגשה של גועל או אולי זה רק פחד מלהכניס משהו של מישוהו אחר למקום אינטימי כמו הפה שלי.

כששאלתי את מיכל באחד האימונים במה היא עוסקת היא אמרה שהייתה עורכת דין עד לפני כמה שנים והחליטה לעבור להוראה. היא השלימה לימודים והתנסות ובדיוק התחילה את השנה הראשונה שלה. לימדה מתמטיקה בבית ספר יסודי. היא סיפרה לי שהילדים מפריעים לה בשיעור והיא לא יודעת איך להשתלט עליהם.

אנחנו מטפסות במדרגות ומיכל מספרת לי שלפני כמה שנים גיסתה חלתה במאניה דיפרסיה ואושפזה. היא רצתה שתבוא לבקר אותה אבל מיכל הייתה עסוקה והגיסה התאבדה לפני שהספיקה. מחלות נפש גוזרות על החולה בדירות נוראה, היא אומרת ואני חושבת מה קודם למה, הבדירות או החולי.

בכניסה יש מאבטח שבודק תיקים ובהמשך דלפק מודיעין. הקירות צבועים בכתום ואז יש מסדרון עם חלונות גדולים משני צדדיו שמשקיפים לגינות מטופחות. בקצה המסדרון צבע הקירות משתנה לתכלת, התקרה נמוכה יותר ואין חלונות. מצד ימין דלת עם חלון קטן שכתוב עליו מחלקה סגורה. זה כאן, מיכל אומרת. אני שותקת. מנסה להקשיב למחשבות שלי ומרגישה את פעימות הלב.

בצד הדלת פעמון שהכפתור שלו כחול כהה. מיכל מצלצלת. מאבטח נוסף פותח לנו. אנחנו נכנסות לחדרון עם דלפק ומולו דלת שיש בה חלון זכוכית קטן מוגן ברשת ברזל. פנים מציצות לראות מי הגיע ונעלמות. המאבטח שואל את מי באנו לבקר ורושם בדף. הוא מראה לנו תאים להשאיר בהם את הדברים שלנו. אסור להכניס כלום, הוא אומר ועונד על פרק היד שלנו צמיד צהוב ומוסיף, אם אתן רוצות להישאר תורידו את הצמיד. אחר כך הוא פותח את הדלת שמול הדלפק שלו. אנחנו נכנסות. הוא סוגר אחרינו. אני שומעת את הנקישה של מנעול הדלת.

אנשים הולכים במסדרונות הלוך ושוב. הם לבושים בחלוקים בצבע תכלת שמתלכדים עם צבע הלינוליאום. הם גוררים רגליים ואלה שעומדים ממשיכים לצעוד במקום. אני לוחשת למיכל, למה הם דורכים במקום, והיא אומרת שזאת תופעת לוואי של התרופות. התאורה חלשה. חלק מהאנשים ממלמלים, חלק יושבים על ספסלים שצמודים לקירות ובוהים. אחד מהם מתקדם מהר, מדבר, מדבר בקול רם, מניף ידיים, חולף על פנינו וממשיך.

הפחד נוכח עכשיו. כמה מהאנשים שמסביבי יודעים שהם אבודים? כמה ישובו להכיר את עצמם? למה הדבר דומה? אולי להרגשה שיש לנו כשאנחנו חולים במחלה פיזית שמוחקת את זיכרון ההרגשה הבריאה. אולי לחלום. או אולי לזמן שבו אני נשברת.

אנחנו מתקדמות מעט ואז ריקי מופיעה לפנינו. היא שמחה. בימים האחרונים התכתבנו דרך הפייסבוק. היא כתבה שהיא אוכלת הרבה ואני רואה שהיא באמת שמנה. לאימונים היא הייתה מגיעה תמיד באיחור, תמיד קצת מרושלת, עם ציפורניים ארוכות, שיכולות לפצוע תוך כדי משחק. התחמקתי מלשמור עליה.

היא שואלת אם הבאנו לה סיגריות. מיכל אומרת שהיא הביאה לה שוקולד אבל לא נתנו לה להכניס. ריקי אומרת שלא נורא, שעוד מעט אימא שלה תבוא ותביא לה. גבר שמן עם עיניים גדולות פעורות עובר לדינו וריקי אומרת לו, תביא סיגריה. הוא לא עונה לה. ריקי מדברת עם האנשים ואיתנו בו זמנית, יש לי כאן חברים בואו אני אכיר לכן אותם, היא אומרת ומציגה אותנו כחברות שלה לכל מי שחולף על פנינו. היא רוצה שנראה את חדר האומנות, היא רוצה שנראה את המיטה שלה, את הארונות שלה, והיא אומרת שאין זמן, שעוד מעט ארוחת הצהריים.

היא מובילה אותנו למקום של המיטה שלה. בדרך יש חדר עישון שהחלונות שלו שקופים. הוא אפל ואפוף עשן. אנשים נכנסים ויוצאים ממנו וריח העשן מתפזר במסדרונות. אין לחדר העישון דלת. אין דלתות לחדרים וריקי אומרת שאין להם מה לעשות רוב היום וצריך לשמור טוב טוב על החפצים האישיים כי כל הזמן גונבים כאן הכול, נעליים, גרביים, סיגריות, אפילו מברשת שיניים. זאת המיטה שלי וזה הקיר שלי, היא אומרת. על הקיר ממולה יש מיטה נוספת ושוכבת בה מישהי. גם בפניה ריקי מציגה אותנו אבל הבחורה לא מגלה עניין.

אנחנו יוצאות אל חצר שיש בה ספסלים ושכילים. ריקי מובילה אותנו לחדר האומנות שיש בו מחשבים וניירות וצבעים. האיש עם העיניים הגדולות נמצא שם. ריקי אומרת לו שוב, תביא סיגריה. הוא קם ויוצא. מסביב יש מחשבים וריקי אומרת שהיא יכולה לבוא לכאן מתי שהיא רוצה. היא מספרת לנו שהיא לא יודעת להגיד מתי זה בדיוק קרה. היא זוכרת רק שהייתה בדירה שחברה השאירה לה וברגע שאחרי הייתה עם אימא שלה בחדר המיון באיכילוב. ומשם שלחו אותן לכאן.

היא חוזרת ואומרת שיש עכשיו ארוחת צהריים ושנחנו צריכות ללכת.

אחרי כמה ימים היא כותבת לי במסנג'ר. היא כותבת שהיא לא מאנית, שהייתה לה פסיכოזה.

מיכל מציעה שנלך לבקר אותה שוב. אני כותבת לריקי. היא לא רוצה. היא לא מסכימה שאף אחד יבוא חוץ מהמשפחה שלה. נמאס לה. אם זה לא היה בכפייה אולי זה היה אחרת, היא כותבת לי. כעבור כמה חודשים היא יוצאת, מתקשרת אליי ומציעה שניפגש שלושתנו.

המחשבה על בריחה מחזירה אותי לאלה ברקת. אולי התנועה של הבריחה מן האמת ואליה קיימת בנפשו של כל אדם. אולי צודקת הפסיכולוגיה הפרוידיאנית בטענה שיש בנפש הנחשבת נורמלית סמכות שחותרת תדיר ללכוד אותנו למה שאנחנו, והחולי הוא איבוד, התערערות, קריסה או ויתור של הסמכות הזאת, והרי בחלומות שלנו הישות הזאת מפנה את מקומה וחלק אחר מהנפש מקבל את השרביט לידיו, בוחר איזה אזור להעיר. כמו בחולי.

אולי אנחנו בסך הכול פועלים באופן אוטומטי. נשמרים. כשאני חושבת על ריקי ועל מיכל, אני יכולה לראות בדמיון את הלכלוך מתחת לציפורניים של ריקי, להרגיש את הזיעה של מיכל נוגעת בי כשאנחנו נלחמות על כדור. לא פגשתי אותן שוב.

לא חברות קרובה הביאה אותי לבקר את ריקי במחלקה הסגורה. אולי זה היה רעב להיות קרובה למשהו קיצוני. להוריד את הצמיד הצהוב. לשחק באפשרויות. להיות קרובה לפחדים שלי שנקובים בזיכרון.

*

ערב אביב. החלון פתוח ורעש של ילדים משחקים עולה מהגינה. סיימתי להעתיק משהו למחברת הכחולה. הקשבת לי למריאן פיית'פול שרה את AS TEARS GO BY. השמעת לי אימא שלי. רק אני והיא היינו בבית. למה את שומעת שירים כאלה עצובים, היא שאלה.

סלין אסייג פרסמה סיפורים קצרים בכתבי עת ושני ספרים: פרקי מכונות (אחוות בית, 2017), צעקה הפוכה (אחוות בית, 2014). ספריה זכו לביקורות נלהבות ושניהם היו מועמדים לפרס ספיר (ברשימה הארוכה). זכתה בפרס שרת התרבות לספרי ביכורים, במלגת תוכנית "פרדס" של הספרייה הלאומית ובפרס ראש הממשלה לשנת תשע"ח.

לימור ויסברג כספי

ברכה

כְּשֶׁהֲלַךְ נַחֲמִיָּה מִבְּרָכָה
וְהוֹתִיר אוֹתָהּ בְּחִלּוּק
וְחֻצֵי תַפּוּחַ אֶכּוּל
נֶעְצָה בְּרָכָה סָכִין
בְּשֶׁלַחן הָעֵץ שֶׁרָגְלָיו יִרְכִי אֵשָׁה
וַיֵּשׁ בָּהֶן עֵינַיִם

דְּאֲגַנּוּ מֵאֵד לְבְּרָכָה שְׁלֵא הִסְכִּימָה
לְזוּז מִמַּצְבַּת הַסָּכִין
הוֹבְלָנוּ אוֹתָהּ לְפִסִּיכוֹאֲנִלִיטִיקָאִית
שֶׁנִּתְנָה לָּהּ דַּפִּים בָּהֶם מְדַפֵּס
הַסֵּבֵר כִּי צַד לְהִיּוֹת שְׁמַחָה

כַּתָּם הָיָה לְפִסִּיכוֹאֲנִלִיטִיקָאִית עַל הַחֲלָצָה

סִפְרָנוּ לְבְּרָכָה עַל אַרְבַּעַה עֲצֵי זַיִת
מִזֵּן פִּישׁוּלִין שֶׁהַעֲתִקְנוּ
מִן הַמַּטְעַ אֶל הַחֲצֵר
וְעַכְשָׁו הֵם מְלַבְּלָבִים
אֵת רוֹאֵה? זֶה אֶפְשָׁרִי
אֲבָל בְּרָכָה בְּשֵׁלָה
נְטוּעָה וּנְשִׁירָה

מתחת לרגל השלחן
מקפלים דפי האשר
שלא יתנדנד

לימור ויסברג כספי גרה במושב שדמה, אם לשלושה בנים, בעלת סטודיו לעיצוב חזותי. בעלת תואר ראשון באומנות ותואר שני בתקשורת חזותית. זכתה מקום ראשון בתחרות צרצר פייס 2016, נבחרה כתגלית השנה בתרבות על ידי אתר סלונה 2017. זכתה בפרס משרד התרבות והספורט למשוררים בתחילת דרכם 2017.

ספיר פז

אידה

השיר מוקדש לזכרה של סבתי אידה מסטבאום (לבית שפינדלר) ז"ל

ערב ששי
מְצִיפָה גִּיגִית פְּלִסְטִיק
בְּמִי עֶרַק חֲרִיפִים
מְטְבִילָה צָמָה פְּרוּמַת יְלָדָה

"שִׁיחָנְקוּ"
פּוֹלָה גּוֹשֵׁי עֵבְרִית צָפִים
"הַפְּשָׁקְרָךְ כּוֹלְרָה נִישֵׁט יוֹצְאִים"

כָּל הַהִיסְטוֹרִיָה הוֹלְכֶת לִי עַל הָרֹאשׁ
בְּמַדְיִם יִרְקִים וְשָׁפָם שָׁחַר קְטַנְטֹן
בִּינִי וּבֵינָם, הִיא –
"פִּיגְלָה אֵל תְּזוּזוּ"

בְּתוֹךְ הַגִּזַּע שֶׁהִיא
חֲבוּי שְׁתִּיל קָטָן,
אֲדַמַּת-צִפְרָנִים נִגְדָּעָה מְאֻדָּנִית
נְטֻמָּנָה בְּגַנַּת עֲצֵי זֵית צְבוּרִית

אֲנִי מִזְדַקֶּפֶת
אֶל מוֹל שֵׁשׁ סְדוּק
וּפְיִנְגָאן חֶלֶב שֶׁל לְפָנַי הַשְּׁנָה,
שְׂרוּפֶת עֵינַיִם.

הִיא שֵׁם מַעְלִי,
מְבִיטָה בְּמַיִם צְלוּלִים
מִבְּעֵבְעֵים בְּסִירֵי עֶנְק,
בְּעֵצֵי אֲשׁוּחַ נִכְרְתִים
שְׂרָפָה שְׂכָאָבָה יוֹתֵר.

ספיר פז היא ילידת 1994, גרה בפרדס חנה. סטודנטית למשפטים ולספרות (במסלול לכתובת שירה) באוניברסיטה העברית.

לנה צ'רמושניוק, טבחיות (2015), פחם על נייר עיתון, 70/100 ס"מ

לנה צ'רמושניוק היא ילידת 1985, בוגרת תוכנית כיתת האומן של ישראל הירשברג בסדנה לציור ורישום בירושלים. כיום גרה בדרום תל אביב, מציירת ומקעקעת. זכתה במלגה על שם אביגדור אריכא לשנת 2018.

ר' אינדיאני

בין כל עשרות הדודות היה לאדיר כ"ץ רק דוד אחד, ואותו דוד סיפר לו על ר' אינדיאני, ואדיר כ"ץ העביר לי את הדברים בלי להחסיר דבר ובלי להוסיף דבר, ואני מביא את הדברים בפניכם כלשונם;

ר' אינדיאני עצמו, אי אפשר להחסיר ממנו דבר. הרי זה היהודי העני ביותר בפוז'אן שעל הנארב. באיזה מקום שמענו שעובדיה שואב המים עני יותר ממנו, אבל עובדיה מפרנס רק אישה אחת וממזר אחד ואילו ר' אינדיאני צריך לפרנס אישה ושלוש בנות. צריך, נאנחת הרבנית, כי נכון יותר לומר שהיא זאת שמפרנסת את ר' אינדיאני ואת הילדות. סוחרת במלבושים טלואים, אכולי-חיות ואכולי-זמן, לפעמים פוזמקאות, לפעמים כפתורים. יושבת בימי השוק ומשכלת רגליה ותולה על פניה את ארשת הרחמים עד שאפילו ר' אינדיאני, אם הוא מזדמן לשם, בא ורוצה לקנות אצלה. ואם אין לו כסף, ואין לו כסף, זאת בעיה, כי הרבנית אינה מוכרת בהקפה.

אמר ר' אינדיאני, אין מזל לישראל. עשירי העולם שפרוטה בכיסם קונים בהקפה ואילו עני שאין לו פרוטה חייב לשלם במזומן. מן הדין שיתהפכו סדרי עולם.

אמרו לו, מי שייתן בהקפה לעני יהפוך בעצמו לעני.
אדרבה, אמר ר' אינדיאני, אז יוכל גם הוא לקנות בהקפה.

ר' אינדיאני הוא בן למשפחת אנוסים משבט מבוסס שחי באדמות המרעה שלמרגלות זאקופנה. כשהגיע לגיל החניכה, שפך סבו, הצ"ף עין-אדומה, מים על גחלים לוחשות ובעשן הסמך ערך לו את טקס ההתבגרות. אחר כך שלחו את המתבגר לצוד דוב ביערות. נס מהשמיים הגניב לאמתחתו של ר' אינדיאני, כרוך בתוך הפלצור, סידור תפילה ישן ששרד משנת 1549, אז המירו בכפייה את אבותיו של ר' אינדיאני, ועדות לכך נמצאה בארכיון האינקוויזיציה בביאליסטוק. מכיוון שחזר הילד, אחרי חודשיים תמימים, עם כיסוי ראש ובלי עורלה, דחה אותו השבט מייד, אבל הקדוש ברוך הוא אימץ את ר' אינדיאני לחיקו כבן של ממש

וכינס אותו תחת כנפיה של פוז'אן הטובה.

ר' אינדיאני יודע שהעולם הזה הוא רק מפתח לעולמות הבאים, שהרוחות נושבות עליו למטה ומשגיחות עליו למעלה. בורא עולם מפעיל את העולם, לפעמים בגלוי ולפעמים בסתר. את הגלוי אנו רואים ואת הנסתר איננו רואים, ואין כאן פלא. בכל בוקר הוא קם מהמזון, מנער את הפשפשים, מניח תפילין ויוצא לחפש פרנסה. קומתו כפופה, הקפוטה מרופטת, אבל בעיניו מבט של נץ רעב. לר' אינדיאני אין לא פרנסה בדוחק ולא פרנסה שאינה בדוחק, רק ילדות רעבות שאין להן לא בגד ללבוש ולא נעל לנעול, ורק לחשוב על לחתן את הבכורה דוקר את הלב. את מנורת הנחושת כבר משכן, ואת המיחם ואת הכרים. היה נותן את ידיו בכיסים אלא שאפילו כיסים אין במלבושיו. לפעמים גובר ר' אינדיאני על הקשיים ולפעמים גוברים הם עליו. עומד ותוהה, אומנם העולם הוא מפתח, אבל מי יבטיח לי שהדלת נכונה?

אומרים שז'וברובקה היא משקה של אצילים. ובאמת, כשמגיש מוטל יז'ומבק, המוזג הטוב ביותר בפלך, את הכוס, נשכחות לר' אינדיאני כל צרות העוני. וכשמוטל לא מגיש? הולך ר' אינדיאני, זמנו בידו, ורוקח בעצמו. תפוחי אדמה ושיפון אפשר להשיג היכן שאפשר להשיג. מתסיסים את תפוחי האדמה, מרסקים למשעי, מזקקים עם השיפון, מחממים, מקררים, מוסיפים מים, ושמים ז'וברוב, עשב הביזון, שאפשר עם קצת מזל למצוא ביער ולקטוף עם הטומהוק המיוחד ולייבש הרחק מעיניה של הרבנית, בעליית הגג, ליד הדוד הגדול. זאת לא אותה ז'וברובקה, זה נכון, אבל לשתות אפשר.

בשבת אוהז ר' אינדיאני בפאות זקנו ומכפיל את לימודו עד שכל הקלוז תולה בו עיניים בהתפעלות. לפעמים הוא גם מצליח לחדש איזה חידוש בדבר תורה. יש דורשים לשבח ויש דורשים לגנאי. ר' אינדיאני דורש תמיד לשבח. בשבת הוא מדבר רק בלשון הקודש וכפיפות הקומה היידישאית שלו מזדקפת בגאווה מוהיקנית. מבחוץ אולי אי אפשר להבחין בכך, אבל מבפנים הדבר מורגש.

מסיימת הרבנית את פרשת השבוע בצאינה וראינה, צווח הרעב מבטנה ומבטנן של הילדות. אומרת לו, דברי תורה אינם משביעים. תביט בעיניים של הבנות שלך ותגיד שהלב לא נצבט. מביט ר' אינדיאני

בעיני הכנות ובאמת ליבו נצבט אלא שאומר לה, אי אפשר להגיד שליבי נצבט ואי אפשר להגיד שליבי לא נצבט. כתוב שהעוני יפה ליהודי כמו רצועה אדומה לסוס לבן. מנסים אותנו כל הזמן בדברים מצערים ועלינו להמשיך ולעבוד את הקדוש ברוך הוא בשמחה ובטוב לבב. אשרי הרחמן שאינו מעמידנו בניסיונות שאינם לפי כוחנו.

ניצתות עיניה של הרבנית, מקשקש כמו מטבע בקנקן ואין לו מטבע בעולם! מחר בבוקר תצא מהבית ואל תחזור בלי משהו שאפשר לאכול. וריבוננו של עולם, אל תתקרב לבית המרוח של יזומבק!

יודע ר' אינדיאני שבחיבה מדברת אליו הרבנית אלא שדרכן של נשים להתלונן ולדבר סרה. כבר חוה בגן עדן לא ידעה להסתפק ואל לנו להתפתות לה כמו אדם. ר' אינדיאני מקפיד קלה כחמורה – אין לַצַּעַר כלה ביום חתונתה, קל וחומר לא יצער אותה גם עכשיו. הוא מחטט בחוטמו ולא מוסיף דבר. אלא שהיא, חמתה בוערת, צועקת, מחר בבוקר! בטלן, שוטה! ומכה לו בכתפיו. קולה של הרבנית מתגלגל בסמטאות פוז'אן ומרעיד לבריות את ליבן.

ריבוננו של עולם יודע לקשר בין נשמות תאומות וכך להשליט סדר בעולם. יש זיווגים שנקבעים בשמיים, עוד לפני שהנשמות מתגלגלות ומתגשמות כבני אדם. לא כך היה אצל האינדיאנים. הזיווג של האסופית בבית הגביר שלאפמינץ עם היתום שאיש אינו יודע איך התגלגל לפוז'אן, נקבע רק על פני האדמה, על ידי הגביר שראה בעין רעה את המבטים ששלח לעברה בנו.

ר' אינדיאני מבדיל בין שבת לחול, זֶרְעֵנוּ וְכַסְפֵּנוּ יִרְבֶּה פְּחֹל. פושט עיניו למעלה ורואה ענן מנגח את הירח ממסלולו. מחווירים פניו, ממהר לעלות על יצועו, מתעטף בסדינו, עוצם את עיניו ובלהט קורא קריאת שמע. חלומותיו כולם הם עונש ושכר.

בבוקר קם ר' אינדיאני כארי וחישי קל נמלט מן הלבאיאה. נועל את המוקסינים ורגליו חץ מקשת דוהרות החוצה במיומנות נפלאה. אם משהו נזרק לעברו, אין בכך מאומה, כי האינדיאני לא נפגע. היה חובש את האוכף על המוסטנג, אלא שאין אוכף ואין מוסטנג. היה מטכס עצה עם יזומבק אלא שמוטל כבר שבוע אינו מגיש את הכוס. הולך בכל זאת למוטל, מוטל מקשיב לו ומביט לכיוון אחר, כאילו ראוי ר' אינדיאני

שיבזבוזו עליו רק חוש אחד.

גם טבק כבר אי אפשר להשיג בשום מקום והמקטרת תמיד ריקה. ניסה למשכן גם אותה, זרק לו שלאפמיניץ את המקטרת חזרה בפניו. חוזר לרחוב, מכתת רגליו ומאין יביא דבר מה לאכול? ר' אינדיאני הוא לא עושה ניסים. פעם הרחיק עד לערבות אוקראינה והיה מלמד באחד הכפרים, פעם קיבל עבודה בכית החרושת, פעם עבד בטחנת הקמח, אבל בכל מקום הדביקה אותו הרוח הרעה והעיפה אותו שוב לשוקת השבורה. פעם ניסה לאסוף חדר, הלכו הילדים לחדר של מישקין. ועכשיו ר' אינדיאני כבר אינו צעיר. היה אפילו מחזר על הפתחים, אלא שאלה הקדימו ונסגרו בפניו. קפא במקומו ולא ידע עוד לאן יפנה את רגליו.

לא טוב ליהודי לעמוד בחיבוק ידיים. כמו ששנינו, חוסר מעש מוציא את האדם מן העולם. לפחות יקטוף קצת ז'וברוב למקרה שייתקל בשיפון. ר' אינדיאני שוזר שלוש נוצות הינדיק בשערו ועולה על דרך השלושה במאי. העננים מעל פוּז'אן נמוגים לאט-לאט. ואם לא שולח לו הקדוש ברוך הוא פרנסה, ולא שולח לו מזון, לפחות שולח לו אותות וסימנים. ר' אינדיאני מצמיד את אוזנו לאדמה ושומע בת-קול שהולכת ונעשית ברורה. בחיוך של עונג הוא חוצה את הנחל ועל המים צפים אלפי זהרורים. מדלג מהגשר, מטפס על ההר, עוקב אחר החסידות, וכל הצרות נשארות מאחור. גם מי שיש לו אמונה חזקה כל-כך, טוב שיטפח אותה מדי פעם בפעם. טוב לו לאינדיאני שיראה בעיניו את כל הפלאים שהקדוש ברוך הוא מוריד על העולם, והינה הוא חופשי כעוף השמיים שאינו חסר דבר וכל הארץ פתוחה בפניו. חושב ר' אינדיאני, אם הגדיל לי הקדוש ברוך הוא את המשפחה והחסיר לי את הפרנסה, מה אנו למדים מכך? אם נתן לשלאפמיניץ עושר רב ולי חוסר כול הרי שלשלאפמיניץ צריך הרחמן הרבה לדאוג ואילו עליי הוא סומך שאדע להסתדר. אוי ואבוי אם דווקא אני אנחיל לו אכזבה.

הקדוש ברוך הוא משגיח על ר' אינדיאני ורק עשב הז'וברוב מסתיר פניו. כך עד שאפילו השמש נכנעת ומתחילה לחזור לנרתיקה. נכנס ר' אינדיאני ליער, בוחר את השביל המוביל לנהר הנארב – אם לא ימצא ז'וברוב, לפחות ימלא את כליו מים קדושים בשביל הז'וברובקה. בפוּז'אן יש באר מים בכל פינה ואין אחת מהן שמימיה אינם מעופשים ומריחים

כמי המקווה. אם חייבים לשתות, שותים, אבל ז'וברובה מצריכה השתדלות יתרה.

והנה, נעשה לו נס. מגיע לנארב ואינו רואה את הנארב. אפילו אלף שדים עומדים שם, ר' אינדיאני לא רואה אותם. הוא רואה רק דבר אחד. עצום. נפלא. משפשף האינדיאני את עיניו והז'ובר הענק עומד שם, מלחך את עשב הז'וברוב. למה הדבר דומה, לאחד שהולך לחפש אתונות ומוצא מלוכה. סופק ר' אינדיאני את כפותיו וכולו נחת. ברוך אתה אדוני אלוקינו מלך העולם שהכול נהיה בדברו.

ר' אינדיאני הוא ר' אינדיאני, והז'ובר גובהו כשני ר' אינדיאני ורוחבו כחמישה ר' אינדיאני. הז'ובר משקלו כמאה ר' אינדיאני ובשרו יכול להאכיל שנה שלמה את כל פוז'אן. מעוררו אפשר לתפור מוקסינים לשלושה שבטים. קרניו שני שופרות וזנבו נחש מתפתל. נחירתו מפולת שלגים המרעידה את היער. ר' אינדיאני משתטח כמו רב וזוחל כמו אינדיאני. הוא עוצם את עיניו ורואה את בנותיו מתפללות ללחם. ידו נשלחת מאליה לחגורה וממששת את הטומהוק. הז'ובר מרים את ראשו העצום ומרחרח את הסכנה, לבסוף רוקע בפרסותיו ושועט הלאה. ר' אינדיאני פוקח את עיניו ומביט לארבע רוחות השמיים, ואז נושא את רגליו ורץ בעקבותיו, לצוד את הז'ובר. להביא הביתה דבר מאכל.

בלילה מצטננות הרוחות ור' אינדיאני מוצא בור קטן לישון בו. מקיפו כמה פעמים ונכנס. למחרת מכסים עננים את השמש. האינדיאני מגשש את דרכו, ידיו שלוחות מלטפות את האדמה הטובה. עקבות הז'ובר ברורות. ומי הגשמים מתנקזים לתוכם. הוא מריח את האוויר בחדווה ונותן דרוך לכל חושיו. ביום שלישי ר' אינדיאני רוקד ושר בדבקות והעננים מתפזרים מבוהלים לכל עבר. הוא נועץ נוצות בפטריות ומתפלל לרוחות הטובות. מוציא כמה אבני ענבר מהכיס, מטיל אותן לקרקע ובוחר את צורתן. ביום רביעי הוא חוקר את כיווני תעופת הציפורים ובערב מוצא מישור, כורת שלושה ענפים, מקים לעצמו טיפי קטן ומדליק מדורה קטנה. כל כמה שמקטין את עצמו ר' אינדיאני כך גדל הז'ובר. הוא זורק זרדים אל תוך האש ומקשיב להם מתייפחים ואז עולים בסערה השמימה. בכל מעשיו מוצא ר' אינדיאני סימנים והמקום מעיד כאלף עדים שמעשיו טובים הם. מדי לילה רואה שסידר הקדוש

ברוך הוא יפה את הלבנה ואת כל הכוכבים, מתקין את עצמו לשינה. בפוז'אן משתדל ר' אינדיאני לקום ממיטתו מאוחר וכך מתקצרות שעות העוני, מחוץ לפוז'אן משתדל לקום מוקדם וכך מתארכות השעות שבהן מתמלאים כל צרכיו. ככל הימים עולה ר' אינדיאני על משכבו בלי פת ערבית ומשכים קום בלי פת שחרית, אבל מה יתאונן אדם שבורא נפשות פוקח לו בכל בוקר את עיניו?

ביום החמישי מרגיש ר' אינדיאני את טרפו קרוב, הולך וטובל בנהר. מלטף את זקנו בעונג ומסלסל את פאותיו, עוטה טלית, עומד ומתפלל לפני המקום, מברך שכל העניין עומד להסתיים בפי טוב. כל אינדיאני יכול לתפוס ז'ובר בהשתדלות נכונה. הוא עוצם את עיניו במלוא העוצמה ואז מזנק. הז'ובר גופו כבד ור' אינדיאני רגליו קלות וכמו שד משחת הוא משיג אותו וקופץ על גבו. ריח חמוץ, של חציר בזיעה, עולה באפו ומסחרר את ראשו, אבל לרכוב על ז'ובר לאינדיאני זה כמו למצוא פרנסה לשאר בני האדם. הוא מחזיר לעצמו את שיווי המשקל ונותן לרקיעות הפרסות הנוראות להכתיב לו את קצב מחזור הדם, עד שהשניים הופכים לגוף אחד. מאז קפץ הציף הקדוש סיחקש על גבו של ז'ובר לא ראה העולם הזה ולא ראה העולם הבא אינדיאני שולט בז'ובר בקלות רבה כל-כך. לא הרבה דברים בעולם הזה עשה אותם הרחמן קלים לר' אינדיאני, הוא פורש את ידיו כמו כנפיים, ופרסות הז'ובר מתנתקות בהדרגה מהאדמה. העולמות העליונים חושקים בי, חושב ר' אינדיאני, אבל משהו בעולם הזה מחזיק אותו. אולי הלב שנצבט, אולי עיניהן של בנותיו, אולי הרעב. על כל פנים אין זה הזמן להמריא על גבי הבהמה אלא לשחוט אותה. חבל לאבד בהמה יפה כל-כך שנראה כאילו הקדוש ברוך הוא ברא בעבודת יד, אך מול עיניו עומדת הרבנית, ועומדות עיניהן של בנותיו, ועומד הרעב. ביד אחת מחזיק האינדיאני ברעמה ואת ידו השנייה שולח בזריזות לחגורה. ידו רועדת עכשיו וחולשה משתלטת על רגליו. שוד ושבר! מסתכל ר' אינדיאני בטומהוק ושוב אינו מאמין למראה עיניו. סומא אתה, נוזף בעצמו האינדיאני, סומא וטיפש וכפוי טובה, מזמן לך הקדוש ברוך הוא בהמה כשרה ואתה מסתובב בכל הזמן הזה ובאמתחתך הטומהוק החלבי. אומנם הרחמן אינו מעמידנו בניסיונות שאינם לפי כוחנו, אולם לפתע מרגיש האינדיאני שכל כוחו אזל.

בפוז'אן שעל הנארב יושבת הרבנית, מקלפת בולבוסים, ומצטערת, כי רגיל ר' אינדיאני לשוב כל ערב לביתו, ולא שב. לא ביום ראשון ולא ביום שני ולא באף אחד מימות השבוע ועכשיו כבר קרבה ובאה השבת. עכשיו יבוא, עכשיו יבוא, ממלמלת העגונה, ולא בא. נקיפות המצפון מייסרות אותה שקודם היו לילדות גם אב וגם רעב, ועכשיו אין להן אב ויש להן רק רעב. חבל על ר' אינדיאני שימות, חושבת, והרי הוא פוז'אנר ופוז'אנרים הם אנשים טובים. נזכרת באהבה הגדולה שאהב אותה האינדיאני, מוחה דמעותיה ועולה על הגג, קצת כדי להתקרב לריבונו של עולם, שייטיב לשמוע אותה, קצת כדי להיטיב לראות אם בעלה בכל זאת שב לביתם. מי שלא ראה את הרבנית עצובה באותה שעה לא ראה עצב מימיו. עכשיו יבוא, עכשיו יבוא, ממלמלת העגונה, קצת כדי לעודד את רוחה, קצת כדי לעודד את אותו ריבון העולם, ולא בא. אם בצדיק כמו ר' אינדיאני מתעמר ריבונו של עולם, קל וחומר שיתעמר בחוטאים שכמונו. דמעה אחת זולגת דרך סדקי הגג ומנצנצת על הדוד הגדול שבעליית הגג. נמלכת בדעתה הרבנית, יורדת מהגג, מורידה את הדוד וסוחבת אותו אל שלאפמינץ. לא שיש לו צורך בדוד סדוק שכזה ובטיפות הדלוחות של הזיבורבקה שבפנים, ובכל זאת לקחת תמורתו את שתי הדלועים המרקיבות שעומדות בצד היא יכולה.

משרכת הרבנית את דרכה ורוחה רעה, שבה לגג, שוטחת את ידיה אל ריבונו של עולם ומכחכחת בגרונה, אם גלגלת את ר' אינדיאני לפוז'אן, איזו כוונה הייתה בכך? מסיטה את ראשה מטה ומלכסנת מבט מעלה. ועכשיו, מכניסה הרבנית דאגה לקולה, לקחת אותו והוא לא שב ואיזו נחמה אתה מביא לי ריבונו של עולם? הושיעה נא! על כל שונאי ציון לא באות רעות כאלה, ומה חטאנו? והילדות באות לאכול ולא מוצאות דבר ור' אינדיאני לפחות היה מנחם בפנינה מהתורה הקדושה שלך, ועכשיו גם זה נגמר. מי יאיר לנו עכשיו את תורתך? ואם לקחת אליך את ר' אינדיאני, ריבונו של עולם, ודאי גם אתה מפיך הנאה מידענותו ומשנינותיו ולמה שתשיב אותו אלינו? שם ודאי טוב לשניכם יחד ואין ייסורים ומכאובים וצרות ודאגות, אבל כמה ייסורים ומכאובים וצרות ודאגות יש לנו על פני האדמה! וכי לא מוטב שיהיה אב לילדות? הינה כבר ערב שבת ואיך נקיים את השבת בשמחה? ברחמיך הרבים רחם

עלינו, אדון עוזנו, צור משגבנו, מגן ישענו. עכשיו יבוא, עכשיו יבוא, ממלמלת העגונה, הינה בא.

שב ר' אינדיאני לביתו ומשתומם שהרבנית דורשת דרשות כדרשן. מבחוץ הוא נראה מדושן עונג אבל מבפנים זה רק עשב הז'וברוב, מתחת לבגדיו, שנכון לרכך כל מכה. הרבנית תולה עיניים כלות במה שמבצבץ משרווליו, ואינה אומרת דבר. אפילו אנחה שהייתה לה היא כולאת בבית החזה ומחניקה. מביט ר' אינדיאני ברבנית קצת בחשש אבל בעיקר בחיבה גמורה ובאמת ליבו נצבט, אלא שמתכופף ולוחש לה, אי אפשר להגיד ששבתני בידיים ריקות ואי אפשר להגיד שיש בידיי דבר מה. הריח הנודף מפיו של ר' אינדיאני זהה בדיוק לריחו בכל יום אחר, כאילו כל השבוע לא עזב את בית המרוח ולו לרגע אחד. חוככת בדעתה מה לומר ולבסוף לא אומרת דבר, מטוב ועד רע.

הס, אומר לה, מי שמדבר כל הזמן לא יכול להקשיב אף פעם, ובעולם הזה יש דברים הרבה שראויים להקשבה. אישה, הסירי דאגה מליבך. קדימה, צריך לקבל את השבת ביראה ובאהבה ובשמחה גדולה.

לא ששכח ר' אינדיאני את הז'ובר שניצל מידיו. אינדיאני אחר ודאי היה מצטער צער רב, אבל ר' אינדיאני משיל מעליו את האכזבה כקליפה ישנה. כמו ששנינו, האכזבה מוציאה את האדם מן העולם. לא לו לעסוק בחשבונות שמיים, הוא רק מודה לפני בורא עולם על כל החסדים שעשה עימו ושעתיד לעשות עימו ועם כל הבריות. נכנסים השניים לביתם ומכינים את השבת, הוא בדלעת הגדולה, היא בדלעת הקטנה. אין דור שאין בו ליצנים, היא אומרת לו, ניחא, לעת עתה יהיה זה אתה.

יש תורה שבעל-פה ויש תורה שבכתב ומכובד ככל שיהיה דודו של אדיר כ"ץ, יחיד בדורו ממש, לא הייתי מביא סיפור זה לפניכם אילולא מצאתי אסמכתאות ברורות לנכונותו גם בשני דפים שנפלו לי מסידור תפילה ישן.

עומר ברקמן הוא מוסמך אוניברסיטת תל אביב במדעי המחשב ובהיסטוריה של עם ישראל. מפרסם באופן קבוע פרוזה ושירה באסופות ובכתבי עת שונים. מחבר הספר אמנות הלהימה: שיחות עם מאסטר ג'יר מלאי (אסיה, 2016) וההצגה "כלב ושמו עוני" (2017); יחד עם השחקנית אופירה זילברשטיין).

לנה צ'רמושניוק, טבע דומם עם קערה (2018), שמן על בד, 40/39 ס"מ

רזי השימוש במקדחה

בית יש בו חרים. נקבים בעדם נכנס החשמל ויוצא, מהם דולפים המים אל החוץ ושבים, על גב מעיל רטב מגשם, נוקשים בדלת. גם העינית היא חר נקוב, דרכו אנחנו מתלבטים האם לפתח. מסננות, מנחות נקיות בחשכת הארון, ממתינות. וכל המסמרים השחרים, שמקצותיהם תלויים תמונות המשפחה ותלוי מי שאינו, גם הם צומחים מפנימו של חריץ. קרקבני הכסף, פעורים בתחתית האמבטיות, על השערות הנתפסות בהם, ובעלי-חיים, מכרסמים, פרוקי רגלים, הנכנסים ויוצאים בעד חרים שלא ננחש לעולם.

ילדים, רוצה המקרה ותוך משחק פרוץ הם תולשים מעל חלון וילון על מסלתו, ואין עוד וילון מפריד בין הבית המסנור לבין החוץ ולהפך. והנה, כדי לשוב ולכסות על החלון נחוצים עוד חרים, עמקים, ואת, שרזי השימוש במקדחה סתומים בפניך, מה תעשי, את תולה את מעילו תוך חפוי על עיניך מחמת אור שאינך מרגלת בו ומכינה משקה חם. רוצה המקרה והילדים, הוא, בעל המעיל, אינו אביהם (על-אף ששותה מספליו), אביהם, מקדחתו שוככת על צדה בתחתית ארגז סגור במחסן שבחוץ. מה יעשה מי שהילדים אינם ילדיו, והספלים, על-אף שהמשקה ערב, אינם ספליו. ימשך בכתפיו, יגמע-

את לוקחת אם כן את הכלי לידך, עוצמת עין אחת, מכוונת לנקדה מסמנת, ולוחצת, נחושה, על הדק. רעד אוחז בך משרשך עד קרקודך, והנה, מן הקיר נתקת כשן חתיכה בגדל אדם ונופלת על רצפת הבית, שפעת, בקירו, פעור כפה מין בור. והנה את, מפני הבהק המסנור,

מִטְפֹּסֶת לְתוֹכוֹ וְנִכְנְסֶת, לְמִצָּא בּוֹ מְנוּחָה לְעֵינַיִךְ, וּמִתְקַפֶּלֶת בּוֹ,
וְטוֹמְנֶת אֶת רֹאשׁךָ בֵּין רַגְלֶיךָ, וּמִשְׁהוּ, צוֹרֶת נֶדֶל, חָלוֹם חוֹזֵר, בָּא וּמִטְפֹּס
בְּךָ צָהָב בְּמַעֲלֵה הַשְּׂדֵרָה, וְיוֹצֵא בְּעַד פִּיךָ וּמִמְנוֹ אֶל כַּף יָדְךָ, הַנִּסְגָּרֶת
עָלָיו בְּאֶגְרוֹף. וּמִשְׁהוּ עוֹד, הַיְלָדִים, עוֹלִים וּמִטְפֹּסִים וְנִכְנְסִים אֵלַיִךְ אֶל
הַחֹר, אִמָּא, אִמָּא, הֵם מְבַקְשִׁים, וּמְלֻטְפִים אוֹתְךָ בִּידֵיהֶם הַקְּטָנוֹת, אֲנַחְנוּ
רוֹצִים כְּלָב, שִׁיְהִיָּה שְׁלָנוּ.

בֵּית, דְּבַר מְחַרֵּר כְּכַבְרָה, אֲרָבָה שְׁלוּחָה אֶל הַשָּׁמַיִם, בְּעֵדָה אֲנַחְנוּ מַעֲלִים
עָשׂוֹן. אֶת מְבַקְשֵׁת מֵהַיְלָדִים שִׁיִּגִּישׁוּ לָךְ אֶת מְכַשִּׁיר הַקְּדוּחַ וּמְבַקְשֵׁת
שִׁיכִסּוּ בִּידֵיהֶם עַל אֲזִנֵיהֶם, וּמוֹסִיפָה לְקַדְּחַ בִּיתְרַת הַקִּיר וְזוֹחֶלֶת אֶתֶם
בְּעַד הַחֹר אֶל עִבְרוֹ הָאֲחֵר שֶׁל הַבַּיִת.

שי שניידר-אילת היא משוררת. שיריה מתפרסמים בכתבי עת, עיתונים ובמות מקוונות. ספר
ביכורים פרי עטה, הוא היה כאן, אני בטוחה בזה, יראה אור השנה בהוצאת הליקון-אפיק.

אלינור יוסף

להורינו

זוּחֵלוֹת וּמִיִּלּוֹת כְּמוֹ חֲתוּלִים,
כִּף אֲנִי זֹכֶרֶת אוֹתָנוּ.
מָה נִסִּינוּ לְהִגִּיד לָכֶם, כְּשֶׁלְּמִדְּנוּ אַחַת אֶת הַשְּׁנִיָּה לְהִגִּיד 'פֶּאק יו'?
בֵּין כְּסָאוֹת שְׁלֶחַן הָאֲבִירִים בְּנִינוּ בֵּית בְּתוּךְ בֵּית.
הָיוּ בּוֹ שְׁלֵשָׁה מַפְלָסִים מוּל קִירוֹת שְׁקוּפִים
הַכֵּל נִכְנָס
הַכֵּל יוֹצֵא.
כְּשֶׁגִּדְּלָנוּ מַעַט,
הַמְּסִיֵּק תָּמִיד נִדְּבַק לָנוּ לְשַׁעַר,
עֲצָמוֹת הָדָג נִתְקְעוּ לָנוּ בְּגֵרוֹן
צִעָקוֹת אִימוֹ לְהִטְבִּיעַ אוֹתָנוּ בְּבִרְכָּה הַמְתַּנַּפֶּחֶת.

פַּעַם

הִצְצָנוּ לְשׁוֹמֵר בְּזִמְן שְׁהִתְקַלַּח.
הוּא רָדַף אַחֲרֵינוּ עַד לְקִצָּה הַשְּׁבִיל.
הוּא לֹא סִפֵּר לְאִמָּא,
רַק לְמַד אוֹתָנוּ לְחַתוּךְ זְנֻבוֹת שֶׁל שְׂמָמִיּוֹת
וּלְהַמְתִּין.

אלינור יוסף היא ילידת 1986, גרה בתל אביב. בעלת תואר ראשון בעבודה סוציאלית ותואר שני בטיפול בתנועה ומחול. עובדת בפנימייה עם נוער בסיכון. בוגרת מסלול השירה השנתי של הליקון.

רונית גולדשמידט, נוף עם חמור (2017), שמן על בד, 50/40 ס"מ

רונית גולדשמידט היא ילידת 1987, ווינטהוק, נמיביה. בוגרת תוכנית כיתת האומן של ישראל הירשברג בסדנה לציור ורישום בירושלים. הציגה בתערוכות קבוצתיות ויחיד בארץ ובעולם. מעבירה סדנאות ציור במרכז לאומניות הציור ובסטודיו התחנה בתל אביב. מתגוררת בשכונת שפירא בתל אביב עם בן זוג ושני כלבים.

אורית קלופשטוק

לאבא

אָבִי קוֹרָא סְפָרִים מְנַקְדִים
כְּתָבִים מְחַלְקִים
דְּבָרֵי יָמִים הַהוֹלְכִים אַחֲזוֹר
אָבִי נֶאֱסָף קְדִימָה.
אֲנִי רוֹצֵה לְעַצֵּר אֶת הַזְּמַן.

מָה אַתָּה לוֹמֵד?
אֲנִי בָּאָה אֵלָיו כְּאַרְכֵּאוֹלוֹגִית
הַמְגַנֵּיבָה לְכִיסָה כְּלֵי חָרָס שְׂבָרֵי צְלָמִית
פְּסָה מְמַנּוּ.
לְעֵבְדָה וּלְשִׁמְרָה, אוֹמֵר לִי אָבִא,
לְעֵבְדָה וּלְשִׁמְרָה.
זוֹ כָּל תְּכֵלִית הָאָדָם.

אורית קלופשטוק, נשואה ואם לארבעה. בוגרת פסיכולוגיה ועוברת סוציאלית. כותבת שירה ופרוזה.

היאחזות

לפנות ערב, בזמן שקבוצת עננים מתחה תקרה של ים אפור מעלינו, הכחנתי לראשונה בדמותו של גל, כשהיא עולה באיטיות מן הים אל הרציף שעל קו החוף, נחצבת מתוך הרי אדום שמאחוריו.

הוא היה רק צלילית שחורה, תמירה וארוכה מדי, המדים כמעט תלויים עליו, ומייד החל לסייע לקבוצת חיילים להיאבק בחבל השעיר שחרך את כפות ידיהם ולהדק אותו אל המזח. לא עלו כל אנקות מתוך החבורה. המאמץ היה נחוש, מוחלט ודמום. גל פיקד עליהם בשקט, והיה בתנועותיו משהו רך כליכך, שלא יכולתי להתיק ממנו את המבט. כשסיים נעמד בגבו אליו והוציא באיטיות סיגריה. העשן התפתל סביב צווארו הכהה, ומאחוריו, בינות לעננים, נפערו פצעים.

כשהתקרב ועלה אל הגשר שעליו עמדתי, הרגשתי את חריקת חוליות העץ הכבדות מתחתי ולא הצלחתי להביט לפנים. הוא, לעומת זאת, כמעט חלף מולי אבל מיהר להסתכל אליי ועל פרצופו נמתח חיוך שחשף טור שיניים צפופות וגדולות מדי.

"אחי, אתה מייבש פה את עצמך... לא בריא למש"ק תיאום לצאת מהמשרד המסויד שלו בלי מטרנה, הא?" שלוש שערות שחורות נצמדו בדבקות אל השקע במורד צווארו החום, שהיה מוכתם במלח קרוש וסולר. אחת מהן התעגלה לעומתי בקצה, מתריסה.

"אני... סתם... זה מגניב ככה, להסתכל מפה..." גמגמתי. לא יודע מהיכן נבט בי פתאום האומץ, אבל הוספתי בשקט: "...כשאף קצין לא מחליט להסתיר לי את הנוף, ז'תומרת."

טבעת עשן עלתה באוויר. הוא המשיך להתבונן בי מהורהר. ספינה סוחרת בודדה, כתם חלוד הרובץ במפרץ, השתקפה במסך האטום של עיניו. צפירת הספינה הפתאומית החזירה אותי לעצמו באחת.

"קיצור, אני גל... המפקד הנכנס של פלגת הדבורים, שבבילך. נתראה בישיבות חיתוך מצב, ליצן!" החוליות שבו לחרוק מתחתיו והוא נעלם בשיפולי הגשר.

לקראת סוף היום ביצתי בדיקת קשר שנותרה ללא מענה, וסגרתי את

המשרד. בשמיים החל עיט שחור לחבוט בכנפיו, שנראו כאילו נטבלו קצותיהן בסמיכות האפלה של עיניו של גל. מבטו המשיך לרחף מולי גם כשעליתי למיטה הצבאית בחשכת החדר והקפיצים החלודים זעו מתחתיי עוד זמן מה, עד שנרדמתי.

כעבור שבועיים, כפעם הראשונה שבה נפגשנו במסגרת דיון משמים בחמ"ל, חשבתי שיחוש ברעד, בחיוך מאומץ או במבט עורף, אבל כשנפרדנו הניח את כפתו הגדולה על שכמי בעדינות מפתיעה. באותו לילה נדרש להכין תמרון לאימון מתקדם שתוכנן לשבוע העוקב ומצאתי את עצמי מתנדב לסייע לו במשרדו בעזרת מיטב הציוד ממטבחון החמ"ל: קפה שחור משקית ישנה מהודקת בסיכת ביטחון חלודה, ועוגת שוקולד בקרטון מלבני שחברבורות שומן מעטרות אותו, מאימות לרכך אותו עד קריסה. "טוב, זה לא ממש קרם ברולה," התנצלתי, "אבל זה אמור לעשות את העבודה. פחמימות, אתה יודע..." חייכתי חיוך מאולץ וביד רפה הנחתי את התקרובת על המקרר הקטן בפנינת החדר. חלפו כמה שניות ונפרס החיוך המוכר שייחלתי לו.

אבק היה צבור בפנינת המשרד ומעל מדפים לא נגועים. עקבתי מחוץ אחרי תנועותיו הגמלוניות של גל מעל המפות גם בשעות שבהן התארכו מסביבנו צללי ההרים.

"איזה אוזניים גדולות יש לך," הבקיע קולי את הדממה. גל הזדקף בכת אחת, מופתע. לשניות אחדות נותר ניצב מול השולחן, ואז הסתובב על צירו, והתקרב אליי באיטיות חתולית כמעט. הוא דיבר במתינות, כמעט לוחש: "מש"קוס... אתה לא אמור להתחיל את זה ב'סבתא, למה יש לך כאלה אוזניים... ' וככה?" באותו זמן הייתי ישוב על ארונית תיקיות, והעיניים שלנו היו בגובה כמעט שווה. באור הירח החיזור ותאורת המשרד הקלושה לא הייתי בטוח אם השומה השחורה שבלטה מתחת לאניצי הזקן שעל לחיו השמאלית היא פיח קשוי או נקודת חן. "לא נורא. מה שעושה לך טוב בלשמור אותך ערני ובחיים, מש"קוס..." עיניו סקרו את פניי בשאלה. הוא סטר קלות על לחיי השמאלית, ופנה שוב אל שולחן השרטוט. אצבעותיו היו חמות ויבשות, מחוספסות.

גופו הארוך התפתל מעל המפות עוד זמן רב. עקבתי אחריו משתאה. הבחנתי בשרוך רקום שגווניו מהוהים, קשוי כבר, מעופש מזיעה ומלח

ים, צמוד לפרק כפתו השמאלית בסמוך לשעון צלילה גדול.
 "מה הקטע עם זה?" נדתי לעבר פרק ידו.
 "זה?", ענה, "חרטא. סתם מזכרת מעפנה מאיזה טיול, הכי קטע מפגר.
 עזוב אותך..." הוא חייך חיוך עקום, והסב את פניו כדי שלא אראה אותו
 מתכהות.
 "אתה יודע שגם על תימונים רואים כשהם מסמיקים, נכון?" המשכתי
 בשקט, חושק את שיניי.
 הוא לא הסתובב אליי, רק הוסיף באנחה: "קיבלתי את זה מאיזו הולנדית
 הזויה בטיול בקולומביה. לא מצליח להיפטר מזה, מה לעשות..."
 "אתם עדיין בקשר?"
 "לא. אבל לפעמים נדמה לי שאני רואה אותה מרחוק. בסוף מתברר
 שזו סתם איזה תצפיתנית עם תחת דומה." הוא דיבר בשקט, ממשיך
 בעבודתו. עיקמתי מהדק בכוח.
 "תכל'ס התכוונתי לשעון שלך..." ניסיתי להפיג את השקט. "אתה יודע:
 כשהייתי ילד, אז פירקתי לאבא שלי שעון שלם..."
 הוא הסיט אליי את עיניו בלבד. "כדי להבין איך הוא מורכב?"
 "לא. כדי להבין את המהות של זמן, אני חושב."
 גל הזדקף מעל המפות. אצבעותיו האוחזות בסרגל המקבילי הרפו לפתע
 והשתהו על קו רוחב כלשהו. הוא התבונן בי, ועיניו הצטמצמו; בשעה
 הזו הן דמו לאפונים שחורים בתרמיל זכוכית סדוק ואדמדם. גבינו רפו
 מעט ושיוו לכל פניו רוח שלא זיהיתי קודם.
 "אני מניח שאבא שלך התחרפן יותר מההסבר שלך ופחות מהשעון
 ההרוס... וחוץ מזה, אני מת על האוזניים שלי!" הפטיר, וחייך חיוך רחב,
 כמעט מנחם. ההרים מסביבנו השחירו בהדרגה, כמו שרידי תפוח נרקב
 שאחד המאבטחים הותיר מאחוריו בעמדת המגדל הדרומי.

לפנות בוקר יצאתי ממשרדו. התבוננתי במפרץ משיל מעליו את צינת
 הלילה, הערפילים הלבנים מתפוגגים באיטיות מבין שלוחות ההרים.
 קל יותר לחיות כאשר דבר לא ממוצה, הכול ענק, דומם, יפהפה,
 מבטיח, חרב וצחיח כמו שברי ההרים האדומים האלה. בשבועות הבאים
 השתדלתי להימנע ממפגש ישיר עם גל. הייתי עולה אל הגשר כשעגן
 עם הספינה אחרי בט"ש, ממתין דרוך לרגע שבו יעלה מרוצה לעשן את

הסיגריה שלו, עטוף בצעיף הרפאים שלו.

בערך חודש לאחר מכן לקה אחד ממש"קי החמ"ל בהרעלת חומרי הדברה. מקרה נדיר, כנראה, נוכח העובדה שדרגות בכירות למדי מקרב יחידת בריאות הצבא בשיתוף מספר חוקרי מצ"ח גדשו פתאום את הבסיס. אני אולצתי למלא את מקום המש"ק המסכן וכחלק ממשימותיו, הוטל עליי להצטרף אל גל לסקירת מסלול לקראת טיול של צוות הספינה. יצאנו צפונה ברנו קנגו של הבסיס.

לוח מחוונים מפלסטיק, סדוק וצרוב שמש, אריזות קמוטות ששיירי שוקולד דבקים בהן ושטיחוני הגומי הקשים שעליהם התגוללו העלו בתוך הרכב ניחוח סתום ומיושן.

"אני מת על טיולים בארץ", אמר גל. "עשית את שביל ישראל פעם, תגיד?" הוא היה מלא חיים וחיוכו מתח קמטים כפולים בצידי פיו שלא נעלמו גם כששתק. "קיצור, שיחקתי אותה עם הלינה: אני מסדר אותנו לישון בצימר של קרובי משפחה שלי. הוא נמצא בקצה יער של יישוב שהיה פעם היאחזות נח"ל מגניבה. אתה תעוף על זה..." "אם הוא נקי כמו המשרד שלך, אתה יכול להוריד אותי לישון פה בצד כבר עכשיו", אמרתי.

"חה! קיבלתי מש"ק ליצן! ליצן הפילו עליי!" הוא דפק פעמיים על ההגה מעמיד פני נקרע מצחוק. "אז כאילו... שלא באמת אני אוריד אותך פה עכשיו, אה, אחי?" חייך אליי.

הבטתי באגל זיעה שזלג באיטיות לאורך צווארו ונספג מאחורי וריד פועם.

נסענו שעתיים ללא עצירה. קול נפץ שנשמע מתחתינו העיר אותי בפתאומיות.

"כוסאמפ המנוע המסריח הזה", פלט גל, אם כי בשלווה יחסית. "כל פעם אותו דבר, אבל החזיק אותנו יפה עד עכשיו, אה אחי?"

הוא הסיט את הרכב באיטיות אל צד הדרך. הכורכר חרק תחת הצמיגים העייפים. גל עדיין לבש את אותה חולצה ורודה דהויה מתחילת היום. גזורת צווארון, כמעט נטולת שרוולים, נראה היה כי אינו חש בקור. הוא פתח את מכסה המנוע והחל לנבור בקרביו.

בהיתי בפרדס שבסמוך אליו נתקענו.

היה נדמה לי שקול כרסום מוזר עולה מבין הענפים. הסבתי במהירות את המבט אל גל שהיה רכון אל המנוע. עצם הבריה השמאלית שלו בלטה מתוך צווארון החולצה הגזור. שוקיו היו דרוכות מאוד. השרוך בנעלו השמאלית עמד להיפרם. הוא סגר בטריקה את המכסה. "זה חופשי דפוק... אבל יחזיק לבינתיים."

גל הוביל אותנו אל בקתת עץ נטושה, שכנראה שימשה לפני מספר שנים בית הארחה כלשהו. הוא החנה את הרכב קרוב אליה ככל האפשר, פרק את מכל הגז והתאמץ לסחוב אותו לבדו בשלוש מדרגות עץ חורקות אל מרפסת הכניסה. "אתה על השקיות אוכל וגם על הגיטרה שלי, ליצן," נאנק.

אבק אפרפר ועדין כיסה את הרהיטים בחדר הגדול. בילדותי התעניינתי במחזור החיים של היצור המכונה "קרדית אבק הבית". אבא שלי נהג לספר שהיא חודרת אל קנה הנשימה, נאחזת בו ומקננת בתוך בני האדם בזמן שהם ישנים. היא יכולה לשרוד כך תקופה ארוכה, ניזונה בשקט, מכרסמת, עד שהמערכת קורסת מבפנים.

אור צהוב קלוש האיר את החדר. אח ריקה עמדה שם, ובתוך שכבת אפר היו מוטלים פחמים שחורים כמו ריסיו של גל.

אחרי ארוחת ערב דלה התיישב גל על פוף ישן, מוחץ אותו פנימה כמעט לגמרי, נטל את הגיטרה וניגן לחן כלשהו של להקה עלומה משנות השמונים. אחרי כן פרט על המיתרים בסתמיות, והחל לשיר בקול מגומגם, גבוה מקולו הרגיל, אך מתקשה להגיע לגבוהים ממש. הוא נגע קלות בהברות, כאילו לא התחייב על הצלילים המדויקים, אלא הציע לי אותם בעדינות. כשסיים לפרוט, השתררה בחדר דממה. באור הדליל היה גון ידיו אפור כשל גזע עץ מכוסה אבק. הרגשתי את החזה שלי נמחץ אל תוך עצמו.

גל לקח לעצמו את חדר השינה הגדול, ואני הסתפקתי בחדר שהיה מיועד כנראה לילדים. במסדרון הייתה קבועה מראה דהויה. חלפתי על פניה, משתדל להתעלם מבבואת רוח הרפאים החיוורת שהשתקפה בה. עליתי על המיטה הקטנה וניסיתי להירדם. בשעות הקטנות של הלילה נעשתה בקתת העץ קרה. התעוררתי ונדמה היה לי שקרדית אבק ענקית מגרדת את תחתית המיטה. החדר היה חשוך עדיין ומתחת למיטה היה

החושך דחוס וקשה אף יותר. שמעתי את שריר הסרעפת של גל נמתח ונרפה באיטיות. נשפתי בכבדות וניסיתי לתאם את נשימותינו. לבסוף נרדמתי.

בבוקר יצאנו לשטח, רוב הזמן אני נשרך מאחוריו. כשחזרנו התקשיתי להיכנס לחדר השינה. הכרסום המטריד עדיין נשמע ברקע. במטבחון החל גל לחתוך חצילים לתוך סיר שרוף, ואז יצא מהבקתה כדי להשיג קליטה ולנסות להתקשר.

ריח מעושן עלה מהסיר החבוט. ניגשתי לכיריים בצעדים איטיים ולתדהמתי הבחנתי באלפי קרדיות מצקצקות זורמות בנחילים אל תוך העיסה המתבשלת שצבעה הפך עתה לחום ירקרק. הן הגיחו מתוך ארונות העץ הטחובים, מתוך מגירות, מתוך מגבת עבשה ומחרכים אחרים, נסתרים להכעיס. התרוצצתי במהירות בין החדרים, איתרתי כמה בקבוקים מלאים בחומרי חיטוי והדברה ומיהרתי לרוקן את תכולתם על היצורים העלובים. על הארונות, על משטח העץ, וגם ישירות אל תוך סיר האוכל, אבל ללא הועיל. נראה היה שהן רק מתרבות ככל שמנסים להתנגד להן, כמו המטאטאים של שוליית הקוסם האומלל.

בזמן הארוחה לא נגעתי באוכל. התבוננתי בשתיקה בגל בולע לברו את רוב תבשיל החצילים ולא אמרתי דבר. לאחר מכן יצאנו שוב לשטח. כבר בדרך חזרה ביקש שאנהג במקומו. חלפנו על פני הנוף הגלילי שלא עניין אותי. ראשו נשען על החלון, שעררו נראה סתור ופניו חבויות. מבלי לצדד מבט יכולתי להבחין בזרוע השחומה הארוכה, שנחל ורידי שעט לאורכה והתפצל ליובלים בגב כף היד. היא הייתה מוטלת כמו סלע על ירכו. האצבעות הגדולות נחו רפויות, חסרות אונים. הציפורניים בקצותיהן היו גסות, מצהיבות מעט, ופסים שחורים ודקיקים של סולר הצטברו מתחתן. נשמתי בכבדות, והמשכתי בנהיגה. כשהגענו לבקתה גל לא הוציא מילה ורק קרס באיטיות אל המיטה. שעות ארוכות קדח מחום.

לשם שינוי פסקו הקרדיות להשמיע את צקצוקיהן. נראה שסוף-סוף הצלחתי להיפטר מהן. לראשונה ישנתי כמו תינוק.

בלילה הופיע גל ליד המיטה שלי.

הוא התכופף מעליי, מטיל צל ארוך, ולמרות הצינה שפשתה בבקתה, הוא לא לבש דבר פרט לסינר אפור מטונף. "אני הולך להכין לך קרם ברולה של החיים, אחי!" חייך. שיניו בלטו וגם בחניכיים הבחנתי. הוא התאושש במהירות, הגוף שלו מאוד חזק, חשבתי לעצמי בזעם ובעונג, הסתובבתי אל הקיר ונרדמתי שוב.

התעוררתי בצהריים לקול רקיעות פרסה מחוץ לחלון. בעד הווילון הבחנתי במתאר ראשו של גל הבוהה בי. שערו השחור פרוע עדיין, אבל צווארו היה עבה בהרבה, והשיער תפח ועיטר אותו לאורכו. התרוממתי במיטה, וראיתי את אגנו הצר מתרחב, ומותניים סוסיות הנתמכות ברגליים קדמיות שריריות ומפריסות. הוא רקע מעבר לחלון ונופף בזנבו השחור בעצבנות. "אתה בא לרכיבה? גל עובד על הקינוח שלו בינתיים." הוא החל לדהור במעגלים קטנים, בתנועות אלגנטיות וגמישות, נזהר שלא לרמוס את השרכים המשתרעים מסביבו.

בדרך החוצה הבחנתי בגל העומד ליד התנור המתלהט עירום ונטול סינר. שמורות עיניו סגלגלות וגבותיו השחורות עבות, נוגדות את מבטו הילדי. "ברולה של החיים, אחי! בטעם קרדית... החיה שאתה הכי אוהב!" צעק וחייך את החיוך הממזרי שלו. הוא אחז בחוזקה במבער ידני קטן ונפנף בלהבה הכחולה לכל עבר, מכוון אותה גם לעברי.

בחוץ פרץ גל הסוסי בדהרה דרך השער ונעלם. אבל בסמוך למדרגות עמד גל שלישי נטול חולצה ובמכנסיים של מדי דגמ"ח רחבים מדי, ברכיו מכופפות לצדדים, וחזר על סדרת תרגילי אומנות לחימה כלשהי. מבטו היה שלוח לפנים, אישוניו השחורים ממלאים את חלל העין, עצמות לחייו מהודקות, כפות ידיו מכווצות לאגרופים, והוא פעל באיזון מושלם. ורידים דקים זחלו ממפשעתו אל מותניו ושובל צר של שיער שחור פילס את דרכו מטבורו ומטה.

אחרי כעשר דקות של דהירה חזר גל מבריק ומיוזע. "תראה אותך, בנאדם! יא כלי!" החמיא לגל.

"הכול רגוע? יא מכשיר רכיבה!" הודה לו גל, ומיד השיב את מבטו החודר לפנים והמשיך בסדרת תרגיליו.

מתוך הבקתה נשמעה קריאתו של גל להיכנס ולחלוק קרם ברולה, שטעמו, התברר, חצילי ושרוף למדי.

מדי כמה שעות נכנסו גלים נוספים וחלפו בבקתה. חלקם חייכו לעברי

כשחלפתי על פניהם, חלקם נתקלו בי בכוח, עברו כמעט דרכי, ולא טרחו להעיף מבט. גל אחד הלך עטוי מדי עור שחורים וקסדת אופנוע כהה צמודה למותנו. גל אחר ישב שעות ארוכות ופרט על הגיטרה נעימה מלנכולית שחזרה על עצמה שוב ושוב. גל נוסף הרכיב מחרוזת ארוכה משברי אבנים זעירות שגולגולת קרדית אפרפרה תלויה בקצה. הוא העניק אותה לגל הסוסי, והמחרוזת נעה קדימה ואחורה עם דהירותיו, מגיעה כמעט עד טבורו.

שעות, או אולי ימים, החלו לחלוף כמעט בלי שארגיש. גל השף עמד בקביעות בצמוד לתנור והתקין ללא הפסקה עשרות מנות קרם ברולה צהבהבות ורוטטות שגדשו את משטח השיש וגלשו גם אל רצפת העץ. הן היו מתוקות להחריד, אבל ממכרות. זה היה המזון היחיד, ולאיש לא היה אכפת. לשמחתי, עם השעות, או הימים, עורי החל בהדרגה לעטות גוון ונילי חי, אפור, ומאובק.

גלים מילאו בהדרגה את הבקתה. הם עסקו בכל מיני מלאכות. שניים תצפתו מהחלון אל עבר יעד לא ידוע. שלישי ניסה לשכנע כל גל שנתקל בו להתחרות בהורדת ידיים. כשניסיתי יום אחד להיכנס אל חדר האמבטיה, מיהר גל ששהה בו להתייצב מולי ולחסום את הכניסה. "אין מצב, גבר. פרויקט חשאי." מאחורי גבו הבחנתי בשני גלים העוסקים בפירוק הברזים, האסלה, מכסה הביוב והווילון. "מה חשאי בלתקן סתימות?" שאלתי.

הוא ענה בלחש: "אנחנו בונים צוללת צהובה. אבל גרעינית. וזה עסק לגברים בלבד." וטרק לי את הדלת בפנים.

גל נוסף עקר את כל הדלתות ותלה במקומן שרוכים רקומים, ארוכים, שהציפו את הבקתה בריח ים. גל אחר ישב מצונף בפינתו משך יום וחצי וגילף גזעי אלונים שכרת. הוא הציג לי כלוב עץ בגודל אדם שהחל לעבוד עליו, "מתאים למש"קים ליצנים", אמר, וחיך חיוך חושף שיניים. ערימות סירים משומשים גדשו בהדרגה את המטבח. על רצפת העץ הצטברו גושי בצק קשים, וניל קרוש, כתמי שמן וסולר, וגלים מעולפים במקומם אחרי פעילות אינטנסיבית מדי שנמשכה שעות, או ימים, ללא שינה. גלים חסמו בהדרגה את החלונות, לפעמים במפות ניווט ימי, לפעמים בגופם ממש.

לפעמים ראיתי לצידי רק גפיים ארוכות, דחוסות שרירים, מלאות ורידים

מתוחים עד אין קץ. חשתי בדופק פועם מתחת לעור זך וזיתי וחי מאוד, ומפעם לפעם פשתה בבקתה כהות כבדה אפרפרה.

כפי התקבע טעם מתקתק ומתכתי של וניל שרוף ולא עלה בי חשק לטעם אחר. את כרסום הקרדיות הפסקתי לשמוע זה כבר. הזמן המענג נרקב, ואני איתו.

כשניסיתי להיכנס אל חדר השינה של גל, שכימים האחרונים החל ריח מוזר לעלות ממנו, הגיחו בפתאומיות שני גלים והתייצבו מולי שלובי ידיים. "סיסמה?" תבעו בקול הצרוד המוכר, אבל בגוון נוקשה, כמעט מכני.

"אין סיסמה! זה שלי, כל מה שפה... אני נכנס לאן שאני רוצה!" זעמתי. הם הביטו זה אל זה כמעט בסלחנות, וחייכו מבלי לחשוף שיניים. "אנחנו רק שומרים עליך, מש"ק ליצן. מעצמך. ולכאן אתה לא נכנס. אולי כשתגדל..." הם הביטו שוב זה אל זה ופרצו בצחוק צורם. ניסיתי להציץ מעבר לכתפיים שלהם פנימה, אל החדר. דמות מטושטשת שכבה בתוך המיטה. כהה מכפי שזכרתי, כמושה יותר, לא זעה.

ניסיתי לפרוץ אל החדר, אבל שומרי הסף סגרו עליי, וגל אומן הלחימה זינק עליי מאחור, כאילו משום מקום, וגרר אותי שוב לסלון. זעקתי וניסיתי להתנגד. עורו הדיף ריח כבד ומטושטש והיה קרוב אליי מאוד. אולי התחלתי לבכות. גל הושיב אותי על הרצפה החמה והתיישב לצדי. הוא אחז בראשי בעדינות ותחב לפי שתי אצבעות נוטפות וניל חציילי וסמיך. החריצים בפרקי אצבעותיו המקומטים היו כמו אדוות כהות. שעות חלפו וורידי גב כף ידו הפכו לגבעות זעירות שיצרו עליה צללים משתנים.

רגע אחד רצייתי לראות את גל קמל ומת ורגע רצייתי לראות אותו זוכה בחיי נצח.

רגע רצייתי להתמזג ולהיעלם בתוך הגוף הכהה ורגע רצייתי לפרק את הגוף הזה ולאייץ את חלקיו.

הכרחתי את עצמי לזחול בכבודות לעבר פתח הבקתה. עשרות ידיים ארוכות חזקות, וכפות גדולות בקצותיהן, עוד ניסו לאחוז בי, מפצירות, מנסות לפרוס מעליי קורים. לרגעים הייתה התחושה כמעט נעימה, מרדימה, אבל התרוממתי והמשכתי לפסוע, בעל כורחי הזותי בכוח את

וילון השרוכים הקשויים בכניסה ויצאתי החוצה.
אחרי זמן רב שלא ראיתי את אור השמש הוא היה צהוב זרחני וכמעט שרף את מבטי כמו ששרף מסביב את צמרות העצים הרוטטות הצהבהבות עד כדי לוכן. הקרקע תחת רגליי הייתה חמה ויבשה, מחוספסת. הבחנתי בערוץ נחל שהתפתל במורד הגבעה הסמוכה והתפצל שם לכמה יובלים. סלעים גדולים ניקדו אותו לאורכו, נחים בדממה. הצמחייה הגסה החלה להצטייב, ופסים שחורים דקים עיטרו אותה. עיט שחור קרא מעליי בצווחה כמעט עולצת וחג במעגלים הולכים ומתכנסים.
הבטתי לפנים אל הגבעות. דמותו הגמלונית של גל הייתה שרועה שם על גבה, ענקית וחסרת אונים. זרועותיו נחו לאורך ערוצי הנחל, עצי האלה הנמיכו ענפיהם אליו וכמעט נגעו בו, ורגליו היו פשוטות לאורך שלוחות הגבעות הארוכות, מתוחות עד קצה האפק.

איתי ויילר, כבר ילד גדול. נד על הציר הנפשי תל אביב-ניו יורק-פתח תקווה. היה שמח לשבת על כוס ערק עם פרויד, היצ'קוק, פוקנר ודורו טסה, לאו דווקא בסדר הזה, ולקנח בקרם ברולה עשוי היטב.

לנה צ'רמושניוק, גרגוילים (2017), גואש על בריסטול 20/14.5 ס"מ

גשושית

מדוע לשלוח אדם לחלל אם אפשר להסתפק ברובוט או בגשושית, שאל השדרן מהרדיו, ולא היה ברור בכלל על מה הדיון, על הירח שלנו ואולי על זה של שבתאי או של כוכב שטרם נתנו לו שם. והבן ישב בחדרו בו הבדידות שלמה וצפופה יותר מהשמיים והתנדנד בתפילה חורקת – 'חתשתיים', 'חתשתיים'. פניו סמוקות ומבטו מרוחק בשאלה ללא מענה, אחד מכמה מבטים בודדים שאפיינו אותו. ושתי הכריות בין ברכיו. משפסק רגע, הביט לצדדים כמו לוודא שאיש אינו מבחין בו, אך למעשה חיכה שדמותה תשוב להצטייר בצורה ברורה יותר, כן הנה היא: עור פנים חלק, חיוך קורץ וזוג שדיים צעירים מקפצים בתנועה, וכשהתמונה שבה הוא חזר אל הקצב והתנועה בעוד הכריות נצמדות בכוח עדין אל חלציו, והמחשבה הבודדת העצימה את הדיוק ומיקדה אותו בסימולציה של הטיפוס כלפי מעלה – עוד ועוד טיפה, השתהות, מאמץ אחרון, המראה ולבסוף שקט, והחור נסגר זמנית. ושוב אותה אדמומיות פושה בפניו לצד מין חוסר תוחלת מרגיז שמאפייין מכול את הארשת המרוחקת. ולא חולפת שעה והוא מתחיל שוב, כאילו דבר לא קרה וחוזר אל אותה מילה אחת שהשתרשה באחד מהזיכרונות האחרונים ונשלפת למקרה הצורך. מהי אותה מילה, אדם מבחוץ לא יבין את הניב המיוחד – חור שחור הבולע הברות ואוגדני אותיות אל תוך עצמם. כן, נראה ששוב חוזר על שמה, אך הפעם בחצי פנים סגורות שלא ישמעו, כאילו הבין שיש בושה בעולם, לא שאכפת אם קולו יתגלה, הרי יודעים כבר מה ומי שם ובאיזו עדינות יש לגשת ולפנות אליו, במין חוסר נעימות כזה, בהתנצלות על הבריאות שלך עצמך, על שאתה כשיר לכך וכך והוא לא. ולנו אין דרך לשפוט, גם אם נרצה, כי איננו יודעים באילו כלים אפשר לבוא אל אחד כזה, ועל כן כל ניסיון התקרבות מעוקר מראש מרעש רקע של העמדת פנים שוויוניות שביחסי בני אנוש עד שהפונה, המשתדל לא לפגוע, לעולם יגרום צער, גם אם לא במזיד, הן אין לו דרך לדעת כיצד תתפרש בצד השני ההססנות הרכה כלי-כך, אותה מוכרחים לנקוט, או שמבין אך יודע כי הברירה השנייה רעה יותר,

והדבר הוודאי היחיד הוא שעצוב, אוי, כמה כל זה עצוב, שאפילו לא ניתן להסתיר את מעשה הכריות כפי שהיה משתדל אדם אחר היודע מילים רבות ומכיר כמה נקודות וסימני קריאה כמו כל בן תרבות.

והכיסא, חשב האב בחדר האורחים, עלה לו ביוקר, הרי אמרו בפירושו שצריך בשבילו אורתופדי, והוא לא קם או זז ממנו במשך כל היום, והוא חדש וכבר חורק, הלוא מה לעשות שבכל זאת גבר, ומה לעשות שהחליטו שיהיה כזה מין אחד שחי בתוך הקושי. ולא עברה שעה והוא שומע שוב חריקות ושוב את שמה של החיילת שמגיעה, כך קבעו לה, פעם בשבוע, והוא לוקח את אוזניו ומכסה, אולי מבושה ואולי מחוסר אונים מהול במבוכה, ואז מרכיב אוזניות כי הקול מכאיב מדי, אך עדיין שומע או מדמיין ששומע את החרישה של הכיסא על המרצפות, בדרך לזרוע עוד צער באבן, ואת הצליל הצורם שבא כמו מהשטן, עד להפסקה שמקדימה כתמיד את הרוויה.

ודיברו עוד ברדיו על ההתאבדות של אותה מתכת, המכונה גשושית, שהסתובבה סביב הכוכב זה ארבעים שנה. והתאבדות מהי, אם לא התרסקות יזומה לאחר שנים בבדידות הכפויה, שכן לא היא בחרה להסתובב, ומשהתחילה לא ברור מדוע התעקשה להמשיך. "כמה מעניין", אמר השדרן, והמומחה, שהיה כנראה על קו טלפון משובש, משום שדבריו נקטעו וחזרו חליפות, החל לדבר על כלי רכב בלתי-מאוישים ממש כאן, בינינו, הנטענים בחשמל, בשמש ובעוד מיני דברים משונים שם בחוץ כמו לשלשת של יונים למשל.

וגם האב החל נזכר בעצמו באותה אחת ששמה מבליח בין נדנוד לנדנוד, ולא הצליח לשחזר אותו ממש, רק זכר שהייתה שם נו"ן ודאי, ואולי איוו תנועה חלקה, משהו ארצישראלי שורשי, שם שנע קדימה ורק מתנגד למין עיצור איתן ובריא בקצה השני, אחד שנאחז חזק בקרקע ואינו ממריא. והנה מביט בשעון ורואה שצהריים, ולא מצליח לזוז מהספה, כי הגוף התמצק לו והפך לסרבן.

ודווקא עכשיו כשרק יצאתי לפנסיה, חושב האב בחדר האורחים, אחרי כל השנים בהן חיכיתי שיתפנה מעט זמן ואקח אותו לטייל עם כיסא הגלגלים ואראה לו מקומות של אוויר נקי ואור שעושה טוב לבן אדם, וגם אני עצמי אהיה שוב חופשי, משוחרר ונייד, ויימצא גם מעט כוח ופנאי בראש הזה הקשה. רק שאותו ראש כמו מתמלא ונדהס בטיט, וכל

הרעיונות שהיו בזמן שהייתי כלוא במשרד התאיידו, והחופש התגלה כחוסר תזווה מתוך בחירה מדומה, ומין קיפאון החל להגליר סביב העצמות ולהרגיל את עצמו על הגוף כמעטפת מחניקה. הלוא בעבר תכננתי לרשום במחברת שמות של מיני פעילויות עבור שנינו לאותו 'יום שאחרי' המיוחל, ועכשיו, ברגע שהגיע, ואין עוד אף תירוץ, אני כאן והוא... הן כשיש ספה ויש זמן, דבר גורר דבר והתנועה מאטה מעצמה ונמרחת, ומה שהיה רעיון יצירתי או מניב לפעולה מתמוגג לזמזום מציק באוזן, כזה שנפטרים ממנו ברגע שנוח לשבת, וגם משהו מייסורי המצפון שחשים כמו צריבה על העור – על זה שפה בחדר הסמוך חלק מהבשר שלך לבד ועזוב כמו שהוא, ועל זה שאתה דומם, ועל זה שיכול היית לקום ולעשות מין דבר, אם לא מולו פנים אל פנים, אז לפחות מול הרשויות, מול ערכאה עליונה המוציאה בדיו החלטות חשובות, ועל זה שהיה צריך ללכת ולכעוס ולדפוק ולבקש, וגם אם אין ממש מה, אפשר סתם להתלונן או להרים שפופרת ולצעוק לתוכה דברים מהלב – משהו מהכרסום הפנימי הצורב מתפזר והופך ללא אישי ברגע שמתרווחים ונשענים. לו רק הייתה לך האפשרות, לו רק הייתה, לו רק הייתה לך האפשרות, ועדיין יש, עדיין יש, היא קיימת, צריך רק לקום ולהזיז אותו מעט, אפילו בכוח, גם אם נדבק לכיסא כבר מההרגל או מחוסר ידיעה או מהפחד של הזרות, או מאיך שהוא בפנים במחשבות, ומזה שלא רואה איש כל היום ולא מתעניין בדבר, וכיצד זה יתעניין שהרי לא נחשף, ואם זה לא מספיק, אז באות התרופות לערפל את הראש. כן, אב אחר במקומו כבר היה קם ומתייצב מול כולם, חמוש בכיסא הגלגלים, מגרד אותו משם בכוח, גם אם מהניתוק הזה יישפך דם והוא יצעק, והרי זה לטובתו סוף כל סוף. כן, מישהו אחר היה יוצא אל הרחוב וצורח: הוא שלי, אני יודע מה טוב בשבילי. אני עשיתי אותו ככה ועל כן הביטו בי – אני האשם, צועק לכל עבר, ויוצא גם בלי כלום, בלי בגדים, בלי בושא, בלי יומרות או נימוס. והכי קל ליפול, ליפול יחד איתו, ואם זה הכי קל אז נופלים, ואם הספה נוחה אז נופלים, ואם הוא לא אז מפה גם אני לא אזוז, ואשנא את עצמי עד סוף הימים על כל העצוב הזה, עד שכבר אי אפשר. והחריקה ממשיכה לצרום מהחדר.

*

ובכל שלישי היא מגיעה, משוחררת, כזאת מין אחת שהייתה מתקבלת גם על חללית בפלנטה אחרת בלי מבחן בד, פתוחה לכל עבר, כמו הייתה מין מסננת אוורירית טרנס-גלקטית, והוא נופל אדום לקראתה, ובבסיס לא אמרו להם מה לעשות ולהגיד כשהנכה יהיה אדום ומזיע, אך גם לא נראה שזה משנה לה, כי בין כה וכה איננה מכירה מילים רבות, ואולי אם מכירה שומרת אותן יותר לעצמה דווקא, ומתיישבת קצת רחוק, עם בלון מסטיק והטלפון שלה, ואומרת שהכול בסדר ככה, ובסך הכול נחמדה ואף אדיבה ושואלת שתי שאלות קבועות בתחילת כל מפגש, אבל לא נותנת שהות מספיקה בין השאלה הראשונה לשנייה, שאם לדייק שתיהן גרסאות של אותה אחת, הנושאת אופי של פתיח פורמלי, ועד שיורדת המבוכה וחושבים מה לענות על הראשונה, מגיעה לה אחרת כמו: "מה קורה" ו"אז מה חדש", ובעצם אם ידעו להשיב בכנות ואם היה דבר מה באמת מתחדש, היה אפשר להתאים את אותה התשובה לשתיהן יחד, אבל נותרים דוממים עד שמביך ומוזר, ואז כמובן האב הוא זה שצריך לדבר כי אחרת רק ישבו, אלא שהוא מגרד מאחורי הצוואר בפשפוש מבוש אחר דבר נעים לומר, ושדיה זקורים מבעד למדים, ואצלו במכנסיים כבר מתחיל להתבשל איזה נדנוד, והאב אומר "את יודעת, כרגיל, מסתדרים," והיא מספרת שהייתה בטיוול או חופשה כשנשאלת מה עשתה כשלא ראו אותה זמן רב, והיא הייתה עם החבר החדש, והיה כיף, ודאי שהיה כיף שם מחוץ לצבא, איפה שלא אומרים מה לעשות ויש אפשרויות אינסוף, להשתזף ולנדוד בלי מטרה, ובטח שהיה כיף לגעת זה בזה, להגיד דברים נעימים ולהתקרב קצת כמו שמרגישים ככה ביחד ואז לצחוק משטות שהאחר עושה.

והיא מתרוממת לצאת אחרי "תודה" ו"נתראה שבוע הבא", ופתאום נדמה כאילו הבן שישב כל העת בנדנוד הוא סתם קישוט, למרות שהביקור מיועד עבורו כביכול, והאב מחייך במבוכה דרוכה ומציע לה עוד מין לדרך כי הבסיס רחוק, וזה בסדר, באמת אין צורך כי באים לאסוף אותה, והרי הוא רצה להציע לה טרמפ ואולי בדרך לדבר אל ליבה, שאומנם לא תכננו זאת כך בפרויקט שלה, אך מה דעתה שמדי פעם תיקח אותו קצת לעיר שיראה אנשים, ואפשר אפילו לשלם משהו, כמו עבודה לדמי כיס, כי בכל זאת רוב הזמן הוא כאן בפנים רק איתו וטוב אם היה מעט באוויר, ואולי פעם לפיצה או לגינה, אבל לה כבר מחכים בחוץ ואין

פנאי. והוא לפתע חש בדקירה של לאות שמכופפת אותו מעט קדימה וזה גורם לו להרגיש עכשיו כמו מין גבנונית קטנה שהייתה לאביו בגיל דומה, והיא מתיישבת עליו כמו אבן בינונית המונחת על העורף ומקשה להישיר מבט.

והנדנדוד לא נעים לה, כמו ללכת עם חצ'קון גדול על האף, כזה שקשה להסתיר, ואי אפשר להתקדם קצת מלפנים או להאט מאחור כמו היא נמצאת לצידו במקרה, שהרי יש לדחוף את הכיסא או לתמוך בו שיישען על זרועה ביד שלו המזיזת, ומה יש לדבר בעצם כשהולכים ככה בין לבין, איך למלא את הזמן בדרך לפני שמגיעים למקום כלשהו, ברגע המת והשותק אליו נקלעים הרבה חלקים של דקות ועוד דקות, ועכשיו היא נזכרת שאמרה למש"קית שהיא רק חצי שעה ופה מתעכבת על סתם, למרות שגם ברגיל נוהגת לחתוך מוקדם ולפגוש חברה בדרך, וכאן הזקן ביקש בחיוך ונראה אבוד כלכך שזה כבר רחמנות, והיא גם צריכה קצת לסיגריות ואם ייתן לה למה לא, ובין כה גרה רחוק ומי יכיר אותה כבר. ואם מישהו יכיר אולי תחיין, שיראו איך היא מצליחה ויודעת להיות לא רק ביופי שלה, שהיא יודעת להיות גם בטוב לב ויכולה להרגיש קצת עדיפה שמלווה אחד כזה ככה, ואם ילד או מישהו יציץ ויסתכל כמו שעושים, תסתכל חזרה ישר בעיניים והוא יראה שמסתכלים ויפנה את הראש החצוף, כי יהיה לו כבר לא נעים שמחזירים. ורק מציץ הנדנדוד שלו וגם שחוזר על אותה מילה שוב ושוב עד שבא לה לברוח, ואם רק היה מפסיק היה ממש עוזר כי הפנים שלו, כשמסתכלים מקרוב, כמעט רגילות אצלו, כמו כולם. ואולי למרוח קצת ג'ל, וגם לא טוב שלא שם דאודורנט, ואולי להגיד לָאבא שעושה הכול בשבילו כמו תינוק ושוכח שמבוגר אפילו ממנה, ושגם את החולצה בוחר בשבילו ולא רוצה לדמיין מה עוד, ובטח חבל שנראה ככה כמו זקן עוד בעשר שנים. וחוץ מהנדנדוד והמילים יש גם המחיאיות כפיים, שבלי כל זה היה עוד אפשר לחשוב שפה איזה דוד רחוק שהיא מלווה ומראה לו את השכונה.

*

הם, שם בחוץ, לא שמעו על כאלו שעבורם לא תכננו את החיים. והיא הולכת במרחק, נותנת לבד לסובב את הגלגל של הכיסא ונעמדת מול הספסל עם הלעיסות במסטיק ומסתכלת רק בתוך הטלפון. היה עדיף בחדר כי בחוץ המדרכה, ובחוץ הכביש, ובחוץ התנועה, והדשא, והכי

חמור שבחוץ האנשים, שאם אחד ראה מסתכל לצדדים להבחין אם אחרים גם ראו, ואם מסתכל ארוך מבין שלא נעים, ואם מסתכל קצר מבין שעשה עצמו בכוונה כמו לא מסתכל, ואם המבט נשאר רק בתוכו ולא יגלה שראה אז למה לו בכלל לראות, ואם חילק המבט עם מי שלידו יהיה לו עם מי להצטער עליי ועל איך שאני ככה מסתובב בין כולם, ומה זה אומר עליו, הוא שואל, אם לא יכול להתאפק ומוכרח להביט כמו כל הרגילים, ועוד שואל למה לדחוף ההוא בכוח אם ברור שנכשל וייכשל והוא חושב לעצמו אולי עדיף שאף אחד לא רואה כי כשאף אחד לא רואה בטח כואב פחות, כי יודעים שאי אפשר אחרת, ואולי חושבים שהכאב לא תלוי אם מסתכלים או לא, או שהכאב תלוי במצב הרוח כמו אצלם, אלא שיש גם התוספת שתמיד שם, כמו התחלתי בריצה אחרי כולם, או שבכלל אין כאב ולא מזיז כמו לחיה שמכירה רק את הקרקס ואם שחררו אז עשו לה רע מאוד, והם שואלים את עצמם מי זו שכאילו מנסה להתחמק מלהיות לידי, כי היופי שלה לועג לי כמו שהגלים צוחקים לאסיר בצינוק, כששומע אותם ואסור לצאת, והם חושבים בטח: מסכנה כזאת, אולי היא קרובת משפחה ואולי סתם מתנדבת או בעבודות שירות אחרי שגנבה כמה זוגות של מדים מהבקו"ם, ואולי הם שואלים מה ירגיש אחד כמוני אם יראה סרט, שמזכירים בתוך הסרט הרבה "אוהב", כמו "הוא אוהב אותה", "היא אוהבת", ועוד מאותו הסוג, וכל כך הרבה פעמים עד שכולם מבינים שהמילה הזאת שם זה מה שחשוב, ואחד כמוני שבטח לא יודע כלום, מה יחשוב, הם שואלים, יחשוב גם על מה שראה ושמע, אז שיחשוב, לא מזיק לו, אז שישמע איזו מילה שתומה פה ושם, אבל גם הם, אולי לפני שידעו כל מיני מילים רגילות, כמו להסתדר יחד ואיפה מותר לדרוך ואיפה אסור, היה זמן כשהיו בורים גמורים בכול, כמו גם בדברים בשם מערכת יחסים ובשם חופשה מהצבא עם החבר ובשם להתקלח ובשם לקשור שרוכים ולנגב את הפה לבד, והיה להם את אותו אדום על הפנים, כמו שיש לי עכשיו, כשנשארו לבד בחדר, רק שהם קצת התבגרו וכבר לא יודעים איך זה לבד בחדר, ויש כמוני שלא יודעים איך אפשר משהו חוץ מלבד בחדר, ומה היו אומרים אם היו יודעים שפה בחוץ בשבילי כמו בשבילם בחלל, ומה היו אומרים אם היו רואים איך שאני מאובן על הכיסא כמו חתיכה של משהו שדחפו למוזיאון. ועכשיו היא הולכת מהר, ואני סולח לה כי יודע מראש

שלא קל להיות איפה שאני, ושהתנועות בידיים והכיפוף מסתירים, ואם נחמדים חושבים שיש מה להסתיר, ואם לא היו התנועות והכפיים אז היה יותר קשה לדעת על מה להתמקד כשבוהים ולהגיד חבל שמסכן כזה וכן הלאה, ואם אין גם בפנים, בתוך הראש, כלום, כמו שאין, אז הוא למעלה בכלל עשה לו צחוק, ובבית כבר בהתחלה ניסיתי לרדת מהעגלה ולהתנגד לטיול, אבל הבטיחו לה תשלום, ולי הבטיחו שיעזבו אותי בשקט לכמה זמן אם אעשה ככה את ההצגה ואחזור עם חיוך שבע, של כמה טוב היה עם הבריאים, ולא שמתי לב שהפריע לה ולא שמתי לב שהסתכלו, וחייב לזכור אחר כך שבוע שלם שהיה כזה יופי בטיול כמו הרגילים, ואפילו יחד איתה, שאת השם שלה אני אומר עם הכריות, ואז יעזוב אותם הקושי עם עצמם לעוד חודש כי הם עשו ועשו, ואני מרגיש ומעריך.

וטעות היא לחשוב שאפשר לחזור מגיחת סיור כזאת ללא פגע כי בכל זאת הוא נתקל במין דבר משונה שם בחוץ, כאילו שמע בחצי אוזן, כביכול במקרה, או שאולי מישוהו הכיש אותו בידיעה שיש בעולם עוד מין משהו שמגן על מי שיש לו מזל, משהו שמרחף סביבו, משהו שהוא לא רק בגד שלובשים מהקור או הרגל לקום בבוקר ולשתות מים, משהו המצוי רק בדמיונות של יצורים כמוהו, המוכרחים להסתפק בעיקר בדמיון, או בשמועות שמפזרים עבורם כמו אבק כוכבים ברדיו. ואחרי שמבינים וחושבים על כך פעם אחת ברצינות קשה כבר לנווט בחזרה אל העולם התמים והנוח ונותרים בעיקר עם שאלות.

*

ויש אבן קטנה ונדירה, כך אומרים, ורק מלהסתכל עליה מסיקים ובונים חיים שלמים ומרוחקים, בני מיליארדי שנים, חיים מלאים, מרתקים ותוססים, החולפים בין כמה מולקולות זעירות. ואולי בעצם לא לומדים דבר, פשוט מתגאים שהיא מיוחדת כזאת והכאנו אותה לכאן משם, ולא סתם שילמנו כסף על הברזלים ועל המעבדות. והמומחה מהרדיו אומר שהסקרנות והתובנות האינטליגנטיות שלנו מבדילים בינינו לגשושית, והוא אומר עוד שגיאלוג מומחה היה מרים את אותה אבן נדירה מייד. כלום יש דברים שחייבים לראות בעיניים? "אנשים", הוא אומר, "יכולים לעשות דברים מופלאים בזמן כה קצר, בזמן שהרובוט הקטן שמטייל סביב שבתאי צריך לנדוד ולנדוד ולאסוף את המידע באופן פסיבי, לא

להבין מה הוא מצלם, ולא רק שלא יבחין באבן, גם אם יפגוש ביצור של ממש שם בחושך, ימשיך בלי לומר שלום." ומה היא אותה גשושית אם לא ברזל עם דלק, בלי רגש, וגם בדלק היא כמעט ולא משתמשת, כי הוא צריך להספיק לארבעים שנה – להקיף כוכבים הנצפים רק במכשיר מיוחד. ואילו אדם הוא כבר משהו אחר, אדם יודע להתכונן ולומר מהי אבן טובה ומיוחדת ואיך נראית סתם אחת.

רמי מארק רום נולד ברוסיה ב־1983 ועלה ארצה עם משפחתו בגיל שש. גר בבאר יעקב עם בת זוגו עינת ושני ילדיהם, אוריה ואביגיל. עובד למחייתו כמפתח תוכנה. סיפורים פרי עטו התפרסמו מעל במות שונות בשלוש השנים האחרונות. שוקד על קובץ סיפורים קצרים.

לנה צ'רמושניוק, אירופה (2018), שמן על בד 50/60 ס"מ

על הגיזום

עיון יצירתי

חיפשתי מישהו שיגזום את גינתי.

לא שרציתי לגזום את הגינה, אני אוהבת אותה כפי שהיא, חצופה ומתפרעת, שיחים מטפסים נכרכים בענפי עצים שאינם ממינם, פרחי בר צומחים בהפתעה בעציצים שהגיעו מהמשתלה, דוֹקיום וגטטיבי. אך קיבלתי מכתב מהרשויות שהשיחים שפורצים מהחצר למדרכה מפריעים לעוברי אורח, והשכנה שלי, זו עם הג'יפ, רמזה לי, בנימוס המתבקש בין שכנים, שענפי הרימון שורטים את גגו.

לא שרציתי לחפש מישהו שיעשה זאת במקומי, אפילו יש ברשותי מסור חשמלי ראוי, אך הוא כבד מדי, וגדול מדי. לא הצלחתי להניפו באוויר, שלא לדבר על גיזום בגובה. המסור הזה לא תוכנן לנשים נמוכות שאינן פוקדות את חדר הכושר בקביעות.

אז חיפשתי גנן, אם אפשר גננית גבוהה, עם מסור משלה. פעם היו ביישוב שלנו צמד גנניות נהדרות אך שָׁמָן כבר לא מופיע בספר הטלפונים. לאן נעלמו מיכל ויעל – גינות חמדה אחרי שבאביב שעבר הסתובבו בסרבלי ג'ינס מדיפות ריח לבנדר ושמן מכונות, שערך הארוך שזור בכותרות ורודות של כליל החורש. חשבתי שאוהבים אצלנו נשים שיכולות, גם אם הן גוזמות בימים לא מקובלים.

אחמד, מוחמד, חמיד, חמודי, הכפר הצמוד אלינו מספק שפע מודעות לדפי זהב. האם הם שיצליחו להחזיר את הצמחים המתפרעים שלי לגבולותיהם. גבולות היישובים שלנו היטשטשו מזמן ורק הבקיאים יודעים את העץ שעד אליו זה אנחנו וממנו זה הם. ואולי הם שהסיגו את מיכל ויעל אל מחוזות אחרים.

על עץ בשכונה מצאתי את אלעד ותלשתי אותו משורת המלככים המעטרים את תחתית המודעה, מתנפנפים כמו קישוט לסוכה. המורה מלכה מהבהבת בזיכרוני יחד עם הסוכה, מפרשת את שמו – אלוהים נצחי – ואני מתלבטת אם זה מי שאני רוצה שיסתובב אצלי בגן ולמה הוא לא בדפים הצהובים? בטח בחור צעיר, רק השתחרר, מנסה להתפרנס,

אני כועסת על עלויות המודעות בדפי זהב בעודי בוראת לאלעד סיפור חיים, מעבירה אותו שירות צבאי משמעותי, מפשיטה אותו ממדיו ומסמליו ונותנת בידי את ומזמרה. מזמרה כזו בדיוק הייתה גם למיכל. צריך לעודד עסקים חדשים, לא רק של נשים, אני מחליטה. שהצעירים לא יברחו מכאן לעיר הגדולה. אלעד הגיע כדי לתת לי הצעת מחיר.

הראיתי לו את עץ הרימון שמתעב ג'יפים, כולו פריחה כתומה לזהבת, לגזום. את הלבנה הרפואי המציק להולכים על המדרכה, לגזום. גם פלישותיו של כליל החורש הכריעו את גורל ענפיו, ולא הושיעו פרחיו הוורודים. לגזום.

המשכנו להסתובב סביב הבית. פגשנו את שרידי התאנה שתולע אכזר כרסם בה למוות לפני שנים, ומאז ענפיה מתפרעים לכל עבר, גם לעבר השכנים, תיגזם; את שלוש הבוגנוויליות שהפכו לעצים קוצניים שמתפסים על גג הבית, שלי וגם של השכנים, מאיימים להקריס עלינו את הרעפים האדומים באמצעות ציצי פרחים לבנים סגולים וארגמניים. ניפרד, החליט אלעד.

בחור צעיר, עסק חדש, כנראה אוהב לגזום. קיבלתי הצעת מחיר מופרעת אבל האינטרנט גילה לי שיצאתי בזול. חמודי יעשה לך את זה בחצי מחיר, צעק לי השכן שתמיד צודק מעבר לגדר, באינטרנט זה מחירים של תל אביב. גם אם תוסיפי לו טיפ גדול כמו שאת אוהבת זה ישתלם לך. זה לא מאהבה, זה מרחמים, אני שותקת את המחשבות שלי, נמאס לי לרחס. פעם אחת אני רוצה לגזום בלי רחמים.

קבענו ליום ראשון. בימי שני מפנים את הגזום מהרחוב שלנו, וביישוב שלי כולם ממושמים, גם התושבים וגם הגננים. מי שרוצה לגזום באיזה יום שבא לו הולך לגור בעיר אחרת, כמו זו שגדלתי בה, עצי שסק מתפרעים בה מהחצרות ומשירים פירות כתומים על מכוניות חונות. גם אני התפרעתי אז, כמותם, ועכשיו אני גרה פה ועייפתי ממעברים ומנזיפות.

בשבת כלילה אלעד סימס לי שהם יגיעו בשבע בבוקר. ידעתי שהשקעתי בעסק רציני.

והם אכן הגיעו. איברהים ככובע אפור וחיוך אינסופי, ותאופיק, מתבגר שתקן מצולק פנים. אלעד הגיע בצהריים, הביא אוכל ונעלם. איברהים

סיפר לי שהוא מהכפר, שותף של אלעד, וצחק צחוק גדול. לא ידעתי אם עליי הוא צחוק, או על הצורך להיסתר מאחורי האלוהים הנצחי בשמו של אלעד, ובי לא היה צחוק. שוב אני גוזמת ברחמים. באתר הרשמי של היישוב מכנים את הכפרים הסמוכים "חמולות" ו"ריכוזי אוכלוסין" ומדברים על יחסי שכנות טובה, חברויות אישיות ויחסי מסחר. רבים פה אוהבים להגיד שהם חברים של בעל האטליז המפורסם ושהמוסכניק בן בית אצלם, אבל רק מעטים באמת מכירים אותם, את בתיהם, את ילדיהם ואת גבולותיהם.

כשחזרתי לפנות ערב מצאתי את הבן שלי עובד איתם, כבר כמה שעות, התברר, מפנה גזם, גורף, מזיע. חמודי הקטן שלי. לא רצה להפסיק לעבוד, קיבל הוראות מאיברהים ודאג שתאופיק ישתה. רציתי שייכנס איתי הביתה, שנאכל יחד ליד השולחן היפה שלנו, והוא אמר שכבר יאכל איתם, בחוץ, עוד מעט. אלעד הגיע עם ארוחת ערב, הורה מסור ואחראי, פרס שקית ניילון על האדמה, ערך עליה ערימת פיתות וקופסאות פלסטיק מהמכולת השכונתית והתבונן בהם אוכלים. אולי זה מה שהוא יודע, לתת הצעות מחיר, לקנות אוכל, אני מגומגמת לעצמי כשאני מנסה לשנות את סיפור עברו הצבאי המהולל; וכמו להזים את הניסיון שלי לשבץ אותו בקריה, אלעד נשאר לעזור במאבק עם הבוגנוויליות שסירבו להתפנות מההתנחלות על הגג.

איברהים כיתת חניתו למזמרה ולא השאיר זכר מן התאנה שישבנו תחתיה כשהילדים רק נולדו ועסיס מתוק עיטר את פניהם. גפן אינה צומחת בחצר ביתי, ומעץ הלימון המפואר נשאר גור עצים מדובלל, עם שתי עיניים צהובות המזכירות את פאר עברו, ותחתיו לא נשב.

"עשינו לך אחלה עבודה," התגאה איברהים בעשר בלילה, עם שוך הקרבות, והראה לי את גדמי הגזעים שסידר עבורי לאורך הכותל המזרחי, כדי שאוכל להבעיר את האח בחורף.

שתי משאיות ידרשו לפנינו מחר, אני מחשבת. יש סיכוי שאקבל מהמועצה מכתב נזיפה על הוצאת מסת גיזום גדולה מהמקובל לרשות הרבים.

חגית פולק היא ביבליותרפיסטית, מדריכה ומרצה. חוקרת סיפורי חיים של נשים ותהליכי למידה. גרה בעמק יזרעאל.

חגית גאון, דיוקן עצמי עם מצלמה (2013), אקריליק על בד, 60/50 ס"מ

חגית גאון היא ילידת 1965, מתגוררת בירושלים. עובדת כמביאה לדפוס בהוצאת הספרים מוסד ביאליק. אימא לשניים. בוגרת בצלאל. אצרה שתי תערוכות בנושא פגיעה מינית בגלדיה "זההזה" בנמל תל אביב ובמכללת דוד ילין בירושלים, בהן גם השתתפה כמציגה. איירה את הספר זוג יונים בניס מאת נדב שטכמן.

נויה גופמן

ציבור המאמינים

השְׁלִימוּ אֶת הַחֶסֶר – זֶה קָרָה בַיּוֹם
השְׁלִימוּ אֶת הַחֶסֶר – בְּשָׁעָה אוּ בְשָׁעוֹת
בְּיָמִים, בְּחֻדְשִׁים
הֵיוּ לוֹ עֵינַיִם וְאֵף – הִשְׁלִימוּ אֶת הַחֶסֶר
השְׁלִימוּ אֶת הַחֶסֶר – אוֹלֵי הָיִו כְּמֵה מֵהֶם
מִמָּנוּ. מֵהֶם.
השְׁלִימוּ אֶת הַחֶסֶר
אֵף פֶּעַם לֹא שִׁקְרָתִי
אֵף פֶּעַם לֹא שִׁקְרָתִי
אֵף פֶּעַם לֹא שִׁקְרָתִי
אֵף פֶּעַם לֹא שִׁקְרָתִי
שֶׁתְּמִיד אֶמְרָתִי אֱמֶת:
הַשְּׂמֵשׁ הִפְכָּה שָׁחַר
צְלָלִים רָקְדוּ בַחֲלוֹן
וּבְרוּחַ שְׁבִין הִרְצָפָה לְדָלֶת, כְּשִׁפּוֹלֵשׁ אוֹר מִהַמְסֻדְרוֹן
שָׁעוֹן חִפָּה לְבָקָר
מְקַרֵּר רָעַד מִרְעֵשׁ שֶׁהוּא עֲצָמוּ הַפִּיק
צְפוּרִים קָפְאוּ עַל מַתְּלֵה פְּבִיסָה.
נִעְרָה נִשְׁכְּבָה עַל רִצְפָּה לְהַרְגִישׁ אֶת הַקָּד

נויה גופמן היא ילידת 1989, גדלה בחדרה וכיום גרה ברחובות. עובדת בגן ילדים. בוגרת מחלקת הכתיבה בבית הספר לאומנות "מנשר", שיריה התפרסמו בכתבי עת שונים.

דיווח מחתרת

הצטרפתי היום אל "מחתרת יוצרי הפרינג' הזועמים". טקס הכניסה היה צנוע אך מרגש. איש הקשר של המחתרת הורה לנו להקיף את בניין התיאטרון שבלב העיר שישים ושתיים פעמים בזמן שמוצגת בו "אשכבה" ולצעוק,

"Hanoch Levin ist tot, Hanoch Levin ist tot". אחד מהמועמדים מחה על היורו-צנטרליזם של המבחן ותהה אם זה סימן לבאות. איש הקשר לא ענה על שאלתו אלא רק פתח את המחברת שלו ורשם בה משהו.

יצאנו לדרך חמישה. סיימתי לרוץ וראיתי שחלק פרשו בדרך. גם מי שמחה פרש, אבל ככל הנראה לא מסיבות אידיאולוגיות אלא מסיבות פרוזאיות יותר של כושר גופני. איש הקשר רשם בקדחתנות במחברת. אני לא חושב שצריך למחוק את זכרו של חנוך לויין, למרות שאני בהחלט חושב שבשנותיו האחרונות הפואטיקה המובחנת שלו התחילה לחזור על עצמה.

לא ידעתי מתי להגיע לישיבת המחתרת הראשונה. לא ידעתי אם הישיבות אמורות להתחיל בזמן. בסוף הקדמתי בחצי שעה. עמדתי בפתח פיצוצייה והשקפתי על הספסל שעליו הייתה אמורה להתקיים הפגישה. אז השמועות היו נכונות, חשבתי לעצמי. המחתרת באמת משתמשת בספסל כמקום המפגש שלה, מתוך מודעות אורבנית פוליטית רדיקלית. לא ידעתי להסביר מה קוסם לי ברעיון של קיום פגישה על ספסל. אולי חשבתי, מפאת גודלו של הספסל, שמדובר במחתרת קטנה למדי ועל כן איכותית בהכרח.

שעת הפגישה הגיעה. נשארתי בפיצוצייה.
שעת הפגישה עברה. נשארתי בפיצוצייה.

אחרי שתי דקות לא יכולתי להתאפק והתחלתי לצעוד לעבר הספסל.

ברגע שהגעתי למרחק חמישה מטרים מהספסל כעשרים אנשים שהיו בקרבת מקום התאספו מסביבו. הייתי מספיק טיפש כדי לחשוב שמדובר במקרה. ישיבת המחתרת החלה.

אף אחד לא אמר שאיחרתי. אף אחד לא אמר שהקדמתי. אף אחד לא דיבר אליי באופן מיוחד. החל דיון בנושא "האמצעים שיש לנקוט כדי להציל את התיאטרון הישראלי". רשות הדיבור עברה בסבב, ומזכיר המחתרת רשם את הדברים בכוכר ראש בפנקס עצום, גם את אלה שהכילו יותר קללות מאשר הצעות אופרטיביות.

מי שדיבר ישב על הספסל. אחר כך החליף מקום עם מי שעמד ליד הספסל ולהפך. אחרי שכולם דיברו והחליפו מקומות מזכיר המחתרת קרא הודעה קצרה שבירכה את המשתתפים החדשים למחתרת, שלא הוזכרו בשם, כמובן, ואיחל להם שירות מחתרת פורה ומלא במשמעות. חייכתי, ומייד כשראיתי שמי שמסתכל עליי בכלל לא מחייך ושרוב המשתתפים בכלל לא מסתכלים עליי הפסקתי לחייך גם אני.

הישיבה הסתיימה ותוך פחות מחצי דקה כל חברי המחתרת נעלמו. השתהיתי כמה שניות וראיתי את מזכיר המחתרת ניגש אליי בצעד בוטח. חשבתי שהוא רוצה לגעור בי בגלל האיחור והחיוך וקיוויתי שההליכה שלו לא מסמנת את סוף דרכי הקצרה במחתרת. המזכיר כמו ניחש את מחשבותיי ואמר, "כשאנחנו רוצים להעיף מישהו מהמחתרת אנחנו מעיפים אותו בצורה שקטה, בלי שהוא יודע." הוא הטיל עליי משימת התגנבות לתיאטרון הרפרטוארי באותו הערב. "תרחח", הוא אמר, "קהל, שחקנים, מנהלים. מה שתמצא." "לרפרטוארי?" שאלתי בטיפשותי. "כן. לרפרטוארי. נסה לאכול את ארוחת הערב שלך בצורה לא נרטיבית, כדי שתגיע עם שריון מספיק עבה." אמר ונעלם.

עמדתי המום ליד הספסל עוד כמה שניות והוא הופיע שוב ואמר, "והדבר הכי חשוב – אל תנהל רישום של הפעילות שלך. שום רישום. אחרת נהיה חייבים להתכחש לך." ונעלם שוב.

עליתי על אוטובוס הביתה ושאלתי את עצמי אם מה שקרה באמת קרה ואחרי ששללתי את האפשרות שהכול היה מבחן או בדיחה הקשורים אליי הגעתי למסקנה שרוב הסיכויים שמה שקרה באמת קרה. פספסתי

את התחנה ואת העובדה שפספסתי את התחנה. הגעתי הביתה אחרי יותר משעה והחלטתי שכוונתו האמיתית של המזכיר הייתה שכן אנהל רישום. חברי המחתרת מעריכים בראש ובראשונה חשיבה עצמאית וזה היה הרמז המדויק שהוא ניסה להעביר לי.

לא ידעתי למה הוא בדיוק התכוון כשאמר "לאכול ארוחת ערב בצורה לא נרטיבית". שתיתי קודם את כוס הקפה ואז אכלתי לחם יבש ואז חומוס מקופסה, בכפית. לא הייתי רעב במיוחד וזה נראה לי מספיק.

לא הייתי צריך להתגנב לתיאטרון הרפרטוארי באותו הערב. ממילא אף אחד לא מכיר אותי שם. או בכלל.

הגעתי חצי שעה לפני תחילת ההצגה. עברתי את הבדיקה הביטחונית ונכנסתי. היה נדמה לי שהשומר מחייך אליי חיוך קטן, אבל המחשבה המעודדת (או המבהילה) הזאת נעלמה מראשי מייד בגלל ההמולה שקיבלה את פניי. כמה אנשים עמדו בתור ליד הקופות ורוכ האנשים האחרים חיכו להם ושתו קפה. החלטתי שגם אני אשתה קפה אם יישאר לי כסף אחרי קניית הכרטיס. התור התקדם בעצלתיים לנגד מבטה המשועמם של הקופאית. תורי הגיע. אמרתי את שם ההצגה בה אני מעוניין לצפות. הקופאית שאלה אותי לשמי ועוד לפני שהספקתי להושיט את שטרות הכסף שהיו בידי הושטה לעברי מעטפה לבנה. הקופאית לא הסתכלה עליי בזמן שהושיטה לעברי את המעטפה. גם אני לא הסתכלתי עליה ולקחתי את המעטפה.

קניתי קפה במזנון ובחנתי את המעטפה מקרוב. שמי היה כתוב עליה. בפנים היה מונח רק הכרטיס. מקום לא רע באולם. שולם במזומן. קירבתי את המעטפה לאפי ורחרחתי אותה. נדף ממנה אותו ריח בושם שהתזתי על עצמי לפני שיצאתי. מי שישב בשולחן לידי הסתכל עליי במבט מוזר. חזרתי ללגום מהקפה.

בדקות שנותרו ניסיתי להאזין לשיחות של האנשים שישבו בסביבה. הם מזמזמו ולא הצלחתי להבין דבר.

נכנסתי לאולם לפני הצלצול השני. הסדרן נראה מופתע לראות אותי. אולי הוא חבר במחתרת? שקלתי לשאול והתחרטתי. מזל. זה היה מוביל לכישלון סופי במשימה. איתרתי מייד את המושב שלי. החלטתי לעשות עיקוף ולעבור דרך סבך הרגליים מהצד השני של השורה. רציתי לדעת אם אנשים מקללים אנשים אחרים שמפריעים להם לפני שמתחילה הצגה בתיאטרון. עברתי באיטיות רבה תוך קשב רב. בעצם, הייתי מרוכז יותר בפיות של האנשים ובשפת הגוף שלהם, כך שדרכתי על שלוש או ארבע רגליים. מלבד אנחות כאב חנוקות לא שמעתי דבר. אולי קיללו אותי בלב.

ברגע שהגעתי למקומי נשמעה ההודעה שמפצירה בקהל לכבות את המכשירים הסלולריים. הודעה מתיילדת, כתבתי בפנקס הקטן שלי והדגשתי בקו כפול. היה נדמה לי שמישהו בקצה השורה צופה בי. שיצפה. אם הוא ישאל אותי מה פשר הפנקס אגיד לו שאני מתכוון למלא את כולו ברשמים מההצגה ואז לפזר דפים ממנו ברחבי התיאטרון. ביקורת חתרנית ואפיוזרית על הצגה פסיכולוגיסטית משעממת. אם יאשימו אותי בהשחתת המרחב הציבורי, אאשים את התיאטרון בהשחתת המרחב הנפשי-אישי שלי והאומנותי-תרבותי של עולם התיאטרון עם ההצגה הזאת. חשבתי על הכול.

אפילו הודעת הטלפונים הייתה פסיכולוגיסטית ונרטיבית. נוצרית אפילו, שכר ועונש. או שאולי ניסו לרמוז דרכה ל"מה ששנא עליך" היהודי. הרהרתי בכך שאפשר לעמוד על ההבדל בין סוגי ההצגות, סליחה, בין סוגי המוסדות התיאטרליים, לפי הודעות הסלולריים. אולי עלי להרחיב את ההתרשמות מההודעות הסלולריות לאנליזה מדוקדקת ולקרוא חלקים ממנה בישיבת המחתרת הבאה. אני לא יודע אם זאת הייתה הכוונה המקורית שלשמה נשלחתי למשימה הזאת אבל אני מניח שנקיטת יוזמה מהסוג הזה בוודאי לא תזיק.

אחרי הודעת הטלפונים כבו האורות באולם כדי שהקהל יוכל להתרשם כראוי מקיו התאורה הראשון על הבמה, הוא הפריסט. הפריסט הוא הנשמה של ההצגה, חשבתי. נזכרתי באחת מההצגות המפורסמות של מחתרת הפרינג', הצגה כל-כך מפורסמת שלא היה ידוע אם אכן התקיימה. בשבוע שקדם לעלייתה של ההצגה הזאת השקיע אחד

המייסדים את כל זמנו ומרצו ביצירת קיו התאורה של הפריסט. התאורן שעבד איתו לא הבין מה הוא רוצה וכשהבין חשב שהוא מתברדח. לאחר מכן, במשך יותר מעשרים וארבע שעות, יצר התאורן קיו תאורה אחד. הלוואי שהייתי יכול להיות שם ולחוות את העוצמה שבוודאי חווים כשצופים בקיו תאורה אחד שנוצר במשך עשרים וארבע שעות.

את קיו התאורה שראיתי מולי עכשיו, לעומת זאת, בוודאי יצרו תוך חמש דקות. הוא הורכב מאור רך וקלישאי במרכז הבמה ומאלומות אור גסות, שבקעו מכמה פנסי תומס ושאמורות היו ליצור קצת דרמה ברקע. אם זאת הנשמה של ההצגה הזאת, חשבתי, מצפה לי ערב ארוך מאוד.

הקיו של הפריסט הוחלף בקיו התאורה הבא והבמה הסטנדרטית נחשפה. ספרתי בלב עד שלוש ובאמת נכנס קיו מוזיקלי סר טעם. שלוש שחקניות ישבו על הבמה ומלמלו את האקספוזיציה. הן עשו זאת תוך שימוש במיקרופונים קטנים שהודבקו בפלסטרים ליד השפתיים שלהן. למרות שהייתי צריך להיות מוכן לשימוש במיקרופונים האלה (ישבתי באולם של חמש מאות מקומות, פחות או יותר כמות הקהל שצפתה בכל ההצגות של מחתרת יוצרי הפרינג' הזועמים אי פעם, בחישוב מהיר), הם גרמו לי להלם כשראיתי אותם. רציתי לקום ולצעוק על השחקניות שיורידו את הדבר הזה מהגוף שלהן וישתמשו בסרעפת. רציתי לצעוק שלא מבינים אותן. כמעט קמתי על רגליי כשגל צחוק ראשון שטף את האולם. שחקנית א' אמרה לשחקנית ב' שהיא חמורה. צחקתי גם אני – נפלט לי – והתחפרתי במושב.

האקספוזיציה הסתיימה והשחקן הראשי נכנס לבמה. הדיקציה שלו הייתה קצת יותר סבירה והצלחתי להבין כמעט את כל מה שאמר. באותו הרגע הבנתי שחטאתי בחטא הנרטיביות הנורא ושאני מנסה כל הזמן לעקוב אחרי העלילה ולא שם לב לשפה הוויזואלית של ההצגה. העברתי את עיניי על פני הבמה בזמן שהסצנה הסתיימה והשחקנית הראשית נכנסה כדי לבסס את הרומן שיפרוץ בינה לבין השחקן הראשי בעוד כמה סצנות.

את התפאורה אפשר לתאר כקוליסות על גלגלים. הן אפשרו לשחקנים

להישען עליהן מצד אחד ולהניע אותן לכל מקום על הבמה מצד שני. התחלתי לכתוב בפנקס שהתוצאה מרהיבה ככיעורה אבל אז עצרתי ותיקנתי ל"מרהיבה במקריותה הכעורה". זה שישב בקצה השורה בהה כי ובפנקס שלי ומייד החזיר את עיניו לבמה.

למרות שתי כוסות הקפה ששתיתי תקפה אותי עייפות נוראה. ניסיתי לקרוא את השעה בחושך וגיליתי שעברו רק חמש-עשרה דקות. זאת המומחיות של התיאטרון הרפרטוארי, ברבע שעה דוחפים לך שיעמום של חיים שלמים. למה אכלתי ארוחת ערב בצורה לא נרטיבית? הייתי יכול לפחות להוסיף לחוסר הנרטיביות הזו עוד כוס קפה בסוף. לא עשיתי זאת כי סוף הוא אלמנט של נרטיב, הצדקתי את עצמי. עכשיו היה ברור לי שהמבחן בו בוחנים אותי הוא פשוט: האם אצליח לא להירדם. החלטתי שלא משנה מה, אני לא אירדם בהצגה הזאת. התרכזתי במתרחש על הבמה. הרומן בין השחקן הראשי לבין השחקנית הראשית התחיל לבלבל. מהרמקולים בקעה מוזיקה רומנטית חלושה. הפנסים האירו את הבמה בגוון אדמדם. אני לא אירדם בהצגה הזאת, אני לא אירדם בהצגה הזאת, אני צעיר ובכושר גופני סביר ולא אכלתי הרבה בערב ושתייתי שתי כוסות קפה ואני במשימה חשובה, גם אם טיבה עדיין לא ברור לי לגמרי. אני לא אירדם בהצגה הזאת. נרדמתי.

אחרי רגע התעוררתי ופזלתי לקצה השורה. הבחור שישב שם היה מרותק להצגה. אני חושב שאפילו הבחנתי בדמעה זולגת במורד לחיו. תחושת הרווחה הקצרה התחלפה בחשש: אולי זאת תחבולה שנועדה לגרום לי להירגע, בזמן שכוחות המחותרת כבר נמצאים בתנועה אל אולם התיאטרון ומחכים לשלוף אותי לרחוב? דחיתי מעליי את המחשבות הללו והחלטתי שאם אני כבר כאן, אחווה את החוויה במלואה, וחלק מהחוויה שבהליכה להצגה בתיאטרון רפרטוארי הוא הירדמות קלה.

כל המחשבות הללו חלפו כמוחי בשניות הראשונות לערותי המחודשת. לאחר מכן הסתכלתי על הבמה. היא הייתה ריקה לחלוטין מקוליטות. השחקנים היו באמצע ריקוד סוער. חיכיתי לסמליות הדלוחה של הריקוד שלא איחרה להתבאר: תפקידו היה לתאר את התפתחות מערכת היחסים בין השחקן הראשי לבין השחקנית הראשית, תיאור מתוחכם כביכול שקורץ לקהל וטופח על שכמו ובעצם מסכם את האירועים שהתרחשו

עד כה. מי צריך שיסכמו לו את האירועים עד כה, חשבתי לעצמי, מי שנרדם? מחיתי נגד האלמנט הזה באופן עקרוני טהור, למרות שגם אני נרדמתי לפני כמה דקות ואיכות הביצוע של הריקוד בהחלט הייתה סבירה.

הייתי ממשיך בהתרשמות ודיווח יבשים אלמלא הרגשתי שהשחקנים, תוך כדי ריקודם על הבמה, מסתכלים עליי. ממש עליי. אם מישהו היה מספר לי דבר כזה, הייתי צוחק ואומר לו שהוא נלכד במלכודת העתיקה ביותר. יש להם טכניקות שיגרמו לך להאמין שהם מסתכלים עליך, ובכלל, בשביל זה אתה הולך לתיאטרון, בשביל שיסתכלו עליך? אבל כל ההסברים האלה קרסו מול התחושה, סליחה, הידיעה, שהשחקנים רוקדים ומסתכלים עליי. ולא רק מסתכלים, אלא גם תובעים ממני להחזיר להם מבט. ניסיתי לזוז קצת בכיסא. לא יכולתי. ניסיתי לפזול לעבר האנשים שישבו לידי בשורה, אבל לא הצלחתי לנתק את עיני מהבמה. אפילו למצמץ לא יכולתי. לכסות את העיניים בידיים ודאי אצליח, חשבתי, הנורונים במוחי עדיין חופשיים. כיסיתי את עיני בידיים. אלומת אור בוהקת נדלקה מעליי. הסרתי את ידי. אלומת האור כבתה.

לאחר כמה דקות של בהייה עקשנית בהצגה נדלקה שוב אלומת האור. מיהרתי לבדוק אם כיסיתי את עיני בלי לשים לב. ידי היו מונחות על משענות היד של המושב. הבעיה הייתה טמונה בכך שמחשבותיי נדרו. החלטתי להתעמק בתהפוכות הרומן בין הגיבור (שלמה) לבין הגיבורה (טליה) על רקע מלחמת לבנון השנייה, בעירוב פלשבקים שבהם סבו של שלמה (יחיאל) נמצא במחנה ריכוז, פלשבקים שהתרחשו על ידי שינוי תאורה קליל ויצירת מרחב צפוף ומחניק בצד שמאל של הבמה. אלומת האור שמעליי כבתה בפעם הראשונה שבה תהיתי לעצמי מה יקרה עכשיו. לא הפסקתי לומר לעצמי שמדובר בהצגה נרטיבית, פשוטה ולא מעניינת, ובכל זאת נשאבתי לתוכה ורק רציתי לאהוב את הדמויות, לחשוש להן, להתרגש. ליבי יצא אל דמותה של טליה תאבת החיים המאוהבת בשלמה השתקן ומהססת אם הבחירה לקשור את חייה בחייו היא נכונה. חששתי לחייו של יחיאל במחנה הריכוז, אף שהיה

ברור, מעצם קיומו של שלמה בהצגה, שהוא שרד. ידעתי שזאת שטות והתענגתי על השטות הזאת והתענגתי על ההתענגות השטותית שלי. אמרתי לעצמי שגם לי מותר להצטרף, לשעה וחצי בלבד, למיליארדי האנשים שהפיקו הנאה מהמנגנון הזה באלפיים וחמש מאות השנים האחרונות. אחרי זה אחזור להיות אני. שום דבר לא ישתבש כל עוד אהיה מודע לכך, חשבתי. הצצתי ימינה ושמאלה וראיתי את פרצופיהם של האנשים שישבו לידי. כל פרצוף נראה לי כמו הזמנה מפתה להתענגות מהמתרחש על הבמה.

קול עקשן בראשי הזכיר לי שאני נמצא בשליחות בעלת חשיבות עליונה, ואני, רגע לפני שאלומת האור מעליי נדלקה (כבר למדתי לצפות את מהלכיה במדויק) הזכרתי לאותו קול שאני ממלא את השליחות הזאת על הצד הטוב ביותר. הקול העקשן נעלם ביבבה בדיוק כאשר הופיעה על הבמה דמות מרתקת נוספת בשם סופי, חברתה הטובה של טליה, המאוהבת בסתר בשלמה. ברגע מהדהד של בחירה מוסרית סופי מחליטה לא לשכב עם שלמה אחרי שהוא וטליה נפרדו בצורה כואבת. היא יוצאת מדירתו והולכת ברחוב המיוצג על ידי שני פנסי תומס עדינים והקרנת וידאו אפקטיבית, ופוגשת ביחיאל המספר לה, באופן מקרי שנשמע הגיוני לגמרי, על קורותיו בזמן מלחמת העולם השנייה, כלומר, השואה, כפי שהוא מדגיש פרונטלית לקהל.

כששלמה נפצע במלחמה לנגד עיניה של טליה שהגיעה לקו הגבול עם ארגז בורקסים, לא יכולתי לעצור את הדמעות. מתחת לשלמה הבהבו שלושה פנסים שגרמו לכולנו להבין, כאיש אחד, שהוא עלה על מוקש. טליה הייתה האחרונה באולם שהבינה זאת. אולי מפני שעמדה בגבה אל המתרחש, כלומר, עם הפנים אלינו, כדי להראות לחיילים דמיוניים את ארגז הבורקסים שהביאה לחזית. לא ידעתי אם אני בוכה בגלל התזמון הטראגי שבו התרחשה פציעתו של שלמה או בגלל הבורקסים אותם נשאה טליה. בורקסים היו המאכל היחיד שהכין יחיאל לבנו המנוח, אביו של שלמה, שבהחלטה מבריקה הדרך שבה מצא את מותו לא פורטה בהצגה. בתמונה הקודמת בהצגה דמיין יחיאל, כאסיר במחנה הריכוז, איך הוא מכין את הבורקסים, שלב אחרי שלב. קיו התאורה והקיו המוזיקלי הבהירו לנו שמדובר בהזיה מוחלטת, כזאת שנולדה

ממוחו מזה הרעב של אסיר במחנה. יחיאל הכין את הבורקסים לנגד עינינו עד שנכנס לבמה שמעוני, חברו המזרחי, ושאל למה הוא מכין מאכל לא אשכנזי. עכשיו ההזיה תיגמר והבורקסים ייעלמו, מלמלנו כולנו, מה שאושר על ידי חילוף קיו התאורה והשתקת המוזיקה. רגע, איך הגיע מישהו מזרחי למחנה ריכוז באירופה, שאלתי את מי שישב לידי. מסבירים באקספוזיציה, הוא אמר מרותק לבמה, באקספוזיציה. הה, למה התעסקתי בפריסט ובמיקרופונים ולא שמתי לב לפרט הזה? עכשיו אני מבין את היחס הסלחני של יחיאל כלפי שמעוני בהווה של ההצגה, בו שניהם סובלים מאלצהיימר ומאושפזים במה שנראה כמו בית אבות מהודר עם תנאים נפלאים שיוצאי אשכנז ויוצאי עדות המזרח המקשישים מבלים בו את ימיהם בעונג רב. על אף הספקות בנוגע להיתכנותם האונטולוגית יחיאל יצר את הבורקסים והחביא אותם בארגז פלסטיק במהלך חודשי הסיוס של מלחמת העולם השנייה. הם קפצו בזמן יותר משישים שנה ועברו, טריים לגמרי ועדיין מונחים באותו הארגז, מידינו של יחיאל ליריה של טליה, אשר עמדה והציגה את קורותיהם מול הקהל והסתובבה באיחור כדי לראות את שלמה נאנק בכאב. כמה מהנשים באולם פרצו בככי חרישי אשר מייד פגש ידיים מנחמות של בני זוגן. גם אני רציתי נחמה.

בסוף ההצגה שלמה וטליה התחתנו, ואל בית האבות הגיעה סופי, המנהלת החדשה, שבזכותו של יחיאל גם הגיעה לחתונה וחיבקה את טליה חיבוק מלא משמעות בסופה. החגיגה שעל הבמה גלשה במהרה לאולם ומצאתי את עצמי רוקד ומתחבק עם אנשים שאני לא מכיר. נפלתי על צווארו של האיש בקצה השורה. לא עניין אותי עוד אם הוא בא כדי לעקוב אחריי. רציתי לומר לו את זה אבל מבט אחד הספיק לנו. כמה מהנשים דמעו, הפעם מהתרגשות.

ההצגה הסתיימה אבל לא רצינו לתת לשחקנים לעזוב את הבמה. מחאנו כפיים וקראנו להם לעוד ועוד השתחויות. "זה באמת לא קורה כאן כל יום," אמר השחקן הראשי במבוכה. לפי מבוכתו המהוקצעת היה אפשר להבין שזה בדיוק מה שקורה כאן כל יום. אבל זה לא שינה לאף אחד. בטח לא לי. הייתי מסוחרר ומאושר. שמתי לב שאורות הקהל כבר דולקים מזמן. השחקן הראשי החל להתפשט בחיוך מבויש. לאחר כמה רגעים שקטים נכנסה השחקנית הראשית והתפשטה גם היא. שניהם נשאר

עירומים לגמרי, מלבד המיקרופונים שעדיין הוצמדו אל הלחיים שלהם. לאחר מכן נכנסו כל שחקני ההצגה בתלבושות מלאות. הם התפשטו בשקט ובמקצועיות. כל אחד תלה את התלבושת שלו בצורה מסודרת על ווים שהיו תלויים מהקוליסות ובהם הבחנתי רק עכשיו. התחיל להיות לי חם. הורדתי את החולצה. מסביבי עמדו שאר חבריי לקהל בדרגות משתנות של עירום. כנראה שהם היו בדיוק כמוני, מרוגשים מהידיעה שמשוהו עומד להתרחש בלי שידעו מה בדיוק. אחרי שכל השחקנים עמדו עירומים על הבמה נתן להם השחקן הראשי אות והם הסתדרו בשורה ואחזו ידיים. הם הגיעו לקדמת הבמה והשתחוו השתחוות עמוקה מכל הלב. לאחר מכן כל השחקנים פרט לשחקן הראשי ולשחקנית הראשית הלכו לאחור. השחקן הראשי העמיד לעצמו את הזין, כופף את השחקנית הראשית, נעמד מאחוריה והתחיל לזיין אותה. אולי בתחת. המיקרופונים של שניהם נותרו דלוקים והשמיעו התנשפויות ורעשים סטטיים. לאחר פרק זמן מסוים – אין לי סיכוי להעריך אותו בדיוק – השחקן הראשי שלף את הזין שלו מגופה של השחקנית הראשית. הוא נצץ קצת לאור פנסי התומס. השחקן המבוגר ששיחק את יחיאל הגיע לקדמת הבמה. הוא כרע על ברכיו וניקה בעזרת פיו את הזין של השחקן הראשי משאריות הזרע שנשארו עליו. מישוהו מהקהל צעק "אתה סבא שלו". השחקן ששיחק את יחיאל עצר וחיך לעבר הקהל. בנקודה הזאת הסדר על הבמה התחיל להתערער והשחקנים זיינו זה את זה בצורה לא מתודית. הקהל מיהר לחקות אותם והשתמש לשם כך, באופן מושכל, בכיסאות המתקפלים שבאולם. יחסי הבמה קהל הקדושים נשמרו. תהיתי אם אתאר את המתרחש כמעשה האהבה העצום ביותר שנכחתי בו או כאורגיה דביקה. מהתקרה ירדו כמה מיקרופונים שהגבירו את הקולות באולם. ניסיתי לעקוב אחרי הגברים והנשים שנגעתי בהם ושנגעו בי. כולם הזיעו. ניסיתי לכתוב בפנקס שלי משפט קצר וממצה על כל אחד. לאחר כמה דקות ויתרתי והחלטתי להסתפק רק בציון זכר או נקבה. לאחר כמה דקות איבדתי את העט ויתרתי גם על זה, אבל הבטחתי לעצמי לזכור הכול.

עיניי היו עצומות כשנשמע ממרחק קול של גונג גדול. כולם נעצרו מייד. השחקנים לקחו את בגדיהם וברחו מהבמה. מגבונים לחים נשרו

מהשמיים. נסחפתי עם גוש האנשים האדיר שיצא מהאולם. בחוץ דלקו נורות ניאון והיה נדמה ששורר שקט גדול. מצמצתי וראיתי שכולם מסביבי לבושים בבגדיהם הרגילים ומדברים בלחישות עדינות. הסתכלתי על הפנקס שעדיין נשאר לי ביד. הוא היה סמרטוטי ומוכתם בנוזלי גוף. הדפים היו דבוקים זה לזה. תלשתי את כולם, חילקתי לקבוצות וזרקתי בפחי זבל נפרדים בדרכי הביתה.

עדו סתר הוא יליד 1981. מחזאי. "דיווח מחתרתי" לקוח מספרו הראשון (בכתובים), "תיאטרליה".

גילי בלכר, אצלנו בחצר (2017), טכניקה מעורבת על בד, 60/85 ס"מ

גילי בלכר הוא יליד 1988, בוגר תואר ראשון במחלקה לאומנות בשנקר. במהלך לימודיו זכה בפרס אבא פרומצ'נקו לאומנות ההדפס לשנת 2011. הציג בכמה תערוכות וממשיך לעסוק באומנות. במקביל מנהל צוות מקליטים בחברה העוסקת בהקלטת ותמלול פרוטוקולים.

”אכל בקצה העשב,

בקצה האפק השבור יושבת עכבישה

שמה – ילדות.

יושבת בקצה העשב וזוממת עליך חוט מול חוט.”

~ נורית זרחי, מתוך ”הלילה הוא יום חזק”, עצמות ועננים

הקיבוץ המאוחד/מוסד ביאליק, 2010

”כמו אסטרונוט שנוחת על כוכב רחוק”

הסופר אתגר קרת מלמד במסלול לכתיבה באוניברסיטת בן-גוריון. השנה החל קרת בהנחיית סדנת כתיבה לילדים. כתלמידת התואר השני במסלול לקחתי חלק במגוון סדנאות שהרחיבו את התנסויות הכתיבה שלי. כתיבה לילדים נדמתה לי כתרגיל נוסף בדרך אל התואר, אלא שכבר במפגש הראשון התברר לי שכדאי להניח בצד תבניות המבוססות על רשמים חלקיים.

תרגילי כתיבה מזמנים מטיבם פגישה עם חומרי חיים לא פשוטים ומאפשרים לעבד אותם ו”לעשות בהם מעשים” שאפשר לכנותם ספרותיים. בהנחייתו ובעידודו של קרת יכולתי לגעת לראשונה באירועים שישבו במחסני הזיכרון של ילדותי, לשמוח בהם גם כשהיו מורכבים ולעבד אותם לחוויה שמכבדת את מקומם אך מאפשרת להם במקביל להמריא למחוזות הרמיון. ביקשתי לשמוע מקרת על הילדות ככוח מניע לכתיבה ומעט על חווייתו כמנחה ומלווה כותבים.

מה מצוי בבסיסה של הבחירה לספר מתוך עיניו של ילד, טכניקה שבה אתה משתמש בלא מעט מסיפוריך?

אני חושב שיש משהו מאוד רפלקסיבי בהסתכלות הילדית על העולם שבו אנחנו חיים. כמבוגרים אנחנו מקבלים את העולם שמסביבנו כעובדה מוגמרת ומתנהלים בו רוב הזמן מכוח האינרציה. וכאשר אנחנו כבר בוחרים להעלות שאלות על האקסיומות הקיימות בעולם זה (”מדוע כסף חשוב כל-כך בעולמנו?” ”מדוע עלינו להתחייב למערכות יחסים מונוגמיות?” ”למה אסור להכות מישהו גם אם הוא ממש מרגיז?”) הן נשמעות יותר כמו פרובוקציה או היתממות מאשר כמו מחשבה סקרנית אמיתית. אם החיים הם נסיעה במכונית, ילד, אשר עדיין לומד את חוקי העולם, הוא כמו נוסע שעדיין לא נכנס לרכב, הוא יכול להבחין בכל השריטות והפגמים אשר נמצאים מחוץ לשדה הראייה של המבוגר הנוהג בו.

מהי הילדות עבורך כאדם וככותב? ממה מורכבת המשיכה לכתוב עליה?

אני חושב שהילדות היא חוויה עוצמתית לטובה ולרעה: כילד אני זוכר רגעים רבים של שמחה טוטאלית, אותה קשה לי לשחזר היום, ולצידה ייאוש ועצב אינסופי. בהשוואה לילדות הבגרות נראית לי קהה ועמומה יותר. ובמקום מסוים אני מברך על כך: אותן עוצמות של חוויה שחוויתי בילדותי הן כאלו שאדם לא יכול לחוות ולשרוד לאורך כל חייו. אם החיים הם ריצת מרתון שחייבים לחלק בה את הכוחות, הילדות היא המקום שבו אתה רץ בכל הכוח עד שאתה מאבד את נשימתך והבגרות מאפשרת לך להוריד משהו מהאינטנסיביות הרגשית. כמבוגר אני לא מפסיק להתגעגע לעוצמת החוויה הילדית ולחפש אותה ובאותה עת אני גם חושש ממנה.

איזו ספרות ילדים אתה חושב שכותבים צריכים להכיר, והאם בעיניך בחינה של פרקי ילדות היא שלב הכרחי בהתפתחות הכתיבה?

אני לא חושב שיש רשימת קריאה מחייבת. כילד, לא הכרתי כמעט אף סיפור ילדים, ויצרתי לעצמי את הקורפוס הפרטי שלי מאותם סיפורי ילדים שהוריי המציאו במיוחד עבורי. לספרי הילדים הגעתי כמבוגר ותמיד נמשכתי לשירים וסיפורים לילדים שהציגו זה לצד זה כאב ודמיון שברוב היצירות נקרא כאמצעי הישרדותי כמעט להתמודדות עם אותו כאב.

תוכל לתאר את החוויה שלך כסופר שהוא גם מנחה שמלווה כותבים? מה התפיסה שמנחה אותך בתהליך?

התפיסה העקרונית היא שלא ניתן ללמד את הכותב כיצד לכתוב טוב יותר, אבל אפשר לעזור לו למצוא לבד את הסגנון ואת הדרך שמתאימים לו. אמרתי פעם בריאיון שמנחה סדנת כתיבה הוא כמו אסטרונאוט שנוחת על כוכב רחוק ומייד הופך למדריך טיולים לקבוצת החיזורים אשר חיה על אותו כוכב כל חייה. לכל כותב יש שפה ותחומי עניין השייכים רק לו, ולא יהיה זה נכון אם מנחה סדנה ינסה לכפות סגנונות או נושאי כתיבה אחרים רק בגלל שהוא מוצא אותם חשובים ומעניינים יותר. תפקיד המנחה הוא לעזור לכותב למצוא משהו בעצמו ולא לנסות ולכפות עליו "אמת" חיצונית.

האם הנחיית כתיבה יצירתית לילדים שונה מהנחיית כתיבה למבוגרים?

באופן משונה אני מרגיש שסדנת הכתיבה לילדים שולחת את המשתתפים בה למקום יותר אישי וחשוף. בניגוד לכתיבה למבוגרים, שיכולה להסתיר את נפש הכותב מאחורי מסך של ידע ועמדה אידיאולוגית, יש משהו בכתיבה לילדים שהביא את תלמידי הסדנה למקום אישי מאוד חשוף וברור. מבחינות רבות חוויית ההנחיה של סדנת הכתיבה לילדים הייתה רגשית יותר, והדיונים גלשו פעמים רבות מעיסוק בטקסט לחוויות אישיות של משתתפי הסדנה.

אילו ציפיות, מחשבות ואולי חששות מלווים אותך לפני תהליך הנחיה או ליווי?

הסיפוק הגדול ביותר למנחה סדנה הוא לראות כותב מתפתח מול עיניו בתקופה הקצרה יחסית של הסדנה. כמנחה סדנאות כתיבה, אני תמיד שואף להיות קשוב מספיק, לראות לאן משתפי הסדנה מנסים להגיע, ולעזור לכל אחד מהם ככל יכולתי לגלות מה מעניין אותו וכיצד מגיעים לשם. אבל בסופו של דבר כשהתקדמות כזאת מתרחשת, כמעט כל הקרדיט מגיע למשתתפי הסדנה. אני יכול להעיר ולהציע דברים, אבל השינוי וההתקדמות תמיד יהיו לגמרי שלהם.

ספיר פז

מדעי הדלת*

כמה צריך להתאמן
כדי שילדות לא יתנפצו לארץ
כשמושכים את המפה?

ואיך ללבש את הנסיון?
לכסות כתמים כחלים
שלא יהפכו ירקים-צהבים
פרוה עשויה נוצה אחת של קקרו

על גבי הצפורים בספר הקבן
הייתי מפליגה אל מקום בו בני אדם היו חומים
רוחצים בנהרות מתננים,
מקום בו אבות היו אווזים בכף היד
לא במפרק
אמהות היו שרות שירי יקינטון ולא בוכות

* בהשראת שיר ללא כותר, בתוך הבל יתן לך נשיקה, נורית זרחי, מוסד ביאליק, 2013.

פולינה קנבסקי, ללא כותרת, מתוך הסדרה "הימנעות" (2018), מרקרים
על נייר, 21/15 ס"מ

פולינה קנבסקי היא אומנית מדיה מעורבת ומאיירת הגרה בתל אביב. עלתה ארצה מברית המועצות ב־1990, בהיותה בת 12. עבודותיה – איורים, בובות ואובייקטים פיסוליים – מתאפיינות במשיכה אל עולם הילדות ופינותיו האפלות, שאלות של זהות ושייכות, תלות ועצמאות, מנגנוני הימנעות וחוסר רצון להתבגר, שאיתם היא מתמודדת בעזרת הומור ובריחה אל מחוזות הדמיון, שם הדברים ניתנים לפירוק, עיבוד והבנה.

תמר חלוצי

*

אם היינו מתאימות את גופינו
 לארץ אחרת
 מנשקות שפה אחרת
 תדה פחות,
 לא היינו גדלות במהפך
 אם לתוך בת

היינו חיות אחרות
 מותחות מיתרים וגידים אחרים
 בין גרונות, כפתחי האזנים
 מפתחות קשב אחר,
 בלי פפות לפותות לאגרוף
 אפלו בלי צפרנים

לו רק יכלנו שלא להיות
 אנחנו
 עוד היה בנו
 רך.

תמר חלוצי היא ילידת 1990, גרה בגבעתיים. מתורגמנית לשפת הסימנים, מסיימת השנה תואר ראשון בכלשנות ו-B.A כללי במדעי הרוח באוניברסיטת תל אביב. כותבת שירים, סיפורים קצרים ומחזות.

פולינה קנבסקי, ללא כותרת, מתוך הסדרה "הימנעות" (2018), מרקרים
על נייר, 21/15 ס"מ

אמריקה

"העניין עם המוות הוא כזה: אם היה לך אבא שמת כבר עשר שנים, ובעיקר אם לא הכרת אותו, אז זה כאילו לא היה לך אבא. אבל כיוון שאין אף אחד בלי אבא, בגלל שלכל התחלת חיים צריך זרע, אז זאת אומרת שהיה לך משהו בלי שהיה לך..."

- נורית זרחי, אם את לא יכולה לדבר יפה – תשתקי
ספרית פועלים, 1981

חכה. בשביל מה צריך חכה באמריקה? המקל הארוך-ארוך דוקר את תקרת המונית. אימא פותחת את החלון ומשחררת קצת את החכה, שתתנופף לה ברוח בחופשיות. מחלון המונית בקושי אפשר לראות את הרחוב, החלל הצר עמוס בחבילות. שמיכות חורפיות מגולגלות בשק תפוחי אדמה. כרי הנוצות של סבתא פרידה תחובים בין המזוודות, "נרדוניה כזאת אין להשאיר מאחור". מעל מכונת התפירה של אימא נותר פס של זגוגית חשופה. גנבתי רגע, השמש ליטפה את קירות הבית שנצץ בזוהר ורוד. התרכזתי חזק-חזק, עד שהצלחתי לשמוע את תריסי העץ הישנים צועקים אחרינו.

"סעי לשלום, תגדלי יפה."

"ומה איתך בית ורוד?" צעקתי חזרה.

אימא עיקמה את הסנטר ודרשה, "שה!"

"אני נשאר להזדקן כאן, לחש, כדי לא לעצבן את אימא.

הרכב הותנע מייד כשסבתא פרידה נחתה במושב האחורי, הנהג לא הניח לה להתיישב כמו גברת ולהשמיע את "אוי וויזמיר". הוא לא הבחין ברגליה המפרפרות על האספלט החדש שסללו ליד ביתנו. סבתא פרידה נבהלה מהנסיעה הפתאומית ונתנה צעקה. נעל אחת נשארה על הכביש. נאלצנו לעצור. אחר כך נסענו מהר. הבית הוורוד התכווץ-התכווץ, עד שברח. אימא אמרה שלא משנה מה יהיה, לכאן אנחנו לא חוזרות.

האלונים הזקנים מלווים אותנו עוד קצת, הם נמצאים בכל מקום,

מנופפים בכפותיהם הגדולות. לאלונים האלה נולדו מלאנתלפים ילדים. אהבתי לאסוף אותם. סבתא פרידה קבעה שאלה בלוטים. אבל אני התעקשתי שאלה תינוקות ככובעי צמר והשכבתי אותם לישון בקופסת נעליים מרופדת בצמר גפן.

לנה שיחקה קלאס בחצר, "ביי לְנָקָה, פְּקָה..." אימא צקצקה בלשונה ומשכה אותי פנימה, מוטב שנעזוב בשקט, עוד יעכבו אותנו בגבול. שדרת אוקטובר האדום הופכת לרחוב המהפכה. חשמלית חוצה את הרחוב. המונית שלנו נוסעת רחוק.

אז, בפעם ההיא, כשאבא עוד היה, הוא אחז בי בשתי הידיים והניף אותי באוויר. הרגליים ריחפו בבועה של כלום, הנשימה התעכבה והאוזניים צפצפו חזק-חזק, כמו הטרנזיסטור השחור. צחקתי. אבא שלי צחק גם. אימא אמרה, "היא תכף תשתין!" אבא אמר, "שתשתין."

ואני פרכסתי בצחוק מרווה. הייתי בלון גדול שהחוט שלו נקרע והוא קופץ ממקום למקום, מחרחר את הפננכוו שלו על כל העולם. דגדוג לוחץ כזה צבט לי שם בבטן מלמטה. ולמרות שהצלבתי רגליים בכוח וניסיתי לקשור את הבלון בחזרה, הטיפות התפרצו החוצה והתנשקו עם הסנדלים. המנגינה שפיוזם אבא המשיכה להרקיד אותי באוויר הנימוח. "ראפָּא עצור! הילדה משתינה על כל הרחוב."

"פיפי של ילדים טוב לצמחייה!" חבטה הדעה של אבא באימא. הרגשתי ניצחון והמשכתי לרפרף את האין שתחת רגלי, לנשנש עם אבא חתיכות קטנות של צחוק. אולי בגלל זה אני עדיין צוחקת בתרועה של חצוצרה ומספרת לכולם כשיש לי פיפי וגם קקי.

אני אוהבת את אבא, אפילו שאין לי כמעט זיכרונות ממנו. פעם אבא ואני הלכנו לקנות גלידה. קיבלתי גביע נמוך שבתוכו נח כדור אחד של גלידת וניל. הגדולים זכו בגביעים גבוהים, חלקים, גרושים בעיסה הצהבהבה שבקעה מהם כמו אפרוח. עזרתי לאבא לשאת את כל הגביעים במעלה הרחוב. אבא אמר, "עכשיו נתאפק וכבית נאכל."

אבל בכל פעם שסובב את הראש ליקקתי את הכדור שהתחבא בגביע שלי. לפעמים הלשון שלי התבלבלה וגלשה גם במורדות הצהבהבים של הגביעים האחרים. אבא שם לב, היה לו מבט מלא שקיפות ירוקה. הלב

שלי קפא. אבא קשוה, הוא רופא.

"מי זה מלקק את הגלידה בשקט-בשקט?! לחש. צחקנו, אנחנו מקהלה. כבית של סבתא סוניה וסבא איליה, אבא ואני הלכנו יחפים על קצות האצבעות וליקקנו את הגלידה. סוניה אפתה עוגת לייקח. בלייקח יש ביצים שהיא הופכת חצי שעה עם מזלג. אם הביצים נבהלות מרעש הן צונחות ואז הלייקח יוצא כמו פיתה של אוזבקים. אבל אם הולכים על קצות האצבעות, יוצא הלייקח הכי טוב בעולם. אימא אמרה שהבית של סבתא סוניה מטונף בגלל שהיא חולת אסטמה ואין לה אוויר לעבודות ניקיון והכריחה אותי לנעול נעלי בית. כשהלכה לשירותים החבאתי את נעלי הבית שלי בארגז המשחקים. אבא ראה הכול והמשיך לקרוא עיתון. הוא שתק כשאימא שאלה אותו איפה החבאתי את הנעליים. בסוף היא לקחה מטאטא וניקתה את הבית של סבתא סוניה וסבא איליה. בעצם, זה היה גם הבית שלנו, כשאבא עוד היה.

בתחנת הרכבת מחכים לנו הרבה פרצופים. סבתא סוניה, שאותה הכי אני אוהבת בעולם, אפילו יותר מאימא, מושיטה לי תותים בסל קטן. העיניים שלה אדומות כמו דומדמניות והבטן תפוחה "בגלל שיש לה לב רחב". אימא אומרת שלא נראה יותר את סבתא סוניה, היא חולה. חיבקתי את סבתא שלי בפעם האחרונה, "תשלחי ממתקים לאמריקה, טוב סבתא?"

סוניה מהנהנת כן גדול והמשקפיים שלה רוקדים מצד לצד. אימא אוספת אותי אליה, "תהיו בריאים סוניה מרקובנה", היא מקצרת את הדמעות. "למה את אומרת לה סוניה מרקובנה תהיו בריאים, כי צריך לכבד זקנים רבים, או שאת שולחת בריאות גם לסבא איליה?" אני אוהבת לשאול, אפילו שאימא לא תמיד עונה. סבתא פרידה כבר יושבת ברכבת, סופגת זיעה של התרגשות בממחטה לבנה.

"זה שלי!" אני חוטפת את הממחטה שקיבלתי מסבתא סוניה.

"גיי ווייטער קאָן קינדער, " נוזפת פרידה ככעס.

"אימא בבקשה, יש כאן אנשים, " אימא גוערת בסבתא ומנפנת בתלתלים שמזכירים בפליקי, כעכים. אימא מגלגלת את השיער על רולים כל ערב לפני השינה, כדי שבבוקר תוכל להיות ייצוגית. שפתיה מכווצות, אסור שיברחו יבבות, "אנשים סולידיים לא בוכים בקול רם".

סבתא סוניה עומדת על הרציף, מאחוריה מתגודדים כל האנשים שבאו להיפרד. סוניה מחייכת ובוכה ומנופפת בידיה עד שמתפוגגת והופכת לכתם אפור. לא יודעת איך זה שפתאום בופליק ענק התיישב לי בגרון ודגדוג מעצבן השתלט על קצה האף. שמעתי אותי מחרחרת דרך הקרומים שנמשחו על העיניים. לא הייתי בטוחה שהחרחרים האלה פרצו ממני. אימא הרגיעה אותי "שה תינוקת שלי, נומי ילדה," עד שירד לילה.

אחרי שאבא מת התמונה שלו נתלתה בסלון של סבתא פרידה בבית הוורוד, שהפך להיות הבית שלי ושל אימא. בכל פעם שהעזתי להרים את העיניים כדי לראות את אבא תלוי על קיר מצופה טפט, לבוש בחליפה שחורה רשמית, בוהה בי במבט עצור, אלף נמלים הזרחלו עליי ובבטן שלי הצטבר חול רטוב. מתישהו הפסקתי לדבר על אבא. מצאתי בארון את האזמל שלו וחתכתי לכל הבובות את הבטן. לא מצאתי דבר, היה ריק. הורדתי לבובה נינה, שקראתי לה על שם אימא, את הראש ממפרק הצוואר.

אימא אמרה, "חבל מאוד שאת הורסת את צעצועים שלך, אבא בטח נורא עצוב." אבל לא היה אכפת לי, אבא גר מעל למזנון, לא שמח ולא עצוב. הוא היה מפקיד כמו הראש המפורק של בובה נינה. פעם אמרתי ליד הגדולים שאני שונאת את אבא שלי ולמען האיזון הוספתי גם את אימא. חבר של אימא אמר, "אסור להגיד דברים כאלה על הורים מתים, ואסור כפליים לקלל הורים חיים!" אימא אמרה, "טיפשונת, את צריכה לשמוח שיש לך אותי, כל-כך הרבה יתומים נאלצים ללקט פירוורים מהרצפה."

יום אחד אימא הודיעה שאנחנו נוסעות לאמריקה. באמריקה יש יותר אפשרויות לאלמנה עם ילדה ופנסייה טובה בשביל סבתא פרידה. בכיתי. לקחתי את הראש של בובה נינה והלבשתי על האצבע. אז מה אם הזאב שלי היה רק כלב בד קטן שמצאתי בחצר. הוא פרוותי ומתלכש על כף היד. אני אוהבת אותו, שמו פודל. לבשתי את הברט האדום של סבתא פרידה, התחבאתי מאחורי הספה והגשתי מופע. סבתא פרידה הייתה נחמדה וסרגה גם לראש של נינה כובע קטן. אחר כך נסענו להופיע אצל

סבתא סוניה וסבא איליה. דוד אריק, אח של אבא, ודודה לורה, באו לצפות במופע. לורה חבשה פאה ג'ינג'ית, כמו הראש של בובה נינה. אימא תמיד אומרת שמתחת לפאה הג'ינג'ית יש ללורה בסך הכול שלוש שערות. בסוף המופע סבתא סוניה ליטפה את ראשי וביקשה מאלוהים שישמור עליי היטב. סבא איליה צעק "בראבו..." והלהיב את כולם במחיאות כפיים סוערות. "היא כשרונית כמו אבא שלה," לחש דוד אריק לדודה לורה. אימא בכתה קצת בלי קול וחילקה נשיקות ארגמניות, "באמריקה נרשום אותך לתיאטרון בובות," אמרה.

פעם מזמן, כשגרנו בכפר ואבא עבד בבית חולים קטן, הוא הגיע הביתה בחלוק לבן וסטטוסקופ תלוי על צווארו כמו מחרוזת. המטפלת שלי אניה חיממה לנו מרק, ואבא ואני שאבנו את האטריות הארוכות בשריקות. אבא חיסל את המרק ראשון וניסה לאכול גם את המרק שלי, ואני צווחתי "אָטוּ מוּי סופּ!" וחיבקתי את הקערה בבעלות. ואבא נזף בי "תיזהרי, תכף יישפך לך." וכשהארוחה הסתיימה ואבא כבר היה צריך לחזור לבית החולים, הוא העמיד אותי על כפות רגליו וככה הידסנו עד השער הירוק כמו שני דובים שיכורים, אחר כך השחלתי רגליים יחפות בין הברזלים וצעקתי, "אבא תשיר לי סיפור!" אבא סובב את הראש, מחייך לעוקם כדי שהסיגרייטקה שהצית לא תחליק, "אני אספר לך שיר כשאחזור, מבטיח."

התעוררתי על דרגש קשה, ברכבת היה בוקר, סבתא פרידה לגמה תה מהתרמוס וריככה צנימים. "אני רוצה לעשות מופע!" אימא פקחה עיניים עייפות, "חלמתי על אבא. הטלטולים של הרכבת עושים לי כאב ראש," אמרה. טיפסתי על המעקה ומשכתי מהמדף העליון את ילקוט העור שקיבלתי מדוד אריק ודודה לורה, "הלוא גם באמריקה דרוש ציוד לכיתה אל"ף". הילקוט היה המחבוא הסודי של נינה ופודל. אסור שאימא תדע. הם שמחו לצאת שוב לאור היום, אבל גם היו עצובים בגלל שלא נחזור יותר לבית הוורוד אף פעם. התרכזתי בכל הכוח, רציתי לראות שוב את הבית הוורוד מסתתר מאחורי החבילות. פתאום הופיעה החכה, ברורה וזקורה, מציצה מחלון המונית, מפטפטת עם הרוח. "אימא, צעקתי, "החכה..."

אימא פ'ערה עינייים גדולות, לא ידעתי אם זה בגלל החכה או מטלטולי הרכבת, "אופֿדיוש, תכף תיפלי!" אמרה. סבתא פרידה השליכה את הצנימים ותפסה ברגלי, "רכבות נורא מסוכנות לילדים". השתחררתי מידה החמה וקפצתי לרצפה. סבתא נתנה לעצמה מכה קשה בחזה, "אוי א־ברוך נינה – החכה," אימא שלחה בסבתא מבט קשוח. נינה ופודל ניצלו את היסח הדעת ותפסו מחסה מתחת לחולצה. ניסיתי לצאת מהר מהר מהתא הקטן שלנו. היה קשה לסובב את הידית שנעלנו כלילה מפני הגנבים. "בבקשה ממך אימא, אנחנו לא נוסעות לאי בודד," אמרה אימא לסבתא, שנראתה אבודה בלי החכה.

ואז הצלחתי סוף־סוף לסובב את הידית ופרצתי אל הפרוזדור הצר. שמעתי את סבתא נאנחת כמו קטר, "נו מילא," אמרה מתוך חולשה שתוקפת אותה לפעמים, "בטח יש גם באמריקה שוק של דגים." התהלכתי בקרון הרכבת ומדי פעם מעדתי קצת והזדקפתי בחזרה. התקדמתי אט־אט, נאחזתי במעקה הבטיחות שמתחת לחלונות. הקפדתי שלא להביט החוצה כדי לא לחטוף סחרחורת. בקצה הקרון, מול השירותים, עמד ספסל מיותרם. אני, נינה ופודל קיימנו התייעצות בשפת הסימנים. החלטנו להפקיע את הספסל לטובת המופע שלנו. לא היה אכפת לנו שאין אנשים בקהל. סיפרתי לנינה ופודל על אבא, על סבתא סוניה ועל אמריקה. שלחנו מברק לבית הוורוד. צלצלנו לדואר הגדול. ביקשנו לדבר עם לנה, החברה שלי. היא לא הייתה שם, משום שלא קבענו איתה מראש. לקחנו איתנו את החכה ששכחנו במונית והלכנו לדוג דגים באגם עם סבא איליה. כשנמאס לנו להופיע, העפתי את נינה באוויר, ואפילו שלא היו לה רגליים, היא התנפנפה בשמחה. פודל נשלח לחקור כוכבי לכת מסתוריים שנצצו בשמי הקרון וכשראשו נגח במנורה, הוא צווח כמו תינוק. צחקנו המון. אז מה אם ברח לנו קצת פיפי. אז מה אם כל מיני אנשים התקהלו וטענו שאנחנו מתלהבים בקול רם כמו פושטקים. אנחנו נוסעים לתיאטרון בובות גדול באמריקה.

נתנאלה רון אייזנברג היא כותבת, עורכת ומנחה סדנאות לכתיבה יצירתית. למדה תסריטאות ובימוי לתואר ראשון ומשלימה תואר שני בספרות עברית במסלול לכתיבה יצירתית באוניברסיטת בן־גוריון בנגב. הייתה עורכת תוכן ברצף שידורי הבוקר של קשת וכתבה לירחון מנטה מבית ידיעות תקשורת.

ויטל יעקב האוזמן

וידוי

היום קמתי לְבַקֵּשׁ פְּאִשְׁמֶרֶת
וּפְרָחוּ לִי
רְגָלִים כְּבָדוֹת
שֶׁל מִטַּת עֵץ מֵהַגְּרוֹן.

לא מְלִים,
אֲלֹא רְגָלִים כְּבָדוֹת מֵעֵץ
הַמְּאֲנוֹת לְהִשְׁמַע.
לא עֵץ,
אֲלֹא מֶלֶךְ אַחַת אֲרָכָה –
גּוֹלָה וּמְנוּעָה מִשְׂרָשִׁים

ויטל יעקב האוזמן הוא יליד ותושב באר שבע. למד בישיבת "חברון – גבעת מרדכי" בירושלים ולאחר מכן באוניברסיטה העברית.

רונית גולדשמידט, נערה עם נחש (2015), גואש על קרטון, 56/54 ס"מ

אֵידֵאוֹגְרָמָה שֶׁל אִפְשָׁרוּת

לו הייתה נישאת לנתן ולא לדרור היה שמה לולו וסרמן ולא רוזנה שטיינברג. זה לא כל־כך מופרך. דרור שטיינברג נולד בשנת 1962, כמו נתן וסרמן. דרור מוזיקאי ובחר במוזיקה מכיוון שיש בה רק צלילים. אבל וסרמן דווקא עושה במילים. בשנת 2008 זכה בפרס יהודה עמיחי לשירה עברית. כשהייתה רוזנה בת תשע-עשרה קנתה ספר שירה של יהודה עמיחי ביריד הספרים בכיכר מלכי ישראל, לימים כיכר רבין. בילדותה הייתה הכיכר מיוזג של ג'ונגל וגן עדן. רוזנה וחבריה לכיתה שיחקו שם אצבע שחורה ופרה עיוורת והדליקו מדורות ל"ג בעומר. כשהייתה בת עשר כבשו את הכיכר במרצפות לאחר שעקרו את אחרוני העצים של גן הדסה, שהיה פרדס פורטליס, שנרכש מהכפר סומייל. בריכת ההשקיה של הפרדס התגלגלה לבריכת השחייה העירונית הראשונה של תל אביב. זו נהרסה כאשר הציבו בצפון הכיכר את הבניין הרבוע של העירייה, כמו מצבה על קבר, בסגנון בנייה שנקרא ברוטליזם. אחר כך הוקמה פירמידת השואה והתקומה של תומרקין ונחפרה בריכה אקולוגית שבה צפים עליהן של שושנות מים וביניהם מגששות את דרכן מדוזות פלסטיק סומות. כפות רגליה על המרצפות הקשות מעלות באוב את רכותה של האדמה האדומה, ואורות הזרקורים את השלהבות בין העצים. בקינה בכלית עתיקה על חורבן אור, חקוקה בכתב יתדות בלוח חומר, הדוברת מקוננת באכדית על גורלה המר של עירה: "מכל הערים הנושבות רק עירי נותצה, [...] זו עירי זו ביתי בהם נהגתי לשכון". את הספר של עמיחי היא זוכרת היטב. קנייתו הייתה תמוהה שכן לא קראה שירה, ובכל זאת התקרבה אל דוכן הספרים כמו היה תיבה והמוכר שליח ציבור. אחריה נגרר צעיר קנדי שהגיע במפתיע לביקור בקיבוץ שלא זכרה את שמו, שם שירתה בצבא במל"ט או בחל"ת או בשל"ת בודד. ראשי התיבות תמיד בלבלו אותה. אימו הייתה בת דודה שנייה של אימא שלה, שפחדה שבנה יתחתן עם שיקסע קנדית ושלחה אותו לארץ הקודש בתקווה שיכיר מישהי. הוא התאהב בה מייד. כיוון שהייתה בודדה ומשועממת הרשתה לו לנשק לה בשדה של תירס או של חמניות.

הבילוי הלילי של צליית קלחים על גחלים ופיצוח גרעינים הותיר אותה ריקה כמו הקליפות. הנשיקה בשדות עמק בית שאן לא גאלה אותה מהשיממון. היא והקנדי יכלו לשמש כפילי זיוף רומנטי לסרט "הוא הלך בשדות". אם יש כפיל להתרסקות מכונית, וכפיל לעירום, מדוע לא לזיוף? לאחר הנשיקה הייתה מוכרחה להתנקם בו, לתת פורקן לזעם על שנגררה לגיפופים שלא רצתה בהם. ביריד הספרים בתל אביב קנתה ספר שירה. שיראה שהיא קוראת שירה עברית. שיבין שהיא מחוץ לטווח השגתו, שאין לו סיכוי לסלול מסילות לליבה.

זה היה שם הקיבוץ, נזכרה פתאום, מסילות. הספר נדד איתה מאז לכל הדירות השכורות, עד שנישאה לדרור, בן גילו של וסרמן. עכשיו הוא שוכב לצידה, ישן. אותה השינה אינה אוספת. קודם לכן אספה מהרצפה דבלולי אבק ושיער ואחד מהם הפך לעכביש. המטמורפוזה טרדה שינה מעיניה. כאשר השינה נודדת אין עיקר וטפל וכל מחשבה יכולה לגרום לה להתהפך על משכבה. עכשיו היא חושבת על העכבישים שטאטאה מבלי משים אל מותם. באישון לילה לובש המוות הזה ממדים מפלצתיים והיא יודעת שבבוקר יהיה לה הרבה יותר קל להתנחם בנימוקים רציונליים. לפני שידעו על חומר גנטי, על ביצית וזרע, האמינו ביצירת חיים ספונטנית מלכלוך ומעפר. דרור שישן בשלווה נראה לה זר פתאום, שוכן במקום שהגישה אליו חסומה. כדי להפיג את השקט היא ממלמלת לעצמה רוזנה שטיינברג, רוזנה שטיינברג, המילים שורטות כמו אבני חצץ, הלשון – פועל יגע ליד סרט נע – דוחפת רוזנה ואז נחסמת בנשיפת נחש ששש וניגפת טטט בשיניים. לעומת זאת המילים לולו וסרמן לולו וסרמן לולו-לו מפכפכות כמו נחל, הפה נפער כמו בתפילה, ההברות מתגלגלות על לשונה עד שהמילים מאבדות ממשמעותן ונותרים רק צלילים טהורים.

היא נבהלת. אילו הייתה לולו וסרמן, הייתה גרושה. באחד השירים שלו כתוב שהוא גרוש. ואולי זה נדמה לה. אולי זה בכלל מישוהו אחר, הרי אין מחסור במשוררים גרושים. היא קמה, עוזבת לאנחות את המיטה ואת דרור ומוצאת את הספר על המדף. העטיפה כפי שזכרה, ציור אבסטרקטי של תומרקין, עם נזילות כחולות. למעלה באותיות גדולות – יהודה עמיחי, שירים. במאונך מצד שמאל השנים, 1948, שאז כבר נעקרו תושביו של סומייל, עד 1962, שנת הולדתו של בעלה האהוב

נתן וסרמן. היא פותחת את הספר. הוצאת שוקן תשל"ז, 1977. משהו פה לא בסדר. בשנת 1977 הייתה כבר בת עשרים ושתיים והיא זוכרת במפורש שהייתה בת תשע־עשרה ונסחבה בכיכר עם ספר שירה ועם קנדי עצוב שבשניהם לא תקרא. אולי בכלל קנתה ספר אחר, של זך או של אבידן. בטח לא של וסרמן שהיה אז רק בן שלוש־עשרה, צעיר ממנה בשש שנים, כמו דרור. בספר פתוח סגור פתוח של עמיחי היא קוראת: "כִּשְׁהֵייתִי צָעִיר הָאֲמַנְתִּי בְּכָל לְבִי שְׁאֵת אֲגַם הַחֹלָה / חִיבִים לִיבֵשׁ. וְכָל הַצְּפוּרִים הַצְּבֻעֹנִית / פָּרְחוּ מִשֶׁם וְעָכְשׁוּ, אַחַר פְּמַעַט חֲצֵי מֵאָה, / שׁוֹב מְמַלְאִים אוֹתוֹ מִים, כִּי הֵיטָה טְעוֹת". בטיול בית ספר הפליגה בסירה עם גגון שהזדחלה בתעלות מוקפות סוללות שצמחו עליהן קנה ופטל ועצי תאנה. הרחק באגם החולה רמזים לשקנאים לבנים.

בזמן לימודי הדוקטורט באוניברסיטת קליפורניה אכלה ארוחת בוקר בחברת יהודה עמיחי במסעדת 'השקנאי החום' על שפת האוקיינוס השקט. קליפורניה עברה מיד ליד, מכובש לכובש, משפה לשפה, מהאימפריה הספרדית למקסיקנית ולאמריקנית. שמה של המדינה נגזר (אם כי ישנן תיאוריות חלופיות) משמו של האי האגדי קליפורניה, ברומן של הסופר הספרדי גרסי רודריגו דה מונטלבו שיצא לאור בשנת 1510. גיבורת הספר וההשראה לשם קליפורניה היא המלכה קליפיה – שליטה של אמזונות שחורות שחיו על האי ללא גברים. השם קליפיה הוא גלגול מהתואר הערבי למנהיג האומה האסלאמית ח'ליפה. לפני שהגיעו האירופאים לבוזה את אוצרותיה חיו בחופי מרכז ודרום קליפורניה אינדיאנים משבט הצ'ומאש. הם נרצחו וגורשו ונכפה עליהם להתנצר. רבים מתו במחלות ולשונם גססה ומתה. עיטורי סלים שקלעו דומים לכתב יתדות. במערות הותירו ציורי קיר ובגזעי עצים אַרְבוֹרְגִּלִּיפִים שגילפו – ציורי גרמי השמיים ויצורים אגדיים – לטאה בעלת שש רגליים ועל ראשה כתר רבוע ושני עיגולים. רוזנה ממלמלת: "שְׁרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֶׁשׁ כְּנָפִים שֶׁשׁ כְּנָפִים לְאַחַד בְּשֵׁתֵים יִכְסֶה פָּנָיו וּבְשֵׁתֵים יִכְסֶה רַגְלָיו וּבְשֵׁתֵים יְעוֹפֶף."

הבלשנית האינדיאנית משבט הצ'ומאש, מרי יואכנה יי, שהייתה אחרונת דוברי השפה, מתה בשנת 1965. לשון ותרבות החליקו אל תוך קרע בזמן ונעלמו. מקור המילה עולם מן השורש על"מ, נסתר, וייתכן כי מן האכדית ullu, זמן רחוק. בעברית החלו לדבר באלף השני לפני

הספירה אך היא פסקה להיות שפה מדוברת והפכה לשפה דתית כתובה עד שהתעוררה שוב לחיים. כיום מונים דוברי העברית כתשעה מיליון, מיעוט קטנטן בקרב אוכלוסיית העולם, ואולי אף היא תיעלם. בסרט תיעודי, ארנסטינה דה סוטו, בתה של מרי יואכנה, מתבוננת בדיורמה במוזיאון לתרבות הצ'ומאש. אישה בשיער ארוך, מחרוזת קונכיות לצווארה, אוזות בכד, לנצח יוצקת מים. ארנסטינה מסבירה שהיא בת לשושלת שגילה שלושה-עשר אלף שנים: "בדמי אמנם התערבב דם ספרדי ואנגלי אבל זה לא קרה מבחירה, זה מה שקיים כאן עכשיו, כור ההיתוך קוראים לזה." מה היא מרגישה כשהיא מסתכלת כך באחת מאימהות אימהותיה, בעצמה, כפי שהיא, כפי שהייתה יכולה להיות, בתנועה שהיא בו זמנית אל העבר ואל העתיד, מחדשת ימיה כקדם? כמובן לא רק היא אכלה ארוחת בוקר בחברתו – עמיחי הגיע להרצות והיה אורח של הקהילה היהודית בסנטה ברברה. רב הקהילה הזמין אותה להצטרף לארוחה. קפואה ישבה וידעה שהיא חייבת לשאול אותו שאלה אחת לפחות, משא הספרות על כתפיה ועל כתפיו, שני דוברי העברית היחידים סביב השולחן. לבסוף, מתוך ייאוש, שאלה משהו על תרגום שיריו והוא ענה שבדרך כלל אינו יכול לחוות דעה כי את שיריו מתרגמים לשפות שאיננו מכיר. מה קורה למילים שלו כשהוא אינו יכול להבין אותן? כשהן הופכות לצלילים טהורים? מה קורה כששפה נאלמת? כששפה נגרעת מן העולם, גוחן המלאך ספריאל בעיניים דומעות מעל אותיות נמחות מספר החיים.

רוזנה היא פרופסור לאבולוציה וחוקרת מדוע מינים מסוימים נכחדו ואחרים מאריכי ימים. שקנאים, למשל, חיים כבר שלושים מיליון שנה, הרבה לפני שנוצר האדם שנתן להם שם. במצרים הפרעונית האמינו שהשקנאי הקדוש יכול לנבא למתים מעבר בטוח לעולם הבא. בעולם הנוצרי האמינו (בטעות) שהשקנאי פוצע את חזהו ומאכיל בדמו את גוזליו וכך הפך סמל להקרבה אימהית. לה אין ילדים ואולי היא חיה בטעות ומכל מקום קדושה והקרבה אינן זכויות שעומדות להם, לשקנאים. ככל העולם דייגים ומגדלי דגים צדים את השקנאים ויורים בהם ואילו היא ממשיכה לקרוא בעמיחי: "כָּל הַצְּפוּרִים הַנְּדִירוֹת וְיִפּוֹת הַנּוֹצֵה וְנֹסוֹת מִמֶּנִּי". הדוברת האכדית קוננה: "ציפוריי [...] קיצצו את כנפיהן". מעניין איך קראו האכדים לשקנאים, בעלי השק. שםם הלטיני pelecanus

שאוב מיוונית עתיקה pelekān ונגזר מהמילה pelekys שמשמעותה גרזן. בעבר השתמשו בשם זה גם לשקנאי וגם לנקר שמקורם חזק וגדול, כלי עבודה. באכדית שמה של העיר בבל הוא בַּאבְּאֵלִי, שער האל. יש הסוברים כי מגדל בבל היה מקדש לאל הירח ננה בעיר אור שעל חורבנה מקוננת המשוררת ומקונן וסרמן: "[...] הָעִיר הַטּוֹבָה / שְׁחָרְבָה בְּתָם עֲדָנִים רַבִּים, / [...] כִּי כָּל הַשָּׁב לְעוֹלָם לֹא יֵשׁוּב לְהָיִת כְּלָפְנַיִם". משמעות השם בעברית, לפי ספר בראשית, היא בלבול השפות: "עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ כְּכֹל כִּי שָׁם כָּלֵל ה' שִׁפְתַּת כָּל הָאָרֶץ." ארי בעברית הוא נשר באכדית. ארי באכדית הוא נחש בעברית. "וְאוּלַי כָּל חַיִּי אֲנִי חַי בְּטָעוֹת". נתן מתאים לה יותר מדרור. לפי שירו "אבדה", גובהו היה מטר שמונים ושניים, אלא שאיבד שני סנטימטרים וכעת הוא רק מטר שמונים, עדיין גבוה ממנה. דרור נמוך ממנה בשישה סנטימטרים, אחד לכל שנה. שוב חשבה מה היה קורה אם היו מתגרשים: "אֲזָ אַחֲרַי שֶׁהֵבֵן הַתְּגַרְשׁ קִבְּלַת אוֹתוֹ חֲזָרָה / גִּחַן הַנוֹטְרִיּוֹן קְדִימָה וְאָמַר בְּחִיּוֹךְ לְאֹמֵי שְׁהַרְהֵרָה / מַה תֵּשִׁיב לוֹ. שְׁקַר לֹא הִפְיָרָה וּמִפְּנֵי הָאֵמֶת פָּחַדָה." גם אותה הפחידה הפרידה הצפויה אבל אילו נישאה לו אולי כלל לא היו מתגרשים? אולי השיר "נוטריון" הוא שקר מומצא? אולי היא והוא היו נשואים באושר עד היום הזה, פרופסור לאבולוציה, פרופסור לאשורולוגיה, חוקרי התפתחות והכחדה של ציפורים ושל תרבויות ושפות, עושים במילים, שני מלומדים, זוג ציפורי רַנְן. לולו תמשיך לחקור אורחות ציפורים, ונתן, כתבי יד עתיקים. היא תספר לו בלטינית על תקופות גיאולוגיות ועל הסתעפויות האבולוציה, ענפים שנכרתו, דרכים ללא מוצא. תראה לו דיאגרמות של ממלכות החי והצומח, מערכות, מחלקות, סדרות ומשפחות. ברומא העתיקה שימשה המילה אבולוציה לתיאור הפעולה של פרישת קלף גלול. הוא יסלסל באוזנה באכדית, יפיה חיים בשפות מתות ובאימפריות שקרסו והתפוררו.

בשיעורי ההיסטוריה המשמימים, במקום לקרוא השבעות, קינות ושירי אהבה, נאלצה לשנן תאריכים: רשימה אינסופית של אימפריות, אימפריה אחר אימפריה, האכדית, הבבלית, האשורית, הבבלית החדשה, זו שהרסה את הממלכה הקטנה, ממלכת יהודה, והחריבה את בית המקדש הראשון. דומה שזה הדבר שעשו אימפריות – קמו על מנת ליפול. נפלו על מנת לקום. היא חושבת על הנופלים שלא יקומו. לוחמים, עבדים, שפחות,

גברים, נשים, ילדים ותינוקות. המדבריות הגדולים של המזרח נוצרו מאבק המתים, כתב הסופר הצרפתי מקסים דה קאמפ, כפי שמצטט אותו וינפריד גיאורג זבאלד בספרו אוסטרליץ. אין דרך לחשב את מספר גרגירי החול. אין דרך לאמוד את כמות האבק, לספור את המתים. במקום זה תהרהר לולו על הקשר בין כתב חרטומים לכתב עופות, "עֲקֻבוֹת רְגְלֵי צְפוּרִים בַּחֹל אֲשֶׁר עַל שְׁפֵת הַיָּם, / כְּמוֹ כְּתָב יָד שְׁמִישָׁהוּ רָשִׁים". נתן ידרוש על החיבור שחיבר רש"י בין גודל החרטום למידת התבונה, "גדול הדור הוא בעל החוטם". כך לא תפחד עוד מן הבדידות כשהיא מתעוררת באמצע הלילה והמילים הכלואות מתחבטות, מחפשות מוצא. הן תצאנה לחופשי, תשטופנה אליו וממנו, אליה וממנה, והיא לא תחשוש עוד מפני השבר הגדול שסודק ופוער ומפיל אותה אל ריק. היא מוכנה לעבוד קשה, לחתור, לחפור, באבן ובמים. היא רוצה לחצוב, תולעת השמיר, פתן בעל שישה פיות, שבע לשונות, עיניו בורקות, קצף יוצא מפיו, ארסו חותך בסלע, נחש מלחשש בהשבעה בבליית עתיקה. יחד יפענחו הירוגליפים מוצפנים, לוגוגרמה של מגלן קדוש, אידאוגרמה של נץ. היא קוראת את הסימנים – הרי מקום שבו הוא נוגע הוא מותיר אות – אלא ש"הזמן איננו מעלה ארוכה אלא רק פורת שוב ושוב/ את אותה היד, את אותו הלב". האוטובוס שהוביל אותה לביתה הוביל את נתן וסרמן ממנו, כפי שכתב עמיחי בשירו "תחנת האוטובוסים". לעולם לא יתראו. הוא כלל אינו יודע שהיא קיימת.

מקור השם דרור במילה האכדית אנדרורו, ביטול חובות, שחרור משעבוד. רוזנה עושה את הצעד הראשון, מפלסת דרכה בשכבות גיאולוגיות של דיבור, של שפות ולשונות. היא אינה יודעת לאן תגיע ואם אכן תגיע, אל דרור, או אל נתן או הרחק משניהם. עליה לנטוש את המוכר, להציב את כף רגלה בחלל הריק ולפסוע, כפי שכתב וסרמן – העבר לפניה, העתיד מאחוריה.

המובאות משיריו של נתן וסרמן, "שובו של ננה" ומחזור השירים "ציפורים ועונות", בתוך: שובר הלחם (הליקון, 2002), "אבדה" ו"נוטריון" בתוך: ואין העולם מקומו (עם עובד, 2011); ממחזור השירים של יהודה עמיחי, "אלים מתחלפים, התפילות נשארות לעד", בתוך: פתוח סגור פתוח (שוקן, 1998), ומשירו "תחנת האוטובוסים", בתוך: שירים (שוקן, 1977).

עדנה גורני היא בוגרת התוכנית לכתביה יוצרת באוניברסיטת חיפה. טקסטים, שירים ומסות פרי עטה התפרסמו במגוון כמות, ובהן הליקון, עתון 77 ואתר גרנטה. ב־2011 יצא לאור ספרה בין ניצול להצלה, ספר עיוני על אקופמיניזם בהקשר הישראלי. ב־2014 יצא לאור ספר השירה הראשון שלה, גרר ועילוי. עדנה נשואה ואם לשתי בנות, חיה בקרית טבעון ומלמדת באוניברסיטת חיפה בתוכנית ללימודי נשים ומגדר.

עינבר פז

יחידי

וְהִיִּיתִי הַפֶּעַר בֵּין מִי שֶׁהִיִּית
לְפָנַי, לְפָנַי שֶׁהִיִּיתִי בְּכָל
לְבַיִן מִי שֶׁהֵגֵד, אֶת
אֵינְךָ

הִיָּה רַגַע אֶחָד יְחִידִי
מִקְבִּילִים נִצְמָדוּ לְמַגְלֶשֶׁת
שֶׁל שָׁמֶשׁ הִיִּיתִי קוּ מְעַקֵּם
וְאֶהוֹב בֵּין יְדִיךָ לְפָנַי
הַשְּׁבִירָה הַבְּלִתִּי־נִמְנַעַת

בֵּין נִתְזִי אֲבָנִים מְרוֹטוֹת
רַגְלֵי נְמָלִים שֶׁהִשְׁחִירוּ מֵאֵשׁ עֲזָבוֹן
אוֹלֵי בְּנֵבֶט עֵבֶשׂ אוֹ בְּכַרְסָא מְרַפֶּטֶת
עוֹד יֵשׁ שֵׁם גְּרָגֵר שֶׁנִּשְׁמַר
בְּרִשְׁלֹנוֹתֶךָ, מִמֶּדָּ לְמִזְכָּרֶת

עינבר פז היא ילידת 1988, סטודנטית לרפואה ולספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון.

נדיה עדינה רוז

טבור

צַר בְּרַחֲמוֹ שֶׁל בֵּית הָאָבוֹת.
עַל עֲמוּד הָאֵינְפוּזִיהַ תְּלוּיָהּ הַשְּׁלִיָּה
הַמְחַבֵּרֶת בְּצִנּוֹר לְבִטָּנָה שֶׁל אִמִּי.
אֲנִי מְרַכֵּינָה אֶת רֵאשִׁי
תַּחַת מְשַׁקּוֹף הַדָּלָת
עֲלֶיהָ מֵתְדַפֵּק לְבָהּ.

גַּם אִם תְּוִי פָּנֶיהָ דָּהוּ
כְּמוֹ שֶׁלֵּט בֵּית־הַחֹלִים שָׁבוּ נוֹלְדָתִי,
אֲנִי מְזַהֶה אֹתָם כְּמִטְרִיֹּשְׁקָה
הַמְכִירָה אֶת זוֹ הַגְּדוּלָּה מִמָּנָה
מִן הַדַּפֵּן הַפְּנִימִית,
הֲלֹא מְצִירָתִי.

נדיה עדינה רוז נולדה במוסקבה, עלתה ארצה בגיל 22. בוגרת מכללה לאומנות במוסקבה, המחלקה לאומנות של בצלאל ובעלת תואר שני מהמדרשה לאומנות בית ברל. אומנית רבת-חומית: עוסקת בפיסול, ציור, איור ספרים, כתיבת שירה ובהוראת אומנות. ספר שיריה הראשון, ריו של שלג, יצא לאור בשנת 2015 בהוצאת הליקון-אפיק, נכנס לרשימת עשרת הספרים המומלצים על ידי הספרייה הלאומית לשנת 2016 וזכה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם.

טליה תמיר, הקליפה החסרה, מתוך הסדרה: ללא קליפות, גירים על נייר,
20/35 ס"מ

טליה תמיר היא ציירת ריאליסטית, נולדה ברמת גן ב־1962. למדה ציור בסטודיו הפרטי של הציירות לימור ברנע ומירי לביא, גרה ויוצרת זה כעשרים שנה ביישוב רעות, בוגרת תואר שני בתולדות האומנות מאוניברסיטת תל אביב. השתתפה בפרויקט "הגלויה הסודית" של יריד צבע טרי, בפרויקט "לחם ושושנים" ובתערוכות קבוצתיות שונות ברחבי הארץ. הציור "הקליפה החסרה" הוא חלק מהסדרה "קליפות" שבה עוסקת תמיר בשנתיים האחרונות. דרך ציור ביצים שבורות בקומפוזיציות שונות היא מתמודדת עם נושאי נשיות, מיניות, שבר ואיחוי, דיכוי מול עוצמה ושלמות.

מאיה וינברג

אביבה הובלות

אביבה הובלות הובילו את חייך,
כל המעט שהספקנו לקחת
בבהילות של הנוטה למות.

משהו נשמת
דברמה כבוד מאד
אינני יכולה להרימו.

המות הוא פקיד עיף
עם שעור נוטה על הצד ומשכרת סבירה
מעריך מבטים תכופים אל השעון שבפיקר.

אחד הארגזים לפחות
שבור פלו.

במעבר החציה אשה מבגרת חוצה
איני רואה אלא את סך בגדיה –
ממתינים.

בערב אני חוזרת אל הבטן הרכה,
בתי אומרת: נעלי בבית.

אֵין טַעַם בְּשׁוּם דָּבָר שֶׁאֵנְחֵנוּ עוֹשִׂים.
אֶת גּוֹסְסֵת בְּשִׂיא עוֹנֵת הַנְּרָקִיסִים.

לֹא נִסְפִיק כְּבָר לְפִתּוֹחַ
אֶת כָּל הָאֲרָגְזִים.

מאיה ויינברג היא משוררת, וטרינרית וחוקרת עטלפים באוניברסיטת תל אביב. ספרה הראשון, שטחים פתוחים, ראה אור בהוצאת ספרי עתון 77. ספרה השני עתיד לראות אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד בקיץ הקרוב.

יציאה

(1) כיסא

נדמה לה שכבר שנים היא יושבת על כיסא, אותו כיסא. לא, לא יושבת: רק נוכחת. אבל איך אפשר לומר נוכחת כשהיא נעדרת ללא תקנה. וגם זאת, היא לועגת לעצמה במרירות, רק לתפארת המליצה. אין מילים לשיבה הזו שלה, על אותו הכיסא, במשך שנים.

אפשר היה לדמות אותה לדבורה בענבר, מוקפאת לנצח בתוך זהב שקוף; אלמלא החושך. לא: לנאחזות בלוח חלק שהציפורניים מנסות להיאחז בו והגוף נצמד אליו כולו בניסיון למוסס לרכך לשכנע את המוצקות החלקה לתת לו טפס ולצאת מכאן, וכבר בתחנונים, בקללות, בייאוש. אבל הריח. הריח ערמומי, מתגנב, חודר לסדקים ומפורר ומרחיב ופוער ופורץ פתחים. ריח מסחרר, חי: לחם טרי נאפה במקום כלשהו, ביקום שמסביבה. אולי אפילו בדירת השכן ממול. איך אפשר לדעת.

(2) רוח

ברדיו אמרו סערה מתקרבת. הזהירו מנפילות עצים וקווי מתח. דיברו על אגירת מלאי חירום. הוציאו הנחיות לגבי זקנים, נשים הרות, תינוקות ולבקנים. אבל כאן האוויר עומד, נוקשה ועיקש; לו הייתה ציפור נקלעת הנה, לא היו כנפיה מצליחות להניע אותו; כמו אבן היה הגוף הקטן מוטח אל האספלט. רק המחשבות, צי דבורים זועם, מסתחררות ומחרישות אוזניים: לא לא לא לא לא. ורק הבהוב קטן, נחלש והולך, נאחז בעיקשות לא מובנת: עדיין לא.

(3) ירח

רק אם תתבונן ממושכות אל תוככי עינה השקטה של כבשה, תוכל לראות באמת את הירח: פחוס, עכור ואנושי. כשתנוס על נפשך מאימת התנים בוואדי תוכל להרגיש לאשורה את הרוח: ערמומית, זדונית, מטילה גרגרי חול בפניך ובשערך וצוחקת לאידך. ואם תשב בלי נוע מול הנמר המנוקד בכהרות זהב, ליבך מחשב לברוח וגופך מתוח ורוטט,

נשאר על כורחך לשבת עד שיזנק הנמר באחת ויקפוץ מעליך וייעלם, תדע תשוקה מהי. בהתרככות הנהר, אשר בעיצומו של השצף המקציף ישתהה בכריכה שוקטת למען יטבלו בה זרוע צחורה של אישה עירומה ועכוזו בהיר של פּעוט, תוכל להכיר את הרוך הנדיב. או אז, בקרני האור כנגד שקיפות עפעפיך העצומים בראש ההר, על הסלע הרחב שאין בו איש מלבדך, תמצא את האומץ לאהוב.

אבל אתה חי בעיר אפורה אשר הנהר שלחופו היא שוכנת יבש זה מכבר, מותיר אחריו רק כביש רב מסלולי רחוס עשן וצפירות. העיר ריקה מאנשים, רק בעלי עיסוקים ועסקים מתרוצצים בה יום וליל, בתזזית שעליך מטילה שיתוק. אפילו את הכוכבים אי אפשר לראות מכאן, בתוך ענן האור האדום של העיר. רק לפעמים, ברגעי חסד, עולה הירח גדול וקרוב.

(4) מחוג

מתחת לדקל העולם נעצר. שעות אפשר לשכב שם, גם ובעיקר באמצע הלילה, ולא להיות אתה. למשל: להתמתח להוויה של מחוג. מחוג דקות: הקצב סביר, התנועה מדודה, ההתקדמות מתונה. אם מרוכזים מאוד, אפשר להתקמר למחוג שעות – אולי נדמה לך שזו הצטמצמות אבל לא, זו התרחבות גדולה. שער בנפשך כמה מלא צריך להיות כדי לנוע כל-כך לאט. כמה רגיש. ורגישות רבה אף יותר נדרשת כדי להפוך למחוג של שעון שמש: הקשבה בכל תאי הגוף לקרניים, בתנועה הדרגתית זעירה, כמעט בלתי-נראית אבל מתמשכת. בעיקר בלילה, כשקרני השמש אינן נראות; אז, כשההקשבה מתחדדת אל חוט השערה, התנועה מתעדנת, נצרפת, הופכת לסוג חדש של נייחות. כמו עשב. או דקל.

(5) קורות חיים

לכבס את קורות חיי. כביסה עדינה. במים פושרים, בלי סחיטה. ובלי דמעות, בשום פנים ואופן בלי דמעות. ואחר כך לתלות בשמש החורפית, ולקוות שלא ירד גשם וירטיב הכול. או דווקא להפך, מתמרד משהו, שירד מכול, שירטיב עד לשד העצמות, שהבל לח וכבד יעלה מקורות חיי, אפל וסמיך יעלה. שלא יהיה חם ונעים ויבש כל-כך כל הזמן, יבש עד צחיחות ונעים עד שיתוק. שיקפיא. שירטיב. שיכאב.

אחר כך כבר יקרא שעון ממרחק ויעורר. תמיד יש במרחק שעון שאורב לעורר. להפסיק. להבהיל. לקרוא. בסדר, תגידי, מספיק. די. אין צורך. הנה אני מניחה מאחוריי את קורות חיי ויוצאת.

דנה חפץ היא פילוסופית ומטפלת בהבעה ויצירה בהתמחות ביכליותרפיה. פרסמה סיפורים קצרים ושירים במגוון כתבי עת. קובץ סיפוריה הקצרים רולפינים בקרית גת (ספרא והקיבוץ המאוחד, 2015) זכה בפרס איגוד הסופרים (אס"י) ובפרס שרת התרבות לספר ביכורים. ספרה הפילוסופי חסר חילוני (רסלינג, 2009) תורגם לאנגלית (Brill-Rodopi, 2017).

סביון נדב, פרט מתוך '52 hertz', גירי פסטל ואקריליק על פוליפרופילן
שחור, 70/100 ס"מ

סביון נדב היא בוגרת המחלקה לספרות עברית והמחלקה לאומנויות באוניברסיטת בן-גוריון.
ירושלמית בעבר ותל-אביבית בהווה, עובדת בהוצאות הספרים "עולם חדש" ו"עם עובד"
ובתאגיד השידור "כאן". מאירת ומציירת בזמנה הפנוי.

גלית ארז

קראתי 'בית'

לְסֹדֵק בְּקִיר קְרֵאתִי 'פֶּתַח אֹר'־
חִכִּיתִי לְשֹׁמֵשׁ וְאֵין.
הֵיכֵן הִקִּיר שְׁרָאִיתִי בּוֹ בֵּית?
בֵּין חֲרָבִיו תְּפִלוֹת
מִקְפָּלוֹת.

אוֹתִיּוֹת

בְּשֹׁטְחֵי הַפֶּקֶר
בֵּין חֲדָר הַשְּׁנָה לְמִטְבָּח.
דְּבָרִים הָיוּ כְּתוּבִים עַל הַקִּיר
כְּמוֹ חִידָה, כְּמוֹ קוֹד
בְּאוֹתִיּוֹת חֲסֵרוֹת, אוֹ כְּתַב סְתָרִים,
אֲדָ הַדְּבָרִים הָיוּ כְּתוּבִים.

בֵּין הַכְּלִים וְהַכְּבִיסוֹת, שְׁקָרִים וְשֹׁמְטוֹת
כְּעֵת אֲנִי מִתְרַת לְכָל רוּחַ
בֵּין הַחֲדָרִים קְרֵאתִי 'בֵּית'
וְאֵין עוֹנָה.

גלית ארז (פתאל) היא בוגרת לימודי תיאטרון ופסיכולוגיה קלינית מאוניברסיטת פריז 13, מרצה לפסיכולוגיה. כותבת מחזות, שירה ופרוזה. שיריה התפרסמו בכתבי עת שונים ובהם משיב הרוח ועיתון הארץ. אם לשניים, גרה בחיפה. ספר ביכוריה שאינו יום ואינו לילה עומד לראות אור בקרוב.

שמעון אדף · סלין אסייג
גלית ארז · גילי בלכר
עומר ברקמן · חגית גאון
רונית גולדשמידט · נויה גופמן
עדנה גורני · ויטל יעקב האוזמן
איתי ויילר · מאיה וינברג
לימור ויסברג כספי · תמר חלוצי
דנה חפץ · אלינור יוסף
בוריס לייפר · רמי מארק רום
סביון נדב · עדו סתר
נדיה עדינה רוז · חגית פולק
ספיר פז · עינבר פז
אֵיריס פייפר · לנה צ'רמושניוק
אורית קלופשטוק · פולינה קנבסקי
אתגר קרת · נתנאלה רון אייזנברג
יפעת שחם · שי שניידר-אֵילת
דביר שרעבי · טליה תמיר